

T.C

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

ULA (MUĞLA) İLÇESİ'NİN ETNOBOTANİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERDAR KINCAL

ŞUBAT 2018

MUĞLA

T.C
MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

ULA (MUĞLA) İLÇESİ'NİN ETNOBOTANİĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SERDAR KINCAL

ŞUBAT 2018

MUĞLA

MUGLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ

Fen Bilimleri Enstitüsü

TEZ ONAYI

Serdar KINCAL tarafından hazırlanan **Ula (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği** başlıklı tezinin, 27/02/2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Biyoloji Anabilim Dalı'nda yüksek lisans derecesi için gerekli şartları sağladığı oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

TEZ SINAV JÜRİSİ

Prof. Dr. Güven GÖRK * (**Jüri Başkanı**)

Biyoloji Anabilim Dalı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza:

Prof. Dr. Güven GÖRK * (**Danışman**)

Biyoloji Anabilim Dalı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza:

Doç. Dr. Gülten ÖKMEN (Üye)

Biyoloji Anabilim Dalı, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza:

Doç. Dr. Kamuran AKTAŞ (Üye)

Biyoloji Anabilim Dalı, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Manisa

İmza:

ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞI ONAYI

Prof. Dr. Hasan Sungur CİVELEK

Biyoloji Anabilim Dalı Başkanı,

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza:

Prof. Dr. Güven GÖRK

Danışman, Biyoloji Anabilim Dalı,

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla

İmza:

Savunma Tarihi: 27.02.2018

Tez çalışmalarım sırasında elde ettiğim ve sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgelerin tarafımdan bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde edildiğini; akademik ve bilimsel etik kurallarına uygun olduğunu beyan ederim. Ayrıca, akademik ve bilimsel etik kuralları gereği bu tez çalışması sırasında elde edilmemiş başkalarına ait tüm orijinal bilgi ve sonuçlara atıf yapıldığını da beyan ederim.

Serdar KINCAL

27/02/2018

ÖZET

ULA (MUĞLA) İLÇESİ'NİN ETNOBOTANİĞİ

Serdar KINCAL

Yüksek Lisans Tezi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Biyoloji Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Güven GÖRK

Şubat 2018, 186 sayfa

Muğla İli Ula İlçesi Merkez ve bağlı mahallelerinde 2016-2018 yılları arasında yaptığımız etnobotanik alan çalışmamızda farklı yaş ve sosyal kategorilerden kişilerle görüşülmüştür. Çalışma alanımız olan Ula'da 53 familyaya ait 123 bitki türü kaydedilmiştir. Bu bitkilerden 70 tanesi yörede doğal yayılışa sahip olup, 45 tanesi de halk tarafından yetiştirilmektedir. 10 bitki türü ise hiçbir şekilde yetiştirilmemektedir. 10 bitki türü aktarda, 8 bitki türü pazarda tespit edilmiştir. Yörede kullanılan bitkilerin çoğunlukla tıbbi ve gıda amaçlı olarak kullanıldığı görülmüştür. 71 bitki türünün tıbbi, 69 bitki türünün gıda ve baharat amaçlı kullanımları saptanmıştır. Bölgede 28 bitki yakacak, süpürge ve eşya yapımında, 2 bitki türü koruma temizlik ve bakım amaçlı kullanılmaktadır. Doğal olarak yetişen 53 familya içerisinde Rosaceae 12 tür, Lamiaceae 10 türle en yüksek kullanım oranına sahiptir. Rosaceae familyasına ait *Cydonia oblonga* Mill., *Pyrus communis* L. ve Lamiaceae familyasına ait *Origanum onites* L. ve *Lavandula stoechas* L.'nin yörede yaygın olarak kullanılan bitkiler arasında olduğu tespit edilmiştir. İçerdiği bitki türü sayısı bakımından bu familyaları 9 türle Fabaceae, 7 türle Poaceae izlemektedir. Ayrıca Hypericaceae'den *Hypericum perforatum* L. var. *perforatum*, Pinaceae'den *Pinus nigra* Arn., Platanaceae'den *Platanus orientalis* L. Oleaceae'den *Olea europaea* L. Tiliaceae'den *Tilia rubra* L. yörede yaygın olarak kullanılan bitkiler arasında yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ula, Etnobotanik, Tıbbi bitkiler

ABSTRACT
ETHNOBOTANY OF ULA (MUĞLA)

Serdar KINCAL

Master of Science (M. Sc.)

Institute of Science and Technology

Department of Biology

Consultant: Prof. Dr. Güven GÖRK

February 2018, 186 pages

The ethnobotany field study we conducted between the years 2016-2018 in the central and affiliated neighborhoods of Muğla Province, Ula District was discussed with people from different age and social categories. In Ula, our study area, 123 plant species belonging to 53 families were recorded. 70 of these plants have natural distribution in the region and 45 of them are grown by the public. 10 plant species are not cultivated in any way. 10 plant species were identified in the achtar, 8 plant species were detected in the market. Plants used in the region were mostly used for medical and food purposes. 71 plant species were found medicinal, 69 plant species were used for food and spice purposes. In the district 28 plants are used for burning, broom and goods, 2 plant types are used for cleaning and maintenance purposes. Among the naturally grown 53 families Rosaceae has 12 species, Lamiaceae has the highest utilization rate with 10 species. *Origanum onites* L. and *Lavandula stoechas* L. belonging to the family Rosaceae *Cydonia oblonga* Mill., *Pyrus communis* L. ve Lamiaceae were found to be among the plants widely used in the region. In terms of the number of plant species they contain, these families are followed by 9 species of Fabaceae and 7 species of Poaceae. *Hypericum perforatum* L. var. *perforatum* from Hypericaceae, *Pinus nigra* Arn. from Pinaceae, *Platanus orientalis* L., *Olea europaea* L. from Oleaceae and *Tilia rubra* L. from Tiliaceae, are among the plants widely used in the region.

Keywords: Ula, Ethnobotany, Medical plants

ÖNSÖZ

Bu çalışma Muğla Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümünde Yüksek Lisans Tezi olarak yapılmıştır.

Tez çalışmam sırasında yardım, uyarı ve yapıcı eleştirileri ile araştırmamın yürütülmesi ve değerlendirilmesinde emeği geçen tez danışman Hocam Sayın Prof. Dr. Güven Görk'e, alan çalışması sırasında topladığım bitkilerin teşhisinde yardımcı olan Muğla Üniversitesi Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü Uzmanı Sayın Dr. Olcay Ceylan' a, bilgisayar çalışmalarında yardımcı olan Sevgili Eşim Sultan Kıncal'a, varlıkları ile cesaretlendiğim annem, babam, tüm yakınlarım, arkadaşlarıma Ula Merkez ve bağlı mahallelerinde yaptığım arazi çalışmalarım sırasında bana yardımcı olan Ula halkına saygılarımı ve sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
KISALTMALAR DİZİNİ	xx
1.GİRİŞ	1
2.KAYNAK ÖZETLERİ	4
3. MATERYAL VE METOT	8
3.1.Ula (Muğla) İlçesi Hakkında Genel Bilgi	10
3.2.Ula (Muğla) İlçesi Haritası	12
4. BULGULAR	13
GYMNOSPERMAE	16
4.1.Fam.: Cupressaceae	16
4.1.1.Bitki adı: <i>Cupressus sempervirens</i> L.	16
4.1.2.Bitki adı: <i>Juniperus drupacea</i> Lab.	17
4.1.3.Bitki adı: <i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	18
4.2.Fam.: Pinaceae.....	19
4.2.1.Bitki adı: <i>Pinus brutia</i> Ten.	19
4.2.2.Bitki adı: <i>Pinus nigra</i> Arn subsp., <i>pallasina</i> (Lamb.) Holmboe	20
ANGIOSPERMAE - DICOTYLEDONES	21
4.3.Fam.: Anacardiaceae	21
4.3.1.Bitki adı: <i>Pistacia lentiscus</i> L.....	21
4.3.2.Bitki adı: <i>Pistacia terebinthus</i> L.....	22
4.3.3.Bitki adı: <i>Rhus coriaria</i> L.....	24
4.4.Fam.: Apiaceae (Umbelliferae)	25
4.4.1. Bitki Adı: <i>Anethum graveolens</i> L.	25
4.4.2.Bitki adı: <i>Apium graveolens</i> L.....	26
4.4.3. Bitki adı: <i>Oenanthe pimpinelloides</i> L.....	27
4.4.4.Bitki adı: <i>Petroselinum crispum</i> (Miller) A.W.Hill.....	28
4.4.5.Bitki adı: <i>Pimpinella anisum</i> L.....	29

4.4.6.Bitki adı: <i>Scandix pecten-veneris</i> L.	30
4.5.Fam: Apocynaceae	31
4.5.1Bitki adı: <i>Nerium oleander</i> L.....	31
4.6.Fam.: Asteraceae (Compositae).....	32
4.6.1.Bitki adı: <i>Anthemis tinctoria</i> L.	32
4.6.2.Bitki adı: <i>Cynara scolymus</i> L.	33
4.6.3.Bitki adı: <i>Helianthus annus</i> L.....	34
4.6.4.Bitki adı: <i>Tragopogon porrifolius</i> L.	35
4.7.Fam: Betulaceae	36
4.7.1. Bitki adı: <i>Carpinus betulus</i> L.	36
4.8.Fam: Boraginaceae	37
4.8.1.Bitki adı: <i>Borago officinalis</i> L.....	37
4.9.Fam.: Brassicaceae (Cruciferae).....	38
4.9.1.Bitki adı: <i>Brassica oleracea</i> L.....	38
4.9.2.Bitki adı: <i>Lepidium sativum</i> L.	39
4.10.Fam.: Capparaceae	40
4.10.1.Bitki adı: <i>Capparis spinosa</i> L. var. <i>aegyptia</i> (Lam.) Boiss.....	40
4.11.Fam.: Chenopodiaceae	41
4.11.1.Bitki adı: <i>Beta maritima</i> L.....	41
4.11.2.Bitki adı: <i>Salicornia europaea</i> L.	42
4.12.Fam: Corylaceae	43
4.12.1.Bitki adı: <i>Corylus maxima</i> Miller.	43
4.13.Fam.: Cucurbitaceae	44
4.13.1.Bitki adı: <i>Citrullus lanatus</i> (Thunb). Matsum.et.Naksi.	44
4.13.2.Bitki adı: <i>Cucumis melo</i> L.	45
4.13.3.Bitki adı: <i>Cucumis sativus</i> L.....	46
4.13.4.Bitki adı: <i>Cucurbita pepo</i> L.	47
4.14.Fam.: Ericaceae	48
4.14.1.Bitki adı: <i>Arbutus unedo</i> L.	48
4.15.Fam.: Euphorbiaceae	49
4.15.1.Bitki adı: <i>Euphorbia amygdaloides</i> L.....	49
4.16.Fam: Fabaceae (Leguminosae).....	50
4.16.1.Bitki adı: <i>Arachis hypogaea</i> L.....	50
4.16.2.Bitki adı: <i>Ceratonia siliqua</i> L.....	51

4.16.3.Bitki adı: <i>Cicer arietinum</i> L.	52
4.16.4.Bitki adı: <i>Phaseolus vulgaris</i> L.	53
4.16.5.Bitki adı: <i>Lens culinaris</i> L.	54
4.16.6.Bitki adı: <i>Medicago sativa</i> L.	55
4.16.7.Bitki adı: <i>Vicia ervilia</i> (L.) Willd	56
4.16.8.Bitki adı: <i>Vicia faba</i> L.	57
4.16.9.Bitki adı: <i>Vigna anguiculata</i> (L.)Walp.	58
4.17.Fam.: Fagaceae	59
4.17.1Bitki adı: <i>Quercus coccifera</i> L.	59
4.18.Fam.: Hamamelidaceae	60
4.18.1.Bitki adı: <i>Liquidambar orientalis</i> Mill. (Endemik)	60
4.19.Fam.: Hypericaceae (Guttiferae)	61
4.19.1.Bitki adı: <i>Hypericum perforatum</i> L.	61
4.20.Fam.: Juglandaceae	63
4.20.1.Bitki adı: <i>Juglans regia</i> L.	63
4.21.Fam.: Lamiaceae (Labiatae)	65
4.21.1.Bitki adı: <i>Lavandula stoechas</i> L.	65
4.21.2.Bitki adı: <i>Mentha pulegium</i> L.	67
4.21.3.Bitki adı: <i>Mentha x piperita</i> L.	68
4.21.4.Bitki adı: <i>Ocimum basilicum</i> L.	69
4.21.5.Bitki adı: <i>Origanum onites</i> L.	70
4.21.6.Bitki adı: <i>Rosmarinus officinalis</i> L.	72
4.21.7.Bitki adı: <i>Salvia fruticosa</i> Miller.	73
4.21.8.Bitki adı: <i>Sideritis leptoclada</i> O. Schwarz	74
4.21.9.Bitki adı: <i>Teucrium chamaedrys</i> L.	75
4.21.10.Bitki adı: <i>Teucrium polium</i> L.	76
4.22.Fam.: Lauraceae	77
4.22.1.Bitki adı: <i>Cinnamomum verum</i> L.	77
4.22.2.Bitki adı: <i>Laurus nobilis</i> L.	78
4.23.Fam.: Linaceae	79
4.23.1.Bitki adı: <i>Linum usitatissimum</i> L.	79
4.24.Fam: Lythraceae	80
4.24.1.Bitki adı: <i>Punica granatum</i> L.	80
4.25.Fam: Malvaceae	81

4.25.1.Bitki adı: <i>Hibiscus esculantus</i> L.	81
4.25.2.Bitki adı: <i>Malva sylvestris</i> L.	82
4.26.Fam.: Meliaceae	83
4.26.1.Bitki adı: <i>Melia azedarach</i> L.	83
4.27.Fam: Moraceae	84
4.27.1.Bitki adı: <i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav.	84
4.27.2.Bitki adı: <i>Morus alba</i> L.	86
4.27.3.Bitki adı: <i>Morus nigra</i> L.	87
4.28.Fam.: Myrtaceae	88
4.28.1.Bitki adı: <i>Eucalyptus camaldulensis</i> Dehnh.	88
4.29.Fam: Oleaceae	89
4.29.1.Bitki adı: <i>Olea europaea</i> L.	89
4.30.Fam: Pedaliaceae	91
4.30.1.Bitki adı: <i>Sesamum indicum</i> L.	91
4.31.Fam: Platanaceae	92
4.31.1.Bitki adı: <i>Platanus orientalis</i> L.	92
4.32.Fam.: Polygonaceae.....	93
4.32.1.Bitki adı: <i>Rumex acetosella</i> L.	93
4.33.Fam. : Rhamnaceae	94
4.33.1Bitki adı: <i>Paliurus spina-christi</i> Miller.	94
4.34.Fam. : Rosaceae.....	95
4.34.1.Bitki adı: <i>Armenica vulgaris</i> Lam.	95
4.34.2.Bitki adı: <i>Amygdalus communis</i> L.	96
4.34.3.Bitki adı: <i>Cerasus avium</i> (L.) Moench	97
4.34.4.Bitki adı: <i>Cerasus vulgaris</i> Miller.	98
4.34.5.Bitki adı: <i>Cydonia oblonga</i> Miller.....	99
4.34.6.Bitki adı: <i>Fragaria vesca</i> L.	100
4.34.7.Bitki adı: <i>Malus sylvestris</i> Miller	101
4.34.8.Bitki adı: <i>Prunus percica</i> L.	102
4.34.9.Bitki adı: <i>Pyrus communis</i> L.	103
4.34.10.Bitki adı: <i>Pyrus amygdaliformis</i> Vill.....	104
4.34.11.Bitki adı: <i>Rosa canina</i> L.	105
4.34.12.Bitki adı: <i>Rubus sanctus</i> Schreber.	106
4.35.Fam.: Rutaceae	107

4.35.1.Bitki adı: <i>Citrus aurantiifoli</i> L.(Christm) Swingle.	107
4.35.2.Bitki adı: <i>Citrus limon</i> L.	108
4.35.3.Bitki adı: <i>Citrus nobilis</i> Lour.	109
4.35.4.Bitki adı: <i>Citrus paradisi</i> McFad.	110
4.35.5.Bitki adı: <i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck.	111
4.36.Fam.: Salicaceae	112
4.36.1.Bitki adı: <i>Populus tremula</i> L.	112
4.36.2.Bitki adı: <i>Salix fragilia</i> L.	113
4.37.Fam.: Solanaceae	114
4.37.1.Bitki adı: <i>Capsicum annum</i> L.	114
4.37.2. Bitki adı: <i>Lycopersicon esculentum</i> Mill.	115
4.37.3. Bitki adı: <i>Solanum melongena</i> L.	116
4.37.4. Bitki adı: <i>Solanum tuberosum</i> L.	117
4.37.5.Bitki adı: <i>Solanum nigrum</i> L.	118
4.38.Fam.: Theaceae	119
4.38.1.Bitki adı: <i>Camelia sinensis</i> L.O. Kuntze	119
4.39.Fam.: Thymelaeaceae	120
4.39.1.Bitki adı: <i>Daphne gnidioides</i> Jaub.	120
4.40.Fam.: Tiliaceae	121
4.40.1.Bitki adı: <i>Tilia rubra</i> L.	121
4.41.Fam.: Typhaceae	122
4.41.1.Bitki adı: <i>Typha domingensis</i> (Pers.) Steudel.	122
4.42.Fam.: Urticaceae	123
4.42.1.Bitki adı: <i>Urtica dioica</i> L.	123
4.43.Fam.: Verbenaceae	124
4.43.1.Bitki adı: <i>Vitex agnus-castus</i> L.	124
4.44.Fam: Vitaceae	125
4.44.1.Bitki adı: <i>Vitis vinifera</i> L.	125
ANGIOSPERMAE - MONOCOTYLEDONES	127
4.45.Fam: Amaryllidaceae.	127
4.45.1.Bitki adı: <i>Allium porrum</i> Don.	127
4.45.2.Bitki adı: <i>Allium cepa</i> L.	128
4.45.3.Bitki adı: <i>Allium sativum</i> L.	129
4.46. Fam: Aracaceae	130

4.46.1. Bitki adı: <i>Cocos nucifera</i> L.....	130
4.47. Fam.: Asparagaceae.....	131
4.47.1.Bitki adı: <i>Asparagus acutifolius</i> L.	131
4.48.Fam: Asphodelaceae.....	132
4.48.1.Bitki adı: <i>Asphodelus aestivus</i> Brot.	132
4.49.Fam: Cyperaceae	133
4.49.1.Bitki adı: <i>Cyperus rotundus</i> L.	133
4.50.Fam: Liliaceae	134
4.50.1.Bitki adı: <i>Urginea maritima</i> Baker.....	134
4.51.Familya adı: Musaceae	135
4.51.1.Bitki adı: <i>Musa sapientum</i> L.....	135
4.52.Fam: Poaceae (Gramineae).....	136
4.52.1.Bitki adı: <i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	136
4.52.2. Bitki adı: <i>Avena sativa</i> L.	137
4.52.3. Bitki adı: <i>Arundo donax</i> L.	138
4.52.4.Bitki adı: <i>Hordeum vulgare</i> L.....	139
4.52.5.Bitki adı: <i>Sorghum vulgare</i> Pers.....	140
4.52.6.Bitki adı: <i>Triticum aestivum</i> L.	141
4.52.7.Bitki adı: <i>Zea mays</i> L.....	142
4.53.Fam: Zingiberaceae	144
4.53.1.Bitki adı: <i>Zingiber officinale</i> Roscoe.....	144
5. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	145
KAYNAKLAR	158
EKLER.....	163
1. Çizelgeler.....	163
ÖZGEÇMİŞ.....	185

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3. 1. Ula merkez ve mahallelerinde görüşmelerin yapıldığı kişi sayısı ve köylerin merkeze olan uzaklıkları	8
Çizelge 5.1. Kaynak kişilerin yaş aralığı ve eğitim düzeyi bilgileri	145
Çizelge 1.1. Anket formu	163
Çizelge 1.2. Kaynak kişi bilgileri.....	164
Çizelge 1.3. Ula Bölgesinde Kullanılan Bitkilerin Yöresel Adları, Kaynak Kişileri ve Bilimsel Adları	167
Çizelge 1.4. Tedavi Amaçlı Kullanılan Bitkiler	173
Çizelge 1.5. Gıda ve Baharat Olarak Kullanılan Bitkiler.....	177
Çizelge 1.6. Yakacak, Süpürge, Eşya Olarak Kullanılan Bitkiler	180
Çizelge 1.7. Koruma, Temizlik ve Bakım Amaçlı Kullanılan Bitkiler.....	182
Çizelge 1.8. Karışım Halinde Kullanılan Bitkiler.....	183
Çizelge 1.9. Muğla İlinde Yapılmış Olan Etnobotanik Konulu Çalışmaların Ula İlçesinde Yaptığımız Çalışmayla Kullanılan Familya ve Tür Sayıları Bakımından Karşılaştırılması	184

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 3.1. Ula (Muğla) İlçesi Haritası	12
Şekil 4.1. Halk Pazarında Satışı Yapılan Bazı Ürünler.....	13
Şekil 4.2. Halk Pazarı Görünüşü	14
Şekil 4.3. Halk Pazarında Ot Satılan Tezgahlar	14
Şekil 4.4. Halk Pazarında Taze Sebze ve Meyve Satılan Bir Tezgah.....	15
Şekil 4.5. <i>Cupressus sempervirens</i> ve rüzgar kesici olarak kullanımı.....	16
Şekil 4.6. <i>Juniperus drupacea</i> ve kozalaklardan elde edilen yağ	17
Şekil 4.7. <i>Juniperus foetidissima</i> ve gövdeden üretilmiş hapaz.....	18
Şekil 4.8. <i>Pinus brutia</i> , gövde ve dallardan yapılan merdiven	19
Şekil 4.9. <i>Pinus nigra</i> ve gövdeden elde edilen yayık	20
Şekil 4.10. <i>Pistacia lentiscus</i> ve gövdesinden alınan sakızı ve reçeli.....	21
Şekil 4.11. <i>Pistacia terebinthus</i> ve tohumu	22
Şekil 4.12. <i>Rhus coriaria</i> genel görünüşü ve öğütülmüş tohumu	24
Şekil 4.13. <i>Anethum graveolens</i> genel görünüşü	25
Şekil 4.14. <i>Apium graveolens</i>	26
Şekil 4.15. <i>Oenanthe pimpinelloides</i>	27
Şekil 4.16. <i>Petroselinum crispum</i>	28
Şekil 4.17. <i>Pimpinella anisum</i>	29
Şekil 4.18. <i>Scandix pecten-veneris</i>	30
Şekil 4.19. <i>Nerium oleander</i> genel görünüşü ve gövdesinden üretilmiş sap	31
Şekil 4.20. <i>Anthemis tinctoria</i> genel görünüşü ve çayı.....	32
Şekil 4.21. <i>Cynara scolymus</i> genel görünüşü ve yemeği.....	33
Şekil 4.22. <i>Helianthus annuus</i> bitkisi genel görünüşü ve tohumu.....	34
Şekil 4.23. <i>Tragopogon porrifolius</i>	35
Şekil 4.24. <i>Carpinus betulus</i> ve gövdesinden oyulan kaşıklar.....	36
Şekil 4.25. <i>Borago officinalis</i>	37
Şekil 4.26. <i>Brassica oleracea</i> ve yemeği	38
Şekil 4.27. <i>Lepidium sativum</i>	39

Şekil 4.28. <i>Capparis spinosa</i> genel görünüşü ve turşusu	40
Şekil 4.29. <i>Beta maritima</i> genel görünüşü ve turşusu.....	41
Şekil 4.30. <i>Salicornia europaea</i> genel görünüşü ve salatası.....	42
Şekil 4.31. <i>Corylus maxima</i> genel görünüşü ve meyvesi.....	43
Şekil 4.32. <i>Citrullus lanatus</i>	44
Şekil 4.33. <i>Cucumis melo</i>	45
Şekil 4.34. <i>Cucumis sativus</i>	46
Şekil 4.35. <i>Cucurbita pepo</i>	47
Şekil 4.36. <i>Arbutus unedo</i> genel görünüşü ve gövdeden yapılmış ürünler.....	48
Şekil 4.37. <i>Euphorbia amygdaloides</i>	49
Şekil 4.38. <i>Arachis hypogaea</i>	50
Şekil 4.39. <i>Ceratonia siliqua</i> genel görünüşü ve meyvesinden üretilen pekmez	51
Şekil 4.40. <i>Cicer arietinum</i> genel görünüşü ve meyvesi	52
Şekil 4.41. <i>Phaseolus vulgaris</i> genel görünüşü	53
Şekil 4.42. <i>Lens culinaris</i>	54
Şekil 4.43. <i>Medicago sativa</i>	55
Şekil 4.44. <i>Vicia ervilia</i>	56
Şekil 4.45. <i>Vicia faba</i>	57
Şekil 4.46. <i>Vigna anguiculata</i>	58
Şekil 4.47. <i>Quercus coccifera</i>	59
Şekil 4.48. <i>Liquidambar orientalis</i> genel görünüşü ve gövdeden toplanan yağı.....	60
Şekil 4.49. <i>Hypericum perforatum</i> genel görünüşü ve yağı.....	61
Şekil 4.50. <i>Juglans regia</i> ve kuru meyvesi	63
Şekil 4.51. <i>Lavandula stoechas</i>	65
Şekil 4.52. <i>Mentha pulegium</i>	67
Şekil 4.53. <i>Mentha x piperita</i>	68
Şekil 4.54. <i>Ocimum basilicum</i>	69
Şekil 4.55. <i>Origanum onites</i>	70
Şekil 4.56. <i>Rosmarinus officinalis</i>	72
Şekil 4.57. <i>Salvia fruticosa</i> ve kuruşu.....	73
Şekil 4.58. <i>Sideritis leptoclada</i> genel görünüşü.....	74
Şekil 4.59. <i>Teucrium chamaedrys</i>	75
Şekil 4.60. <i>Teucrium polium</i>	76

Şekil 4.61. <i>Cinnamomum verum</i> genel görünüşü ve gövdeden kesilen kabuk	77
Şekil 4.62. <i>Laurus nobilis</i> genel görünüşü ve meyvesinden üretilen yağ	78
Şekil 4.63. <i>Linum usitatissimum</i>	79
Şekil 4.64. <i>Punica granatum</i>	80
Şekil 4.65. <i>Hibiscus esculantus</i>	81
Şekil 4.66. <i>Malva sylvestris</i>	82
Şekil 4.67. <i>Melia azedarach</i> genel görünüşü ve meyvesinden yapılmış tesbih	83
Şekil 4.68. <i>Ficus carica</i> genel görünüşü ve kuru meyvesi	84
Şekil 4.69. <i>Morus alba</i> ve gövdesinden yapılmış havan	86
Şekil 4.70. <i>Morus nigra</i>	87
Şekil 4.71. <i>Eucalyptus camaldulensis</i> genel görünüşü	88
Şekil 4.72. <i>Olea europaea</i> ve meyvesinden elde edilen yağı	89
Şekil 4.73. <i>Sesamum indicum</i> ve tohumu	91
Şekil 4.74. <i>Platanus orientalis</i> genel görünüşü ve gövdesinden üretilen arı kovanı ..	92
Şekil 4.75. <i>Rumex acetosella</i>	93
Şekil 4.76. <i>Paliurus spina-christi</i>	94
Şekil 4.77. <i>Armenica vulgaris</i>	95
Şekil 4.78. <i>Amygdalus communis</i>	96
Şekil 4.79. <i>Cerasus avium</i>	97
Şekil 4.80. <i>Cerasus vulgaris</i>	98
Şekil 4.81. <i>Cydonia oblonga</i>	99
Şekil 4.82. <i>Fragaria vesca</i>	100
Şekil 4.83. <i>Malus sylvestris</i>	101
Şekil 4.84. <i>Prunus percica</i>	102
Şekil 4.85. <i>Pyrus communis</i>	103
Şekil 4.86. <i>Pyrus amygdaliformis</i>	104
Şekil 4.87. <i>Rosa canina</i>	105
Şekil 4.88. <i>Rubus sanctus</i>	106
Şekil 4.89. <i>Citrus aurantiifoli</i>	107
Şekil 4.90. <i>Citrus limon</i>	108
Şekil 4.91. <i>Citrus nobilis</i>	109
Şekil 4.92. <i>Citrus paradisi</i>	110
Şekil 4.93. <i>Citrus sinensis</i>	111

Şekil 4.94. <i>Populus tremula</i> genel görünüşü	112
Şekil 4.95. <i>Salix fragilia</i> ve dalından yapılmış sepetler.....	113
Şekil 4.96. <i>Capsicum annum</i> ve meyvenin kurutulmuş hali.....	114
Şekil 4.97. <i>Lycopersicon esculentum</i> ve meyvenin kurutulmuş hali	115
Şekil 4.98. <i>Solanum melongena</i> genel görünüşü	116
Şekil 4.99. <i>Solanum tuberosum</i> genel görünüşü	117
Şekil 4.100. <i>Solanum nigrum</i> genel görünüşü	118
Şekil 4.101. <i>Camelia sinensis</i> genel görünüşü ve kurutulmuş yaprağı.....	119
Şekil 4.102. <i>Daphne gnidioides</i> genel görünüşü ve dallarından örülmüş süpürge ..	120
Şekil 4.103. <i>Tilia rubra</i> genel görünüşü ve kurutulmuş yaprakları	121
Şekil 4.104. <i>Typha domingensis</i> genel görünüşü ve dallarından örülmüş sepet.....	122
Şekil 4.105. <i>Urtica dioica</i>	123
Şekil 4.106. <i>Vitex agnus-castus</i>	124
Şekil 4.107. <i>Vitis vinifera</i> genel görünüşü ve kurutulmuş meyve	125
Şekil 4.108. <i>Vitis vinifera</i> meyvesinden pekmez yapımı ve elde edilen pekmez	126
Şekil 4.109. <i>Allium porrum</i> genel görünüşü ve yemeği.....	127
Şekil 4.110. <i>Allium cepa</i> genel görünüşü ve kurutulmuş kök.....	128
Şekil 4.111. <i>Allium sativum</i> genel görünüşü ve tanelenmiş şekli	129
Şekil 4.112. <i>Cocos nucifera</i> ve meyveden elde edilen yağı ve tozu	130
Şekil 4.113. <i>Asparagus acutifolius</i> genel görünüşü ve yemeği	131
Şekil 4.114. <i>Asphodelus aestivus</i> genel görünüşü.....	132
Şekil 4.115. <i>Cyperus rotundus</i>	133
Şekil 4.116. <i>Urginea maritima</i>	134
Şekil 4.117. <i>Musa sapientum</i> genel görünüşü ve meyvesi.....	135
Şekil 4.118. <i>Cynodon dactylon</i>	136
Şekil 4.119. <i>Avena sativa</i> genel görünüşü ve kullanımı	137
Şekil 4.120. <i>Arundo donax</i> genel görünüşü ve kullanım şekilleri	138
Şekil 4.121. <i>Hordeum vulgare</i> genel görünüşü ve samanı.....	139
Şekil 4.122. <i>Sorghum vulgare</i> genel görünüşü ve süpürge yapımı.....	140
Şekil 4.123. <i>Triticum aestivum</i> genel görünüşü ve tohumundan üretilen un	141
Şekil 4.124. <i>Zea mays</i> genel görünümü ve unu	142
Şekil 4.125. <i>Zingiber officinale</i>	144
Şekil 5. 1. Bilgi alınan kişilerin yaş dağılışı ve kişi sayısı	146

Şekil 5. 2. Bilgi alınan kişilerin eğitim durumları ve kişi sayısı	147
Şekil 5. 3. Familyaların içerdiği tür sayılarına göre değerlendirilmesi.....	148
Şekil 5. 4. Familyaların içerdiği tür sayısının toplam tür sayısına göre yüzdesi	149
Şekil 5. 5. Kullanım sayılarına göre bitki türleri.....	150
Şekil 5. 6. Kullanılan organların kullanım yüzdesi.....	151
Şekil 5. 7. Bitkilerin kullanım amaçlarına göre kullanım yüzdeleri	151

KISALTMALAR DİZİNİ

Fam. : Bitki örneğinin familyası

Ç : Bitkinin çiçeklenme zamanı

DYF: Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler (Tuzlacı, 2002)

BBF: Baba Dağı (Muğla) Florası ve Fethiye Yöresinde Halkın Yararlandığı Bitkiler Hakkında Bir Ön Araştırma (Tuzlacı, 2002)

BYB: Bodrum Yöresinin Yenen Yabani Bitkileri (Ertuğ, 2004)

OE: Ortaca (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği (Kazan, 2007)

KE: Köyceğiz (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği (Uysal, 2008)

MEA: Marmaris (Muğla) İlçesinde Etnobotanik Bir Araştırma (Gürdal, 2010)

MTA: Muğla (Türkiye) İlinde Halkın Tedavi Amaçlı Kullandığı Bitkiler (Ceylan, 2017)

1.GİRİŞ

Bitkiler sahip oldukları klorofil pigmenti ile Güneş'ten aldıkları güneş ışığı yardımıyla kendi besinini üreten birincil üreticiler olarak adlandırılırlar. Diğer canlılar besin ve oksijen bakımından bitkilere bağımlıdır, bu yüzden bitkiler yeryüzündeki yaşamın anahtarıdır. Her canlı gibi insan için de bitkiler çok önemli canlılardır. İnsanoğlu varoluşundan itibaren kendisini ve çevresini değiştirebilme yeteneğinde olmuş, kaynakları verimli şekilde kullanmıştır. Bitkileri de birçok bakımdan kaynak olarak görmüştür. Çevresindeki bitkileri besin olarak, barınak ve eşya yapımında hastalıklarının tedavisinde kullanmıştır. Bitkilerin kullanımı ve bitkilerle tedavinin M.Ö. 3000 yıllarına dayandığı ve birçok ünlü Türk bilim adamının (İbn-i Sina, Biruni, Davud Al-Antaki, Ebu Reyhan, İbn Baytar) bitkisel droglarla uğraştığı bilinmektedir (Işık ve ark., 1995). Mezopotamya uygarlığı döneminde bitkisel drog miktarı 250 civarında iken, Grekliler döneminde drog miktarı 600'e kadar çıkmıştır. Arap-Fars döneminde bu miktar 4000'e kadar yükselmiştir. 19. yüzyıl başlarında bilinen tıbbi bitki sayısı 13000 sayısına ulaşmıştır (Baytop, 1984). Bitkilerle tedavi yöntemi insanlık tarihi kadar eskidir ve tarih boyunca nesilden nesile aktarılan deneyim ve tedavi yöntemleri bu alandaki birikimleri oluşturmaktadır(Öztürk, ve Özçelik, 1991). Günümüz şartlarında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) bitkisel drogların sayısını 1900 olarak vermiştir.

Tedavi amacıyla kullanılan yaklaşık 20.000 bitkinin 600 kadarı Türkiye'de yetiştirilmektedir (Öztürk, ve Özçelik, 1991). 20. yüzyılın başlarında teknolojik gelişmelerin getirdiği yenilikler, sosyal ve politik değişimler bitkilerin ilaç olarak kullanımının hızla azalmasına neden olmuştur. Aynı zamanda ilaç sanayinde sentetik ilaçların üretilmesi de bunda etkili olmuştur (Bayram ve ark., 2010). Günümüzde insanlar tedavi için laboratuvarı üretilen ilaçlar yerine doğal ilaçları tercih etmektedirler. Bunda laboratuvarı üretilen ilaçların çok ciddi yan etkilerinin olmasının etkisi büyüktür. Almanya'da 500 bitkiden bitkisel ilaç üretimi için yararlanılmakta, Almanların %52'si önemsiz hastalıkların ilk tedavisi için bitkisel ilaçları kullanmaktadır (Sayar ve ark., 1995).

Hindistan’da tıbbi bitkiler; ‘Araştırma-Geliştirme Faaliyetleri’ adı altında incelenmektedir. Özellikle anti-bakteriyel ilaç geliştirme büyük önem kazanmıştır(Sayar ve ark., 1995). Çinde 350.000 hekim, 1200 hastanede yaklaşık 7000 adet Çin geleneksel tıp ürününü uygulamakta ve bu ürünler ülkede lisanslı olarak satılmaktadır(Kendir ve ark., 2010).

Ülkemiz florasına ait yapılmış çalışmalarda yaklaşık 11000 takson bulunmakta ve bu taksonların yaklaşık 500 tanesi tedavi amaçlı kullanılmaktadır(Yıldırım, 2004). Bitkilerin kullanım alanları çeşitlilik göstermekte olmasına rağmen en fazla kullanımın gıda-tedavi amaçlı olduğu görülmektedir. Bitkilerin başka kullanım alanları içinde iç ve dış mekan süslemesi, kök, çiçek gibi organlarından boyar madde eldesi, reçinesinin kağıt ve yapıştırıcı üretiminde, çiçek ve uçucu yağdan koku eldesi, uçucu yağın psikolojik ve fiziksel rahatlama, kozmetikte, gıda takviyesi olarak, çit, merdiven, kaşık, yaba, sürgü gibi alet yapımında kullanılması sayılabilir.

Türkiye coğrafi konumu, topoğrafyası, jeomorfolojik çeşitlilikleri, sahip olduğu iklim ve toprak yapısından dolayı Euro Siberian (Avrupa-Sibirya), İrano-Turanian (İran Turan) ve Mediterranean (Akdeniz) olmak üzere üç farklı flora bölgesini barındırmaktadır(Erik ve Tarıkahya, 2004).

Bu 3 flora bölgesinin etkisi ülkemizde yüksek bitki çeşitliliğine neden olmaktadır. Türkiye, Avrupa kıtasında bulunan bitki türlerinin % 75’ini barındırmakta ve bunun yaklaşık üçte biri endemiktir(Özhatay, 2008). Türkiye ayrıca taksonomik grupların oluşumunda ilk ve ikinci özelleşme merkezidir, pek çok meyve ağacının gen kaynağıdır.

Ülkemiz insanları bu bitki zenginliğini yaşam kültürlerinin içine almış ve geçmişten günümüze bitkilerden birçok şekilde yararlanmışlardır. Bu kültür mirasının kalıcı olabilmesi için yazılı hale getirilmesi önem taşımaktadır. Son zamanlarda önem kazanan etnobotanik çalışmalarıyla bu bilgilerin kalıcılığının artırılması hedeflenmektedir.

Etnobotanik ilk kez ABD’li Bilim adamı W. Harsberger tarafından 1895 yılında açıklanmış ve Harsberger etnobotaniğe ‘ Yerli halkın bitki kullanımı ‘ olarak bakmıştır. Grekçe halk anlamına gelen ‘Ethnos’ ile bitki anlamına gelen ‘Botane-Botanykos’ sözcüklerinden türetilmiş ve Etnobotanik kültürünü incelemek hedefi

olmuştur. 1980'lere kadar birçok araştırmacı Etnobotaniği kendi çalışmaları içine dahil etmiş, her biri bu bilim dalına farklı bir teknik ve yeni bir bilgi katmıştır. 1980'lerden sonra halk da dâhil daha geniş bir kesimin dikkatini çekmiştir. Günümüzde Etnobotanik ' Evrim süreci içinde insan bitki ilişkileri ' olarak kabul edilmektedir. Daha özel bir tanımla ' Bir yörede yaşayan halkın çevresinde bulunan bitkilerden çeşitli gereksinimlerini karşılamak üzere yararlanma bilgisi ve o bitkiler üzerine etkileri' olarak özetlenmektedir (Yıldırım, 2004). Dünya Sağlık Örgütü (WHO), 1980 yılında tıbbi bitkileri 'bir veya daha fazla organıyla tedavi edici veya hastalıkları önleyici olabilen veya herhangi bir kimyasal farmasötik sentezin öncüsü olabilen bitki çeşidi olarak tanımlamıştır (Yıldırım, 2004).

Etnobotanik bilimi; geçmişten günümüze bitkilerin yöresel adlarının açığa çıkarılması, bu bitkilerin hangi amaçla ve ne şekilde kullanıldığının bilinmesi, bu bilgilerin yazılı hale getirilerek kalıcılığının arttırılmasını amaç edinmektedir. Ülkemizde son zamanlarda yapılmakta olan Etnobotanik çalışmalarda o bölgenin bitkilerinin ve kullanım amaçlarının belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Muğla ve yöresi bitki çeşitliliği ve sahip olduğu endemik bitkiler bakımından oldukça zengindir. Muğla ili sınırları içerisinde 1219 takson, 1164 tür bulunmakta olup bu türlerin 238 tanesi endemiktir(Davis, 1965-1988). Muğla ilinde Bodrum, Datça, Fethiye, Ortaca, Köyceğiz, Marmaris ve Menteşe ilçelerinde etnobotanik çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ula İlçesinin de çalışılmasıyla Muğla İlinin etnobotanik alandaki çalışmalarının büyük ölçüde tamamlanması çalışma amacımızı oluşturmaktadır.

2.KAYNAK ÖZETLERİ

Etnobotanik çalışmalar, bitkilerin kullanım amaçlarının belirlenmesi, bu bilgilerin zamanla kaybolmaması için önem taşımaktadır. Bu bölümde bizim de yararlandığımız kaynaklar listelenmiştir.

“Ege Bölgesinde İnsan Beslenmesinde Kullanılan Bazı Yabani (sarmaşık, sitipno, helvacılık, deniz börülcesi, ısırgan ve gelincik) Otlar Üzerinde Araştırmalar” (Çolakoğlu ve Bilgir, 1977) Ege bölgesinde etnobotanik alanında yapılmış olan en eski çalışmalar arasında yer almaktadır.

Türkiye’de insan bitki ilişkisini ele alan en eski ve en kapsamlı kaynaklardan biri de Turhan Baytop tarafından 1984 yazılan “Türkiye’de Bitkilerle Tedavi” (Geçmişte ve Bugün) adlı kitaptır. Kaynakta Türkiye’de bitki kullanımının tarihsel gelişimi, bitkilerin tıbbi amaçlı kullanım şekilleri ele alınmıştır. Ülkemizde yetişen bitkilerin ayrı ayrı kullanım amaçları, kullanım şekilleri verilmiştir.

“Food From The Fields, Edible Wild Plants Of Agean Turkey (Kalças, 1984) adlı kitapta Ege bölgesinde gıda amaçlı tüketilen yabani bitkilere yer verilmiştir. Çalışmada kullanılan bitkilerin Türkçe ve İngilizce yöresel isimleri, bitkilerle ve kullanım şekilleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

1984’te yapılmış diğer bir çalışmada “Ege Bölgesinde İnsan Beslenmesinde Kullanılan Bazı Yabani Otlar (sılcan, karakan, pirzola kekiği, kudret narı)”dır (Siyamoğlu,1984).

“Afyonkarahisar’da Halkın Kullandığı (sebze, salata ve ilaç olarak) Bitkiler” (Öztürk ve Arslan, 1993) çalışmasında sebze , salata ve meyve ve ilaç olarak tüketilen bitkiler ele alınmıştır.

“Muğla’da Halk Hekimliği” (Erden ve Satır, 1994) adlı tezde yörede halk inanışlarının yanında bitkilerin halk hekimliğindeki kullanımları da verilmiştir.

Afyon ilinde yapılan diğer bir çalışmada ise, yörede kullanılan bazı bitki türlerinin etnobotanik özellikleri belirlenmiştir (Işık ve ark.,1995). Bu çalışmada daha çok sebze, meyve ve ilaç olarak kullanılan bitkiler ele alınmıştır.

Muğla İline ait türlerin etnobotanik özelliklerinin verildiği (Sayar ve ark., 1995) çalışmada, yörede yayılış gösteren bazı tıbbi ve aromatik bitkilerin listesi çıkarılmıştır. Bitkilerin Türkçe İsimleri, sistematik durumu ve kullanılan kısımları da belirtilmiştir.

“Türkiye’de Geleneksel Tedavi, Batı Anadolu’da Halkın Tedavi Amaçlı Kullandığı Bitkiler” adlı çalışmada, Ege bölgesinde halkın tıbbi amaçlı olarak kullandığı bitkiler ele alınmıştır (Honda ve Yeşilada, 1996).

“Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi” (Sadıkoğlu, 1998) adlı tezde Muğla iline ait etnobotanik alanda yapılmış 7 adet yayın saptanmıştır. 1998 yılında yapılmış “Akseki (Antalya) İlçesindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları Ve Etnobotanik Özellikleri” (Duran, 1998) adlı çalışmada Akseki ilçesinde yayılış gösteren bazı bitkilerin çeşitli amaçlara yönelik kullanımları ve yerel isimleri araştırılmıştır.

“Manisa-Sarıgöl İlçesinin Etnobotaniği” (Seçmen ve Topdemir, 1999) isimli çalışmada sebze, meyve, boya, baharat, yakacak olarak, tıbbi amaçlı, sepet yapımında, nazar değmesine karşı ve temizlik için kullanılan bitkiler incelenmiştir.

“Denizli-Çivril Civarının Etnobotaniği” (Seçmen ve Yılmaz, 1999) adlı çalışmada yöreye ait tıbbi ve gıda amaçlı bitkilere, süs bitkisi, yakacak ve endüstri bitkisi olarak kullanılan bitki türleri belirlenmiştir.

“Ayvalık (Balıkesir) ve Yakınındaki Adaların Floristik ve Etnobotanik Açından Değerlendirilmeleri” (Alpınar, 1999) adlı bu proje ile Ayvalık (Balıkesir) ve yakınındaki adalarda doğal yayılış gösteren vasküler bitkiler ile halk arasında değişik amaçlarla kullanılan bitkiler saptanmıştır.

“Karaman Yöresinde Etnobotanik Bir Araştırma” (Özhatay ve Koçak, 1999) isimli çalışmada etnobotanik değeri olan bitkiler saptanmış ve bitkilerin kullanım amaçları ve şekilleri belirlenmiştir.

“Elazığ İlindeki Etnobotanik Değeri Olan Taksonların Araştırılması” (Türkoğlu, 2000) isimli araştırmada Elazığ’da değişik amaçlarla halk tarafından kullanılan bitkiler verilmiştir. Çalışmada tıbbi amaçlı olarak kullanılan bitkilerin yanında halkın süs, park ve kültür bitkisi olarak da bu bitkilerden yararlandığı belirlenmiştir.

“Elazığ İlindeki Etnobotanik Değeri Olan Bitkiler Üzerine Bir Araştırma” (Civelek ve ark., 2000) adlı bir çalışmada, hakkında literatürde herhangi bir bilgi bulunmayan fakat Elazığ ilinde halk tarafından etnobotanik açıdan kullanılan bitkiler tespit edilmiştir.

Orta Anadolu’ya ait yapılmış bir çalışma olarak “An Etnobotanical Study in Central Anatolia (Turkey)” (Ertuğ, 2000) adlı çalışmayı görmekteyiz. 1994-1995 yılları arasında yapılan bu çalışmada Aksaray ilinin Aşıklı yerleşmesine yakın Kızılyaka köyünde yenen ve diğer amaçlarla kullanılan yararlı bitkiler araştırılmıştır.

Balıkesir yöresinde yapılan etnobotanik çalışmada, yörede doğal yayılış gösteren ve meyvelerinden yararlanılabilen bitki ve bunların yöresel isimleri ile kullanım alanları belirlenmiştir (Duran ve ark. 2001).

2002 yılında “Nazilli (Aydın) ve Çevresinde Gıda Olarak Kullanılan Yabancı Otlar” adlı çalışmada Nazilli ve çevresinde tüketilen yabancı otlar ve bunların tüketim şekilleri araştırılmıştır (Yücel ve Tunay, 2002).

“Kütahya ve Çevresinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler” (Benlioğlu ve Eyiñç, 2002) isimli çalışmada halk ilacı olarak değişik amaç ve formlarda kullanılan bitkiler tespit edilmiştir.

“Ayvacık (B1, Çanakkale) ve Çevresinin Etnobotaniği” (Uysal ve Tütenocaklı, 2002) bitki insan ilişkileri olarak gerçekleştirilmiş bir çalışma olup, yörede halkın kullandığı bitkilerin kullanım amaçları ve kullanım şekilleri ortaya çıkarılmıştır.

Datça yarımadasının florası ve bu yörede halkın yararlandığı bitkiler üzerine yapılan çalışmalar (Tuzlacı, 2002) ve Baba Dağı florası ve Fethiye yöresinde halkın yararlandığı bitkiler hakkında yapılan ön araştırma (Tuzlacı, 2002) bildiri özetleri şeklinde yayınlanmıştır. Fethiye yöresinde yapılan ön çalışmada Baba Dağı’nın florası, bitki örtüsü ile yörede çeşitli amaçlarla yararlanılan bitkiler tanıtılmıştır. Datça’ da yapılan çalışmada Datça yarımadasının floristik özellikleri ve doğal yayılışa sahip bitki türleri verilmiştir. Yörede halkın çeşitli amaçlarla yararlandığı bitkiler hakkında bitkiler de derlenmiştir.

Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK), Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Fonu ve Türkiye Bilimler Akademisi’nin (TÜBA) desteğiyle

sürdürülmüş olan Buldan (Denizli) yöresinde yapılmış olan çalışma, halkın değişik alanlardaki bitki bilgisini saptamaya yönelik olarak yapılmıştır.

“Koçarlı (Aydın) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri” (Tuzlacı ve Sadıkoğlu, 2003) isimli çalışmada geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada bitkilerin yöresel isimleri, tedavideki kullanılışları, dozları, uygulama süreleri hakkında bilgiler derlenmiştir.

Kumalar Dağı (Afyon) ve çevresindeki bazı bitkilerin yöresel adlarının ve etnobotanik özelliklerinin verildiği çalışma 2003'te yayınlanmıştır(Akçiçek ve Vural, 2003).

“Bodrum Yöresinin Yeneni Yabani Bitkileri” (Ertuğ, 2004) adlı projede yörede bitkilerin gıda amaçlı kullanımlarının yanı sıra ilaç, yem, yakacak, el sanatları ve diğer geleneksel kullanımlarına ait veriler de kaydedilmiştir.

Ertan Tuzlacı tarafından yazılmış olan “Bodrum'da Bitkiler ve Yaşam” (Tuzlacı, 2005) isimli kitap, Bodrum ilçesinde yapılmış etnobotanik değeri olan kaynaklar arasında önemli bir yere sahiptir. Kitabın etnobotanik konulu olan kısımlarında Bodrum yöresinde kullanılan bitkiler bilimsel adlarıyla tanıtılmıştır. Yöresel isimleri ve kullanım şekilleri belirtilmiştir. Diğer kısımlarında ise Bodrum Yarımadası'nda bulunan bitkilerin listesini saptanması ve yöredeki bitki örtüsünün yapısını, bitkilerin dağılımının belirlenmesi, yöre için karakteristik, önemli ve korunması gereken bitkilerin saptanması amaçlanmıştır.

“Ortaca (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği” (Kazan, 2007) adlı çalışmada Ortaca Merkez ve köylerinde bitkilerin halk tarafından hangi amaçla ve ne şekilde kullanıldığı incelenmiştir.

“Köyceğiz (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği”(Uysal, 2008) adlı çalışmada Köyceğiz Merkez ve bağlı köylerinde sebze, meyve, boya, baharat, yakacak, tıbbi amaçlı, sepet yapımında, nazar değmesine karşı ve temizlik için kullanılan bitkiler incelenmiştir.

“Marmaris (Muğla) İlçesinde Etnobotanik Bir Araştırma” (Gürdal, 2010) adlı çalışmada Marmaris İlçesindeki bitkilerin halk arasındaki yöresel adları, kullanılan kısımları, kullanılış şekilleri, hazırlanışları, uygulanış şekilleri ve uygulama süreleri hakkında bilgiler derlenmiştir.

3. MATERYAL VE METOT

Ula ilçe merkezi ve bağlı 26 mahalle çalışma alanımızı oluşturmaktadır. Ula merkez ve 26 mahallesinde toplam 128 kişi ile görüşülmüştür. Bu kişilerden 9 tanesi Ula merkezden, 119 tanesi Ula'ya bağlı mahallelerdendir. Görüşme için gidilen mahalleler, mahallelerin merkeze uzaklığı ve görüşülen kişi sayıları Çizelge 3. 1.' de verilmiştir. Bu kişilerle Ula halk pazarında, meydanlarda, kahvelerde, mahallelerin muhtarlarının yönlendirdiği bitkisel tedavi uygulayan yaşlılarla, evlerinde ya da kahvede toplu olarak bulabildiğimiz kişilerle görüşülmüştür. Ula merkez ve halk pazarında bulunan aktarlardan da yöresel bitki kullanımları hakkında bilgi alınmıştır. Diğer kaynak kişiler gidilen mahallelerdeki vatandaşlardır.

Çizelge 3. 1. Ula merkez ve mahallelerinde görüşülen kişi sayısı ve mahallelerin merkeze olan uzaklıkları

Mahalle	Merkeze Uzaklık(Km)	Görüşülen Kişi Sayısı
Karabörtlen	5	5
Elmalı	6,5	2
Ataköy	10	9
Çıtlık	12	4
Portakallık	12	4
Şirinköy	11	3
Akyaka	10	7
Kızılyaka	12	9
Gökçe	11	4
Yeşilçam	13	4
Kıyra	13	3
Çörüş	16	3
Yaylasöğüt	18	5
Arıcılar	20	1
MERKEZ	*	9
Yeşilova	14	3
Kızılağaç	4	10
Çiçekli	7	3
Armutçuk	8	3
Esentepe	13	3

Çizelge 3.1.^(devam)

Akçapınar	10	4
Sarayyanı	13	5
Gölcük	14	5
Örnekköy	15	3
Kavakçalı	21	3
Turgut	28	9
Merkez ve 26 Mahalle		TOPLAM 128

Görüşülen kişilerin ad-soyadları, yaşları ve eğitim durumları Ekler kısmında Çizelge 1.2.’ de verilmiştir. Görüşülen farklı yaş ve kültür yapısındaki kişilerin; ilçe pazarındaki ve aktardaki satıcıların farklı amaçlarla kullandıkları bitkiler tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu görüşmeler sırasında kaynak kişilere hazırladığımız anketler doğrultusunda sorular yöneltilmiştir. Anketler sonucu elde edilen bilgiler ve örneklenen bitkiler çalışmamızın araştırma materyalini oluşturmaktadır. Alan çalışmamız için hazırladığımız bu ankete ekler bölümünde yer verilmiştir. Anketimizin içeriğinde sorduğumuz sorular ile kullanılan bitkilerin yöresel adı, bitkinin kullanılan kısmı, kullanım amacı ve nasıl kullanıldığına dair bilgiler, bu bilgileri kimden öğrendiği, hangi sıklıkla kullanılması gerektiği, bitki örneğinin alındığı mevkii, anket yapılan kişinin yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır(Çizelge 1. 2.).

Anketler sonucu kullanımı tespit edilen bitkilerin pazarda ve aktarda satılan kuru formlarından örnekler alınmış, ya da bitkilerin fotoğrafı çekilmiştir. Bitkilerin teşhisi Flora of Turkey and The East Aegean Islands (Davis, 1965-1988) kaynaklarına göre yapılmıştır. ‘Ege Bölgesi Bitki Örtüsü (Öztürk ve ark., 1990) ve Edible Wild Plants of Turkey (Kalças, 1974) kullandığımız diğer kaynaklardandır. Ayrıca Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Biyoloji Bölümü herbaryumundan da faydalanılmıştır. Anketlerdeki bitkilerin yöresel isimleri anket yapılan kişiye sorularak belirlenmiştir. Karşılaştırma yapabilmek için Türkçe Bitki Adları Sözlüğü (Baytop,1994) ve Tohumlu Bitkiler Sistematığı (Seçmen ve ark., 1988) ve Türkiye’de Bitkilerle Tedavi

(Baytop, 1984) ve Türkiye Bitkileri Listesi, Damarlı Bitkiler (Güner ve ark. 2012) kitapları referans alınmıştır.

Çalışmadaki bitkilerin tanımı ve yayılış alanlarının belirlenmesi için Tohumlu Bitkiler Sistematiği (Seçmen ve ark., 2004) kitabı, Flora of Turkey and The East Aegean Islands (Davis, 1965-1988) ve Türkiye Bitkileri Veri Servisi (Tüvives) internet adresinden yararlanılmıştır. Anketler sonucu belirlenen bitkilerin bilimsel adları, yöresel adları, bitki örneğinin alındığı yer, kullanılan bitkilerin özellikleri, bitkinin kullanım amacı, kullanım şekli ve kaynak kişileri belirlenmiştir. Bitkilerin ait oldukları familyalar ve aynı familyadaki cins ve türler de familyalar baz alınarak alfabetik sıra ile bulgular bölümünde verilmiştir. Ayrıca bitkilere ait veriler de kullanım amaçlarına, kullanım şekillerine, familyalarına ve yöresel isimlerine göre farklı tablolar haline dönüştürülmüştür. Bu tablolara, kaynak kişi bilgilerine, ayrıca bazı bitki resmi örneklerine Ekler bölümünde yer verilmiştir. Araştırma yaptığımız bölgede karışım içinde kullanılan bitkiler çizelge halinde belirtilmiştir(Çizelge 1.8). Tek başına kullanılan bitkiler, karışım halinde de kullanılıyorsa bulgular bölümünde ayrıca belirtilmiştir.

3.1.Ula (Muğla) İlçesi Hakkında Genel Bilgi

Araştırmamızın yürütüldüğü Ula, Muğla ilinin bir ilçesidir ve “Flora of Turkey” deki kareleme sistemine göre “C2” karesinde bulunmaktadır. Ula, Muğla’nın güneyinde 28, 25°-28, 75° kuzey paralelleri ve 37°-37, 15° doğu meridyenleri arasındadır. Doğusunda Köyceğiz, batısında Gökova Körfezi, kuzeyinde Muğla, güneyinde Marmaris vardır. Yüzölçümü 407 km²’dir. Ula merkez deniz seviyesinden 600 metre yüksekliktedir. Muğla-Ula mesafesi 15 km, Muğla-Marmaris karayolu üzerinden gidildiğinde, anayoldan 3 km içeride kalır. 2016 TÜİK verilerine göre nüfusu 23877 kişidir.

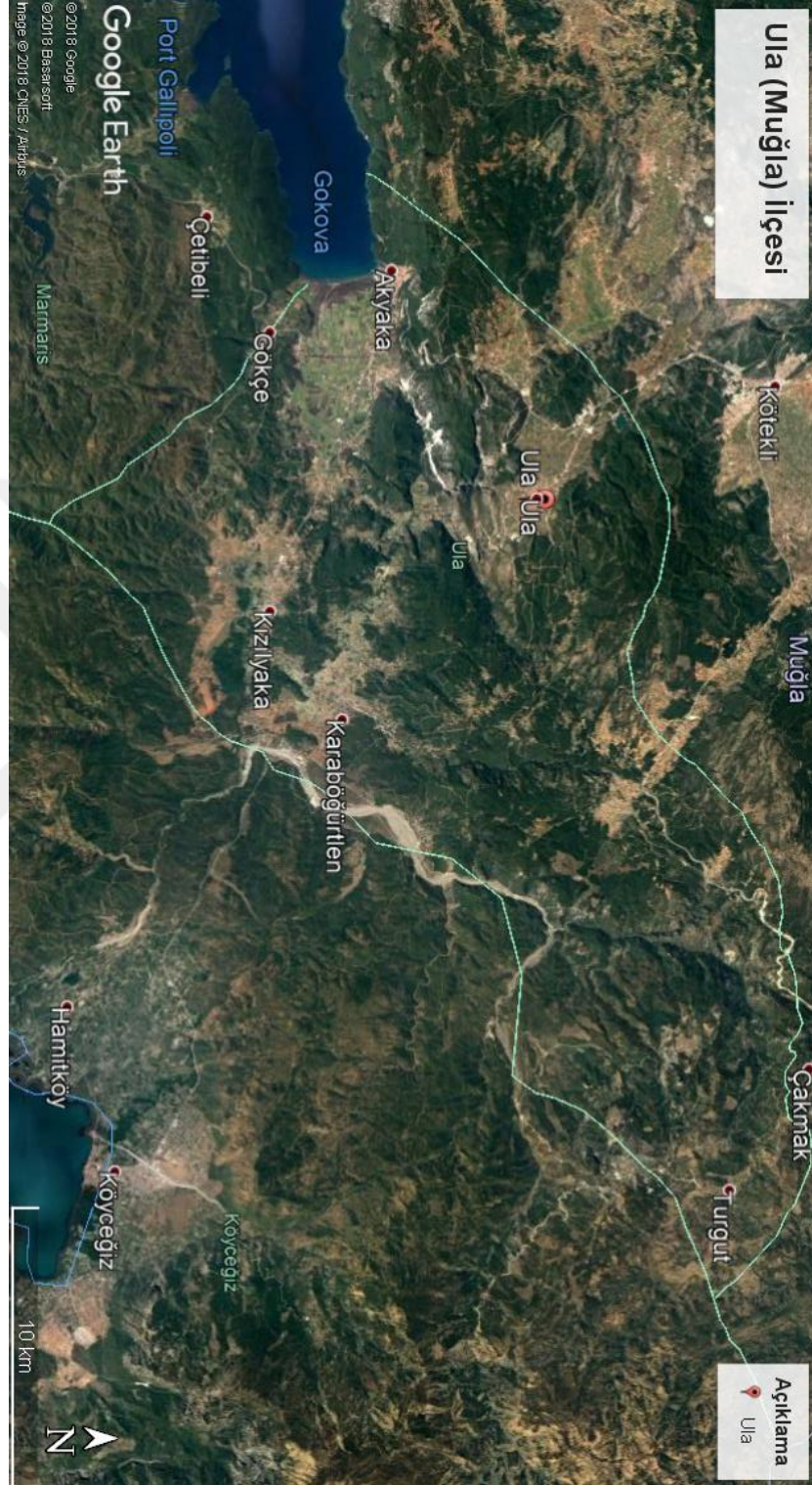
Ula ilçesi, il merkezine en yakın ilçe olup 14 km mesafededir. İlçenin dört tarafı da dağlarla çevrilidir. Ula kuzeyden ve batısından Muğla, doğudan Köyceğiz, güneyden Marmaris ilçesi ile komşudur. 5 km kıyı uzunluğu ile denize en az kıyısı olan ilçede arazi engebeli olup %65’i ormanlarla kaplıdır. En önemli akarsuyu ilçenin doğu

sınırlarını belirleyen Namnam Çayıdır. İlçede Akdeniz iklimi etkilidir. Yazlar kurak ve sıcak, kışlar ılık ve yağışlıdır.

Görüşmeye gidilen mahallelerin 9 tanesi dağ mahallesi, 16 tanesi sahil, ova mahallesidir. Hiçbir mahallenin ulaşım problemi yoktur. Görüşmeye gidilen mahallelerin 9 tanesi Muğla-Köyceğiz karayolu üzerinde, 3 tanesi Muğla-Marmaris Karayolu üzerinde, 3 tanesi Muğla-Denizli Karayolu üzerindedir. Ova Mahallelerinden 4 tanesi yoldan uzak mahallelerdir.

3.2.Ula (Muğla) İlçesi Haritası

Şekil 3.1. Ula (Muğla) İlçesi Haritası

4. BULGULAR

Ula ilçe florası coğrafi konumu ve 0 m.' den 1400 m. 'ye kadar olan yükselti farkı sebebiyle çeşitlilik göstermektedir. Bölge insanı bu çeşitlilikten kendi yararlandığı gibi ticaretini de yapmaktadır. *Tilia rubra* L., *Olea europea* L. var. *sylvestris* (Mill.) Lehr., *Origanum onites* L., *Laurus nobilis* L., *Citrus limon* L., *Capsicum lycopersicum* L., *Capsicum annum* L., *Citrus sinensis* (L.) Osbeck. *Sesamum indicum* L., gibi bitkiler Muğla merkeze, diğer ilçelere, semt pazarlarında ya da aktarlarda satılmak üzere gönderilmektedir(Şekil 4.1.).

Şekil 4.1. Halk Pazarında Satışı Yapılan Bazı Ürünler

Gökova körfezine kıyısı olan bölgenin ılıman iklime sahip Gökova, Akyaka, Ataköy, Çıtlık, Kızılyaka, Gökçe, Sarayyanı, Akçapınar, Portakallık, Karabörtlen mahallelerinde ticari amaçlı narenciye ve susam yetiştirilmektedir. Kızılağaç, Gölcük, Gökova, Ataköy mahallelerinde zeytin bölge insanının geçim kaynakları içerisinde yer almaktadır. Gölcük, Armutcuk, Kıyra, Yaylasöğüt, Elmalı mahallelerinde meyve üretimi yapılmaktadır. Arıcılar, Çiçekli, Yeşilova, Örnekköy, Kavakçalı

mahallelerinde ise doğal bitkilerden özellikle Lamiaceae (Labiatae) familyasına ait *Origanum onites* L. Tiliaceae familyasına ait *Tilia rubra* L. toplanmakta ve kurutularak ticareti yapılmaktadır. Gökçe, Akçapınar, Şirinköy mahallelerinde Lauraceae familyasına ait olan *Laurus nobilis* L. türünün, yaprağından ve meyvesinden damıtma yoluyla elde edilen yağının ticareti yapılmaktadır. Akçapınar, Gökova, Ataköy, Şirinköy mahallelerinde Pedaliaceae familyasına ait *Sesamum indicum* L. tohumu ve tohumundan elde edilen yağı tahin üretiminde kullanılmaktadır. Yeşilçam, Esentepe, Kızılağaç, Gökçe, Karabörtlen mahallelerinde üretilen sebzeler yol kenarlarında kurulan tezgâhlarda, İl, İlçe pazarlarında satılmaktadır(Şekil 4.2).

Şekil 4.2. Halk Pazarı Görünüşü

Bunun yanında bir miktar bahçesi olan halk kendi yiyeceği sebze ve meyveyi üretmekte, daha fazla toprağı olan ise ihtiyacından fazlasının ticaretini yapmaktadır(Şekil 4.3., Şekil 4.4., Şekil 4.5.).

Şekil 4.3. Halk Pazarında Ot Satılan Tezgahlar

Şekil 4.4. Halk Pazarında Taze Sebze ve Meyve Satılan Bir Tezgah

Ula ilçesi merkez ve köylerinde 2015-2017 yılları arasında yaptığımız etnobotanik alan çalışmamızda elde edilen bulgular Gymnospermae, Angiospermae, Monocotyledones, Dicotyledones ana bölümleri altında familya ve tür adları alfabetik sıra baz alınarak verilmektedir.

GYMNOSPERMAE

4.1.Fam.: Cupressaceae

4.1.1.Bitki adı: *Cupressus sempervirens* L.

Şekil 4.5. *Cupressus sempervirens* ve rüzgar kesici olarak kullanımı

Türkçe adı: Servi, mezarlık servisi

Bitki örneğinin alındığı yer: Armutçuk Mah. mezarlık çevresi

Bitki tanımı: 20-30 m. kadar boylanabilen, taç kısmı piramit veya sütun şeklinde olan ağaçlardır. Her dem yeşil, yaprakları pulsudur. Erkek kozalaklar dalların ucunda, küçük ve uzunca silindir şeklinde, 6-12 puldan meydana gelmiş olan dişi kozalaklar sürgünler üzerinde bulunur ve iki yılda olgunlaşır.

Yayılışı: C3:Antalya, C4:Antalya

Kullanılan organ: Kozalak

Kullanılış amacı: İdrar söktürücü olarak tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: 4-5 adet yeşil kozalak kaynatılır, rahatsızlık geçene kadar günde 2 bardak içilir.

Kaynak kişi: 19

4.1.2.Bitki adı: *Juniperus drupacea* Lab.

Şekil 4.6. *Juniperus drupacea* ve kozalaklardan elde edilen yağ

Türkçe adı: Andız, Kalafat

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökova Mah. köprü çevresi

Bitki tanımı: Bir veya iki evcikli, herdem yeşil, çok dallı ağaç veya çalılar. Yapraklar iğnemsî veya pulsu. Kozalaklar yaprak koltuklarında ve dalların ucunda, erkek kozalaklar çok stamenli. Dişi kozalaklar 3-8 adet sert yapıda puldan oluşmuş, küremsî şekilde. Kozalak 20-25 mm; tohum 3, bir çekirdeğe benzer şekilde birleşmiş.

Yayılışı: C3: Antalya, C4:Karaman, C5:Hatay, C6:İçel

1.Kullanılan organ: Kozalak

Kullanılış amacı: İzolasyon malzemesi olarak kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toplanan kozalaklar yakılarak katranı çıkartılır. Katran pamuğa, beze emdirilerek teknelerde tahtaların birleşme yerlerine sıkıştırılarak, teknenin su alması engellenir.

Kaynak kişi: 109

2.Kullanılan organ: Genç dalları

Kullanılış amacı: İp kirmanı yapımında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Genç dallara şekil verilerek birbirine bağlanır, ip kirmanı yapılır.

Kaynak kişi: 113

4.1.3.Bitki adı: *Juniperus foetidissima* Willd.

Şekil 4.7. *Juniperus foetidissima* ve gövdeden üretilmiş hapaz

Türkçe adı: Ardıç

Bitki örneğinin alındığı yer: Kavakçalı Mah.

Bitki tanımı: 10 m. ya da nadiren 20 m.'ye kadar boylanabilen dik ağaçlar. İnce dalları kuvvetlice dört köşeli. Ergin yapraklar üçgenimsi, uçları biraz göze çarpıcı, belirsiz sırt guddelerine sahip. Kozalaklar küre şeklinde, dik çiçek saplarından çıkar, koyu kahverengi ya da siyah. Tohumlar serbest.

Yayılışı: A3: Ankara, A5: Amasya, A7: Gümüşhane, A9: Çoruh, B1: Balıkesir, B2: Kütahya, B4: Ankara, B6: Maraş, C2: Muğla, C3: Antalya, C4: Konya, C5: Niğde

Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Ekmek yabası yapımında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde-Dal kesilerek şekil verilir, ekmek çevirmede kullanılan yaba yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 22

4.2.Fam.: Pinaceae

4.2.1.Bitki adı: *Pinus brutia* Ten.

Şekil 4.8. *Pinus brutia*, gövde ve dallardan yapılan merdiven

Türkçe adı: Çam, kızılçam

Bitki örneğinin alındığı yer: Turgut Mah.

Bitki tanımı: Dik ağaç gövdesi ve dallara sahip 25 m ye kadar uzayabilen ağaçlar. İnce dallar tüysüz, ilk yıl genellikle kırmızımsı, sonra grimsi kahverengiye döner, nadiren tamamı gri. Sık rastlanan baskın orman ağacı. Deniz seviyesi-1200m.

Yayılışı: A2: Bilecik, A3:Zonguldak, A4:Zonguldak, A4:Sinop, B2:Kütahya, C1:Aydın, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:Antalya, C5:Seyhan, C6:Malatya

1.Kullanılan organ: Gövde-Dal

1.Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır.

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Ağacın gövde ve dalı saban, sürgü, boyunluk yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 44

2.Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin kerestesi merdiven, çit yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 82

2.Kullanılan organ: Genç kozalak filizi

Kullanılış amacı: Tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Genç kozalak filizi suda kaynatılır, dekoksasyon günde 1 bardak şeklinde 1 ay boyunca içilir. Kansızlık tedavisinde kullanılır.

Kaynak kişi: 114

4.2.2.Bitki adı: *Pinus nigra* Arn subsp., *pallasina* (Lamb.) Holmboe

şekil 4.9. *Pinus nigra* ve gövdeden elde edilen yayık

Türkçe adı: Karaçam

Bitki örneğinin alındığı yer: Arıcılar Mah.

Bitki tanımı: 30 m.'ye kadar boylanabilen siyah, gövdesi gri renkli çok yıllıklardır. Genç sürgünler çıplak, yapraklar koyu yeşil. Deniz seviyesinden 300-1800 m. Yükseklikte yetişir.

Yayılışı:C3:Ankara, B1:Balıkesir, B2:Kütahya, B4:Ankara, B5:Yozgat, B6:Seyhan, C3:Antalya, C4:İçel, C5:İçel, C6:Hatay

1.Kullanılan organ: Gövde akması

Kullanılış amacı: Egzema tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Egzemalı bölge sıcak suyla ovulur. Çamın akması yumuşatılıp egzemalı bölgeye sürülür. Bölge naylonla sarılır, akşamdan sabaha böyle tutulur.

Kaynak kişi: 9

2.Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır.

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde ve daldan elde edilen kereste arı kovanı, dibek, yayık yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 21, 108

2.Kullanılış miktarı ve şekli: Ağacın gövde ve dalı saban, sürgü, saplık, merdiven, çit, boyunluk yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 44, 56, 70, 73

ANGIOSPERMAE - DICOTYLEDONES

4.3.Fam.: Anacardiaceae

4.3.1.Bitki adı: *Pistacia lentiscus* L.

Şekil 4.10. *Pistacia lentiscus* ve gövdesinden alınan sakızı ve reçeli

Türkçe adı: Sakız Ağacı, Sakızlık

Bitki örneğinin alındığı yer: Kavakçalı Mah.

Bitki tanımı: 1-5 m. boyunda, her dem yeşil, küçük ağaç ve çalı. Yapraklar paripinnat. Meyve bir tohumlu drupa.

Yayılışı: A1(A): Çanakkale, A2(A): Kocaeli, A3: Zonguldak, A4: Kastamonu, A5:

Amasya, A6: Tokat, A7: Trabzon, B2: Manisa, B5: Kayseri, B7: Malatya, C1: İzmir, C2: Muğla, C3: Antalya, C4: İçel, C5: Seyhan, C6: Hatay

Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde-Dal kesilip oyularak kaşık yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 77

4.3.2.Bitki adı: *Pistacia terebinthus* L

Şekil 4.11. *Pistacia terebinthus* ve tohumu

Türkçe adı: Meneviş, menengiç

Bitki örneğinin alındığı yer: Yeşilova Mah.

Bitki tanımı: 2-3 m. boyunda çalılar ya da 6 m.'ye kadar uzayabilen yaprak döken ağaç veya çalılar. Meyveler 5-6 mm. çapında, önceleri kırmızı, olgunlaşınca kahverengi bir drupa. Kayalık yamaçlarda, maki, *Pinus brutia* ormanlarında, 50-1500 m. yüksekliklerde.

Yayılışı: A1(A): Çanakkale, A2(A): Kocaeli, A3: Zonguldak, A4: Kastamonu, A5: Amasya, A6: Tokat, A7: Trabzon, B2: Manisa, B5: Kayseri, B7: Malatya, C1: İzmir, C2: Muğla, C3: Antalya, C4: İçel, C5: Seyhan, C6: Hatay

Kullanılan organ: Gövde reçinesi

1.Kullanılış amacı: Sindirim sistemi rahatlatılması, şeker hastalığının tedavisi

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin gövdesine çizik atılır, çizikten akan reçine toplanıp kurutulur ve sonrasında günde 2-3 defa çiğnenir.

Kaynak kişiler: 14

2.Kullanılış Amacı: Yaraların tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövdeden elde edilen reçine yaralanan bölgeye sarılır, yaranın mikrop kapması engellenir. Gün aşırı değiştirilir.

Kaynak Kişiler: 92,107

Kullanılan organ: Taze yaprak ya da filizleri

1.Kullanılış amacı: Yutma zorluğu tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Menevişin genç yaprakları ya da filizleri, kişkiş otunun toprak üstü kısımları ile yapılan karışım ağızda iyice çiğnenir ve yutulur. Rahatsızlık geçene kadar günde 2-3 defa tekrarlanır.

Kaynak Kişi:117

Kullanılan organ: Gövde

1.Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde kesilip kurutulur, sürgü olarak toprağı düzleştirmede kullanılır.

Kaynak Kişi:72

4.3.3.Bitki adı: *Rhus coriaria* L.

Şekil 4.12. *Rhus coriaria* genel görünüşü ve öğütülmüş tohumu

Türkçe adı: Sumak, somak

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka pazarı

Bitki tanımı: ½- 3 m uzunluklarda olabilen çalılar. Genç dallar sık tüylü esmerimsi kırmızı renklidir. Yapraklar, geniş, tek, tüylü, 15 e kadar yaprakçık taşır. Ç: 6-7. Fundalıklarda, kenarlarda, ormanlarda. 600-1900m.

Yayılışı: A1(A):Çanakkale, A2(E):İstanbul, A4:Kastamonu, A5:Amasya, A7:Gümüşhane, A9:Çoruh, B1:İzmir, B2:Kütahya, B4:Ankara, B5:Seyhan, C1:İzmir, C2:Denizli, C3:Antalya, C4:Antalya, C6:Gaziantep, C10:Hakkari

Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Yiyecek olarak salatalarda kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kurutulan tohumlar dövülür, baharat olarak salatalara eklenir.

Kaynak kişi:50

4.4.Fam.: Apiaceae (Umbelliferae)

4.4.1. Bitki Adı: *Anethum graveolens* L.

Şekil 4.13. *Anethum graveolens* genel görünüşü

Türkçe adı: Dere otu

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki Tanımı: Yaprakları 3-5 pinnat ve ipliksi segmentli tek yıllıklar. Sepaller yok, petaller sarı. Meyveler elips şeklinde ve sırt kısmından kuvvetli basılmış. Merikarplar kaburgalı.

Yayılışı: Kuzey Anadolu, kültürü de yapılır.

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış amacı ve şekli: Bitkinin toprak üstü kısımları diğer otlarla kavrularak yemeği yapılmakta ya da salatalara ve böreklerle katılmaktadır.

Kaynak kişi: 26

4.4.2.Bitki adı: *Apium graveolens* L.

Şekil 4.14. *Apium graveolens*

Türkçe adı: Kereviz

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılyaka mahallesi yol kenarları

Bitki tanımı: Dik, çıplak iki yıllıklar. Gövde açık, derin oluklu, 30-100 cm. Yapraklar genellikle loplu ve testere dişli, oymalı ve çıplak.

Yayılışı:A1(E):Çanakkale, A2(E):İstanbul, A5:Sinop, A6:Samsun, A7:Trabzon, B1:Çanakkale, C1:İzmir, C5:İçel, C6:Hatay

Kullanılan organ: Kök

1.Kullanılış amacı: Gıda olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kerevizin kökü temizlenip, kurutulur. Küp şeklinde doğranan kereviz yağda kavrulup, su eklenip pişirilir.

Kaynak kişi: 66

Kullanılan organ: Kök-Toprak üstü organları

2.Kullanılış amacı: Demir eksikliği tedavisi

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin gövdesi ve kökü ayıklanıp temizlenir. Kökü doğranıp, gövdeyle birlikte haşlanır. Üzerine limon sıkılıp yenir. Haftada 2 defa tekrarlanır.

Kaynak kişi: 107

4.4.3. Bitki adı: *Oenanthe pimpinelloides* L.

şekil 4.15. *Oenanthe pimpinelloides*

Türkçe adı: Gazayak, gazyak

Bitki örneğinin alındığı yer: Ataköy Mah.

Bitki tanımı: Dik dallı, tüysüz, içi dolu, köşeli, gövde boyuna yollu, 100 cm' ye kadar uzayabilen çok yıllıklar.

Yayılışı: A1(E): Edirne, A2(E): İstanbul, A2(A): Sakarya, A3: Bolu, A4: Zonguldak, A5(A): Amasya, A6: Ordu, A7: Trabzon, A8: Rize, B1: İzmir, C1: İzmir, C2: Muğla, C5: İçel

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü kısımları temizlenir, yağda kavrularak yemek olarak tüketilir.

Kaynak kişi:90

4.4.4.Bitki adı: *Petroselinum crispum* (Miller) A.W.Hill

şekil 4.16. *Petroselinum crispum*

Türkçe adı: Maydonoz

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka Mah.

Bitki tanımı: Tüysüz iki yıllık bitkiler. Gövde dik, silindirik, çizgili, 50-80cm. boylarında Ç:6-8.

Yayılışı: A2(E): İstanbul, A4:Kastamonu

Kullanılan organ: Dal-Yaprak

1.Kullanılış amacı: İdrar yolları enfeksiyonunu tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde- Yaprak kaynatılıp, tok halde günde 2 bardak bu sudan içilir.

Kaynak kişiler: 34, 53, 113

2. Kullanılış amacı: Gıda amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Dal-Yaprak doğranarak yemeklere ve salatalara eklenir.

Kaynak kişiler: 53,67,80

4.4.5.Bitki adı: *Pimpinella anisum* L.

Şekil 4.17. *Pimpinella anisum*

Türkçe adı: Anason

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka halk pazarı

Bitki tanımı: Kuvvetli aromatik dallara sahip, kısa yada yumuşak tüylü tek yıllık bitkiler. Gövde 70 cm. Dipteki yapraklar sapsız böbreksi dişli.

Yayılışı: A2(A):Kocaeli, C2:Denizli

Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Gaz söktürücü, sindirim sistemini rahatlatıcı olarak kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohum dövülerek suda kaynatılır, soğutularak günde 1 bardak içilir.

Kaynak kişi: 67

4.4.6.Bitki adı: *Scandix pecten-veneris* L.

Şekil 4.18. *Scandix pecten-veneris*

Türkçe adı: Kışkiş, Kingiş

Bitki örneğinin alındığı yer: Turgut Mah.

Bitki tanımı: 6- 35 cm. boyunda dik gövdeli tek yıllıklar. Yapraklar oblongdan ovatoblonga kadar değişen şekillerde, Ç: 3-6.

Yayılışı: A1(E): Çanakkale, A1(A)B1: Çanakkale, A2(E): İstanbul, A2(A): İstanbul, A3: Ankara, A4: Kastamonu, A5: Yozgat, A6: Samsun, A7: Gümüşhane, A8: Çoruh, A9: Kars, B1: İzmir, B2: Uşak, B4: Ankara, B5: Kayseri, B5/B6: Kayseri, C2:Muğla, C3: Antalya, C4: İçel, C5: İçel, C6: Gaziantep

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Gıda amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü kısımları dede sakalı, dereotu gibi otlarla pişirilerek ya da börek içi olarak tüketilir.

Kaynak kişiler: 26, 65, 98

2.Kullanılış amacı: Yutma zorluğu tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meneviş filizi ve kişkiş otunun toprak üstü organları çiğnenir ve yutulur.

Kaynak kişi: 117

4.5.Fam: Apocynaceae

4.5.1Bitki adı: *Nerium oleander* L.

Şekil 4.19. *Nerium oleander* genel görünüşü ve gövdesinden üretilmiş sap

Türkçe adı: Zakkum, Ay ağacı

Bitki örneğinin alındığı yer: Çıtlık Mah. dere boyu mevkii

Bitki tanımı: 6m.'ye kadar boylanabilen, pembe çiçekli ve kışın yapraklarını dökmeyen bir ağaççıktır. Ç:4-9. Nehir kenarlarında, akarsuların mevsimle kuruyan yataklarında bol miktarda bulunur.

Yayılışı: B1:Manisa, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:İçel, C5:Adana, C6:Hatay

Kullanılan organ: Gövde- Dal

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kurutulan gövde ve dalları çapa, kürek sapı olarak kullanılır.

Kaynak kişi: 98

4.6.Fam.: Asteraceae (Compositae)

4.6.1.Bitki adı: *Anthemis tinctoria* L.

Şekil 4.20. *Anthemis tinctoria* genel görünüşü ve çayı

Türkçe adı: Papatya, beyaz papatya

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılyaka Mah.

Bitki tanımı: Yeşil ya da beyazımsı, seyrek ya da yoğun yatık ya da yumuşak tüylü kısa yumuşak tüy örtüsü ile kaplı bazen çıplak çok yıllık bitkiler dalları 1 başlı.

Yayılışı: A1(E):Tekirdağ, A1(A):Çanakkale, A2(E):İstanbul, A2(A):Bilecik, A5:Amasya, A6:Samsun, A7:Erzincan, A8:Çoruh, B1:Balıkesir, B2:Kütahya, B3:Kütahya, B5:Nevşehir, B4:Ankara, B6:Sivas, B8:Siirt, B9:Bitlis, G3:Afyon, C4:Konya

1.Kullanılan organ: Çiçek

1.Kullanılış amacı: Sindirim sisteminin düzenlenmesi, gaz sancısının tedavisi

Kullanılış miktarı ve şekli: 8-9 adet kurutulmuş çiçek sıcak suda kaynatılır ve süzülür. Süzüntü rahatsızlık geçene kadar günde 2 bardak içilir.

Kaynak kişi: 12

2.Kullanılış amacı: Öksürük tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: 5-6 adet kurutulmuş çiçeğin dekoksasyonu yapıp, rahatsızlık geçene kadar günde 2 bardak tüketilir.

Kaynak kişi: 99

2.Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Nezle- Grip tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kurutulan toprak üstü organları sıcak suda demlenip çayı yapılır. Çay rahatsızlık geçene kadar günde 2 bardak tüketilir.

Kaynak kişiler: 59, 121

4.6.2.Bitki adı: *Cynara scolymus* L.

Şekil 4.21. *Cynara scolymus* genel görünüşü ve yemeği

Türkçe adı: Enginar

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: 50-100cm. boyunda, çok yıllık otsu bir bitkidir. Çiçekler mor renkli ve bir çoğu bir arada, büyük bir baş halinde toplanmıştır. Yapraklar grimsi ve yeşil renkli, dikenli ve parçalıdır. Ç:3-4

Yayılışı: A2(A):İstanbul, A7:Trabzon

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

1.Kullanılış amacı: Karaciğer rahatsızlıkları tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Enginarın toprak üstü organları yıkanıp temizlenir ve ayıklanır. Ayıklanan kısımların suyu çıkartılır. Hastalık geçene kadar günde 1-2 bardak tüketilir.

Kaynak kişiler: 51

2.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları temizlenip ayıklandıktan sonra zeytinyağlı yemeği yapılır.

Kaynak kişiler: 51,64

4.6.3.Bitki adı: *Helianthus annus* L.

şekil 4.22. *Helianthus annus* bitkisi genel görünüşü ve tohumu

Türkçe adı: Ayçiçeği

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: Dalları olmayan 1-3 m. boylanabilen, kapitula genellikle tek, yassı ve 5-10 cm genişlikte. Yassı korolla tabanda beyaz kılsı şekilde yoğun olarak bulunur. Ç:7

Yayılışı: A1(E):Edirne, A9:Kars, B5:Kayseri

Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Prostat tedavisi, kan şekerinin düzenlenmesinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Her gün düzenli olarak 2 avuç kadar tüketilmelidir.

Kaynak kişi: 52

4.6.4.Bitki adı: *Tragopogon porrifolius* L.

Şekil 4.23. *Tragopogon porrifolius*

Türkçe adı: Dede sakalı

Bitki örneğinin alındığı yer: Turgut Mah. Kırılık Mevkii

Bitki tanımı: 120 cm.' ye kadar boylanan tüysüz bir veya iki yıllık otsular. Yapraklar tam ve linear lanseolat. Kapitula uzun bir pedunkulun ucunda ve tek. İnvolukrum brakteleri 5-9 adet, çiçek boyu kadar veya uzun. Çiçek tablası çıplak, çiçekler mor veya sarı. Akenler uzun gagalı ve üzerleri pulsu yapılarla örtülü.

Yayılışı: A1:Çanakkale, A1:Tekirdağ, A2: İstanbul, B1: İzmir, B4: Ankara

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları diğer otlarla birlikte yağda kavrularak tüketilir.

Kaynak kişi: 26

4.7.Fam: Betulaceae

4.7.1. Bitki adı: *Carpinus betulus* L.

Şekil 4.24. *Carpinus betulus* ve gövdesinden oyulan kaşıklar

Türkçe adı: Gürgen

Bitki örneğinin alındığı yer: Çamköy mevkii

Bitki tanımı: 25 m.'ye kadar boylanabilen ağaçlar. İnvolukrum braktesi 3 loplu, düz veya hafif serrat.

Yayılışı: Kuzey- Kuzeybatı Anadolu

Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Eşya yapımı

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde-Dal küçük boyutlarda kesilir, oyularak şekil verilir, kaşık yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 119

4.8.Fam: Boraginaceae

4.8.1.Bitki adı: *Borago officinalis* L.

Şekil 4.25. *Borago officinalis*

Türkçe adı: Sığır Dili

Bitki örneğinin alındığı yer: Turgut Mah. mezarlık çevresi

Bitki tanımı: Tüylü bir yıllık otsu. Korolla mavi renkte.

Yayılışı: A1:Çanakkale, A1:İstanbul, A2:İstanbul, A6:Samsun

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

1.Kullanılış amacı: Mayasıl tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları kaynatılır, rahatsızlık geçene kadar günde 2-3 bardak içilir.

Kaynak kişi: 32

2.Kullanılış amacı: Prostat tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları kaynatılır, rahatsızlık geçene kadar günde 1 bardak içilir.

4.9.Fam.: Brassicaceae (Cruciferae)

4.9.1.Bitki adı: *Brassica oleracea* L.

Şekil 4.26. *Brassica oleracea* ve yemeği

Türkçe adı: Beyaz lahana

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: Tek, iki ya da çok yıllık bitkiler. Çiçekleri sarı ya da beyaz tüy örtüsü basit, genelde kılsı, nadiren çıplak. Yapraklar sapsız. Kültürü yapılır.

Yayılışı: Kültürü yapılır.

Kullanılan organ: Yaprak

1.Kullanılış amacı: Karın ağrısı tedavisinde kullanılır

Kullanılış miktarı ve şekli: Lahana yaprağı haşlanır, sıcak halde bir sargı içinde karnın ağrıyan bölümüne sarılır. Geceden sabaha beklenir.

Kaynak kişi: 94

2.Kullanılış amacı: Bertik, burkulma tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Lahana yaprakları haşlanır, sıcak halde bir sargı içinde bertilen bölgeye sarılır, soğuyana kadar beklenir.

Kaynak kişi: 118

3.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Lahana yaprakları doğrudan salatalara eklenir ya da haşlanarak sarması yapılır.

Kaynak kişi: 64

4.9.2.Bitki adı: *Lepidium sativum* L.

şekil 4.27. *Lepidium sativum*

Türkçe adı: Tere

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe Pazarı

Bitki tanımı: Tek yıllık, dik gövdeli 20-50 cm uzunlukta, dallanmış çiçekler tüysüz ya da yumuşak kılsı.

Yayılışı: A2(E) :İstanbul, A2(A):İstanbul, A4:Zonguldak, B6:Seyhan

Kullanılan organ: Tohumu

Kullanılış amacı: Guatr tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitki tohumu dövölüp balla karıştırılır, günde 1 yemek kaşığı belirtiler azalana kadar yenir.

Kaynak kişi: 64

4.10.Fam.: Capparaceae

4.10.1.Bitki adı: *Capparis spinosa* L. var. *aegyptia* (Lam.) Boiss.

Şekil 4.28. *Capparis spinosa* genel görünüşü ve turşusu

Türkçe adı: Kebere, kapari, gebere, bebbe

Bitki örneğinin alındığı yer: Karabörtlen Mah.

Bitki tanımı: Yapraklar dairemsi, yuvarlak. Yapraklar kalıcı diken kulakçıklara sahip ya da dikensiz yapraklara sahip. Ç:8

Yayılışı: C1: Muğla, C3: Antalya

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Sinüzit tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin meyvesi bir kaptan dövölür, suyu çıkarılır. Oluşan sudan 1-2 damla burna damlatılır, yüzüstü yatılarak damlaların sinüslere gitmesi sağlanır. 1 kez uygulanır.

Kaynak kişi: 5

4.11.Fam.: Chenopodiaceae

4.11.1.Bitki adı: *Beta maritima* L.

Şekil 4.29. *Beta maritima* genel görünüşü ve turşusu

Türkçe adı: Pancar, mancar

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: Çıplak, tek yıllık ya da çok yıllıklar, dik yada yatık, Ç: 5-8.

Yayılışı: A1(A): Çanakkale, A2(E): İstanbul, A2(A): İstanbul, B1: İzmir

Kullanılan organ: Kök

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Yemeği yapılmaktadır.

Kaynak kişi: 63

4.11.2.Bitki adı: *Salicornia europaea* L.

Şekil 4.30. *Salicornia europaea* genel görünüşü ve salatası

Türkçe adı: Deniz börülcesi, geren

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka Mah. Halk Pazarı

Bitki tanımı: 40 cm.'ye kadar boylanabilen tek yıllık otsular. Gövde etli, dik veya sürünücü. Sarı, kırmızı, mor veya koyu mor. Kumsal ya da tuzlu bataklıklar

Yayılışı: A2(E): İstanbul, A2(A): Kocaeli, B1: İzmir, C2: Denizli

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Gıda amaçlı olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Haşlanarak limonlu salatası yapılır.

Kaynak kişi: 63

4.12.Fam: Corylaceae

4.12.1.Bitki adı: *Corylus maxima* Miller.

Şekil 4.31. *Corylus maxima* genel görünüşü ve meyvesi

Türkçe adı: Fındık

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazar yeri

Bitki tanımı: 10 m.'ye kadar boylanabilen çalimsı, kabukları yumuşak, koyu gri, kahverengi, genç sürgünleri kırmızımsı, kahverengi. Karadeniz sahillerinde kültürü yapılır.

Yayılışı: A2(A):Kocaeli, A3:Bolu, A7:Giresun

Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Gıda olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: İsteğe bağlı olarak günde 1-2 avuç yenebilir.

Kaynak kişi: 52

4.13.Fam.: Cucurbitaceae

4.13.1.Bitki adı: *Citrullus lanatus* (Thunb). Matsum.et.Naksi.

Şekil 4.32. *Citrullus lanatus*

Türkçe adı: Karpuz

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökova Mah.

Bitki tanımı: Kısa gövdeli sürünücü tek yıllık otsular. Kökleri yumuşak ve saçaklı. Yapraklar 3-5-7 loblu veya parçalı. Sarmal şeklindeki sülükler genellikle yaprak sapının üst tarafında. Meyve genellikle büyük, kabuğu odunsu yapıda, sıklıkla yeşil, elipsoid. Ç:6-9 kültürü yapılmaktadır.

Yayılışı:A2(E):İstanbul, C5:İçel

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Yaz aylarında yemeklerden sonra tatlı olarak tüketilir.

Kaynak kişiler: 63,108

4.13.2.Bitki adı: *Cucumis melo* L.

Şekil 4.33. *Cucumis melo*

Türkçe adı: Kavun

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökova Mah.

Bitki tanımı: Sarılıcı ve kaba tüylü otsular. Erkek çiçekler tek veya küçük demetlerde, dişi çiçekler tek.

Yayılışı: Kültürü yapılır.

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Yemeklerden sonra tatlı olarak tüketilmektedir.

Kaynak kişiler: 63, 108

4.13.3.Bitki adı: *Cucumis sativus* L.

Şekil 4.34. *Cucumis sativus*

Türkçe adı: Salatalık

Bitki örneğinin alındığı yer: Karabörtlen Mah.

Bitki tanımı: Sarılcı ve kaba tüylü otsular. Erkek çiçekler tek veya küçük demetlerde, dişi çiçekler tek.

Yayılışı: Kültürü yapılır.

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Salatalara doğranır, turşusu yapılır ya da doğrudan yenilir.

Kaynak kişi: 73

4.13.4.Bitki adı: *Cucurbita pepo* L.

Şekil 4.35. *Cucurbita pepo*

Türkçe adı: Kabak, Bal kabağı

Bitki örneğinin alındığı yer: Portakallık Mah.

Bitki tanımı: Kısa gövdeli sürünücü otsular.

Yayılışı: Kültürü yapılır.

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Meyvenin kabuğu reçel yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 76

2.Kullanılış miktarı ve şekli: Meyvenin kabuğu küp küp doğranır, pekmezde kaynatılıp marmelatı yapılır.

Kaynak kişi: 97

4.14.Fam.: Ericaceae

4.14.1.Bitki adı: *Arbutus unedo* L.

Şekil 4.36. *Arbutus unedo* genel görünüşü ve gövdeden yapılmış ürünler

Türkçe adı: Sandal

Bitki örneğinin alındığı yer: Yaylasöğüt Mah.

Bitki tanımı: 4m'ye kadar boylanabilen her dem yeşil çalılar, kabuk koyu kahverengi. Meyve büyük ve etli, kırmızı renkte. Meyveleri yenmekte. Ç: 10-11.

Yayılışı: A1(E): Çanakkale, A1(A): Çanakkale, A2(E): İstanbul, A2(A): İstanbul, A3: Sakarya, A5:Sinop, B1:Çanakkale, B2:Balıkesir, C1:İzmir, C4:Antalya.

1.Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: İdrar söktürücü, şeker dengeleyici olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve günde 1-2 avuç tüketilir.

Kaynak kişiler: 54, 63

2.Kullanılan organ: Gövde, Dal

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde oyularak kaşık yapımında, kesilerek ekmek hapazı, et dibeği yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 54, 89, 119

4.15.Fam.: Euphorbiaceae

4.15.1.Bitki adı: *Euphorbia amygdaloides* L.

Şekil 4.37. *Euphorbia amygdaloides*

Türkçe adı: Sütleşen

Bitki örneğinin alındığı yer: Armutçuk Mah. cami çevresi

Bitki tanımı: Kısmi yumuşak tüylü, geniş çapta rizomlu çok yıllık çiçekli, gövdeleri iki yıllık 80 cm uzunluğunda. İki yıl gövdeye bağlı yapraklar gelişir. Yaprak sapı kısa eliptik. (1-)4-11x0, 7-2,7cm

Yayılışı:A1(E):Tekirdağ, A1(A):Balıkesir, A2(E):İstanbul, A2(A):Bursa, A3:Bolu, A4:Kastamonu, A5:Samsun, A7:Trabzon

Kullanılan organ: Süt salgısı

1.Kullanış amacı: Böcek sokmalarında tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanış miktarı ve şekli: Gövde kırılarak açığa çıkan süt doğrudan böcek, akrep sokan yere sürülür.

Kaynak kişi: 18

2.Kullanılış amacı: Sigil tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde kırılarak açığa çıkan süt doğrudan siğilli bölgeye srlr. Siğil geçene kadar günde 3 defa tekrarlanabilir.

Kaynak kişi: 62

4.16.Fam: Fabaceae (Leguminosae)

4.16.1.Bitki adı: *Arachis hypogaea* L.

şekil 4.38. *Arachis hypogaea*

Türkçe adı: Yer fıstığı

Bitki örneğinin alındığı yer: Yeşilçam Mah.

Bitki tanımı: 1-3 tohumlu ve üzerleri fibrilli bir yapıya sahip olan meyveleri toprak altında olgunlaşan tek yıllık bitki(Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: C2:Antalya, C3:Antalya, C4:Adana, C5:Adana, C5:Hatay, C6:Hatay, C6:İçel

Kullanılan organ: Tohum

Kullanış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanış miktarı ve şekli: Günde 1 avuç tüketilebilir.

Kaynak kişi: 52

4.16.2.Bitki adı: *Ceratonia siliqua* L.

Şekil 4.39. *Ceratonia siliqua* genel görünüşü ve meyvesinden üretilen pekmez

Türkçe adı: Keçi boynuzu, harnup, harıp

Bitki örneğinin alındığı yer: Ataköy Mah.

Bitki tanımı: Genellikle monolk, her dem yeşil çalı veya ağaçlar. Yapraklar imparipinnat. Çiçekler rasemuslarda, tek eşeyli ve erdişi, sepaller 5, birleşik petaller yok. Stamenler 5 ve serbest. Meyve 20 cm. kadar olabilen, çok tohumlu ve yassı bir legümen. Olgunlukta kahverengi olan meyve(Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: A2:İstanbul, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:Antalya, C6:İçel, C6:Osmaniye

Kullanılan organ: Meyve

Kullanış amacı: Öksürük ve bronşitin tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanış miktarı ve şekli: 7-8 adet meyve 1 lt. suda şurup haline gelene kadar kaynatılır. Rahatsızlık geçene kadar günde 1 yemek kaşığı sabah aç karına içilir.

Kaynak kişiler: 62, 122

4.16.3.Bitki adı: *Cicer arietinum* L.

Şekil 4.40. *Cicer arietinum* genel görünüşü ve meyvesi

Türkçe adı: Nohut

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökçe Mah.

Bitki tanımı: Glandula tüylü tek yıllık otsular, yapraklar paripinnat, çiçekler yaprak koltuklarında rasemus durumunda. Kaliks tüp şeklinde, dibi şişkin, korolla beyaz, mavi ve mor renkte. Legümen şişkin ve 1-4 tohumlu.

Yayılışı: A1:Çanakkale, B1:İzmir

Kullanılan organ: Tohum

Kullanış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanış miktarı ve şekli: Tohum, yemeği yapılarak tüketilir.

Kaynak kişiler: 52, 62

4.16.4.Bitki adı: *Phaseolus vulgaris* L.

Şekil 4.41. *Phaseolus vulgaris* genel görünüşü

Türkçe adı: Fasulye

Bitki örneğinin alındığı yer: Sarayyanı Mah.

Bitki tanımı: Bir yıllık sarılıcı veya tırmanıcı bir bitkidir.

Yayılışı: Kültürü yapılmaktadır.

Kullanılan organ: Tohum-Meyve

Kullanış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanış miktarı ve şekli: Genç ya da kuru halde yemeği yapılmaktadır.

Kaynak kişiler: 62, 83

4.16.5.Bitki adı: *Lens culinaris* L.

Şekil 4.42. *Lens culinaris*

Türkçe adı: Mercimek

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: Alçak boylu bir yıllık otsular. Çiçekler küçük, mavimsi-beyaz veya eflatun renginde.

Yayılışı: A2:İstanbul, B6:Sivas, C6:Hatay, C6:Gaziantep, C8:Mardin, C9:Şırnak

Kullanılan organ: Tohum

1.Kullanış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanış miktarı ve şekli: Tohumun çorbası yapılarak yiyecek olarak tüketilmektedir.

Kaynak kişi: 62

2.Kullanılış amacı ve şekli: Tohumun yemeği yapılarak demir eksikliğinin giderilmesinde kullanılmaktadır. Rahatsızlık geçene kadar günde 1 kase içilir.

Kaynak kişi: 112

4.16.6.Bitki adı: *Medicago sativa* L.

Şekil 4.43. *Medicago sativa*

Türkçe adı: Yonca

Bitki örneğinin alındığı yer: Yeşilçam Mah.

Bitki tanımı: Tek yıllık otsular, Yapraklar pinnat, genellikle 5 yaprakçıklı. Çiçekler 1-çok sayıda, genellikle umbella durumunda. Stamenler diadelfus.

Yayılışı:A1:Çanakkale, A3:Bolu, A5:Sinop, A6:Trabzon, A7:Trabzon, A8:Artvin, A9:Erzincan, A9:Kars, B1:Balıkesir, B2:Manisa, B3:Isparta, B3:Kütahya, B4:Ankara, B4:Niğde, B7:Sivas, B8:Van, B9:Erzurum, C3:Antalya, C4:Mersin, C5:Adana, C6:İçel, C10:Hakkari

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanış amacı: Hayvan yemi olarak kullanılır.

Kullanış miktarı ve şekli: Genç ya da kuru toprak üstü organları hayvan yemine karıştırılarak, hayvan yiyeceği olarak kullanılır.

Kaynak kişiler: 53, 80

4.16.7.Bitki adı: *Vicia ervilia* (L.) Willd

Şekil 4.44. *Vicia ervilia*

Türkçe adı: Burçak

Bitki örneğinin alındığı yer: Turgut Mah.

Bitki tanımı: Genellikle sarılıcı tek yıllık otsular. Çiçekler tek veya yaprak koltuklarında rasemus durumunda. Stamenler diadelfus

Yayılışı: A1:İstanbul, A1:Çanakkale, A1:Edirne, A2:Kocaeli, A2:İstanbul, A4: Bolu, B1:Balıkesir, B1:İzmir, B3:Afyon, B4:Ankara, B7:Elazığ, B9:Muş, C1:Muğla, C4:Antalya, C6:Gaziantep, C8:Siirt, C10:Hakkari.

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanış amacı: Tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanış miktarı ve şekli: Burçağın toprak üstü organları dövülerek ufalanır, hamurla karıştırılıp ılık halde yaralı bölgeye sarılır. 8-10 saat beklenir. Yara, bere geçene kadar tekrarlanır.

Kaynak kişi: 28

4.16.8.Bitki adı: *Vicia faba* L.

Şekil 4.45. *Vicia faba*

Türkçe adı: Bakla

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökova Mah.

Bitki tanımı: Sarılıcı, tek yıllık otsular. Yapraklar paripinnat, Çiçekler rasemus durumunda, Stamenler diadelfus.

Yayılışı: A2:İstanbul, A3:Bilecik, C5:İçel

Kullanılan organ: Meyve- Yaprak

Kullanış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanış miktarı ve şekli: Yapracağının salatası, meyvesinin yemeği yapılarak tüketilir.

Kaynak kişi: 83

4.16.9.Bitki adı: *Vigna anguiculata* (L.)Walp.

Şekil 4.46. *Vigna anguiculata*

Türkçe adı: Börülce

Bitki örneğinin alındığı yer: Yaylasöğüt Mah.

Bitki tanımı: Bir yıllık sarılcı bitki.

Yayılışı: Ülkemizde kültürü yapılmaktadır.

Kullanılan organ: Meyve-Tohum

Kullanış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanış miktarı ve şekli: Yemeği yapılarak tüketilmektedir.

Kaynak kişiler: 62, 123

4.17.Fam.: Fagaceae

4.17.1Bitki adı: *Quercus coccifera* L.

Şekil 4.47. *Quercus coccifera*

Türkçe adı: Kızıl pınar, Meşe

Bitki örneğinin alındığı yer: Kavakçalı Mah.

Bitki tanımı: 2-3 m. boyunda her dem yeşil çalılar veya nadiren 10 m. boyunda ağaçlar. Yapraklar dalın her tarafına dağılmış halde genişçe, derimsi, kenarı dikensi dişli. Ç:3-4

Yayılışı: A1(E): Tekirdağ, A1(A): Çanakkale, A2(E): İstanbul, A2(A): Bursa, A3:

Zonguldak, A6: Tokat, A7: Giresun, B1: İzmir, B2: Uşak, B3: Konya, C1: Aydın, C2:Denizli, C3: Isparta, C4: İçel, C5: İçel, C6: Gaziantep.

1.Kullanılan organ: Gövde

Kullanılış amacı: Toprak sürgüsü yapımında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kalın gövde kesilir, şekil verilip düzleştirilir. Toprağı düzleştirmede kullanılır.

Kaynak kişiler: 59, 70, 119

2.Kullanılan organ: Palamut

Kullanılış amacı: Zehirli guatr tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Genç palamutlar suda kaynatılıp dekoksasyonu yapılır. Rahatsızlık belirtileri azalana kadar günde 1 bardak içilir.

Kaynak kişi: 70

4.18.Fam.: Hamamelidaceae

4.18.1.Bitki adı: *Liquidambar orientalis* Mill. (Endemik)

Şekil 4.48. *Liquidambar orientalis* genel görünüşü ve gövdeden toplanan yağı

Türkçe adı: Sığla, günlük

Bitki örneğinin alındığı yer: Portakallık Mah.

Bitki tanımı: 20 m' ye kadar uzayabilen ağaçlar. Yaprakların kenarı dişli ya da testere dişli, tüysüz. Meyve başı 2,5 - 3 cm çapında, sarkık. Ç:3-4

Yayılışı: C1: Muğla, C2: Muğla, C3: Antalya

Kullanılan organ: Dal, Gövde

Kullanılış amacı: Yakacak olarak kullanılır

Kullanılış miktarı ve şekli: Kuru dal ve gövde döküntüleri yakacak olarak kullanılır.

Kaynak kişi: 82

Kullanılan organ: Yağı

1.Kullanılış amacı: Ülser rahatsızlıklarının tedavisinde kullanılır.

1.1.Kullanılış miktarı ve şekli: Ağacın gövdesinden elde edilen yağ tülbentle süzölür. Süzöntü günde 1 Buğday tanesi büyüklüğünde rahatsızlık geçene kadar yutulur.

Kaynak kişiler: 33, 85

1.2.Kullanılış miktarı ve şekli: Sığladan elde edilen 1 buğday büyüklüğündeki yağ, 1 çay kaşığı kadar balla karıştırılır ve sabah aç karına 1 çay kaşığı tüketilir. Rahatsızlık geçene kadar her gün yapılır.

Kaynak kişi: 40

2.Kullanılış amacı: Yaraların tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkiden elde edilen yağ, yaralara sürölerek iz kalmaması, çabuk iyileşmesi sağlanır.

Kaynak kişi: 84

4.19.Fam.: Hypericaceae (Guttiferae)

4.19.1.Bitki adı: *Hypericum perforatum* L.

Şekil 4.49. *Hypericum perforatum* genel görünüşü ve yağı

Türkçe adı: Kantoron otu

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılağaç Mah. Akkaya Mevkii

Bitki tanımı: 10-110 cm. boyunda çok yıllık otsular. Gövde, yaprak ve anterlerde siyah salgı noktaları mevcut. Gövdelerden yan sürgünler çıkar. Yapraklar geniş, büyük noktalı. Ç: (4-)5-8(-9). Deniz seviyesi 2500 m.

Yayılışı: A1 (E): Çanakkale, A1(A): Çanakkale, A2(E): İstanbul, A2(A): İstanbul, A3:Kocaeli, A4: Zonguldak, A5: Amasya, A6: Samsun, A7: Giresun, A8:Gümüşhane, A9:Kars, B1: Balıkesir, B2: Manisa, B3: Isparta, B4: Ankara, B5: Nevşehir, B6: Maraş,B7: Erzincan, B8: Erzurum, B9: Van, C1: Aydın, C2: Muğla, C3: Antalya, C4: Konya, C5: İçel, C6: Hatay, C9: Hakkari, C10: Hakkari

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Yanık-Yara tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin toprak üstü organları toplanıp cam kap içinde zeytinyağında 6 ay bekletilir. Kap günde 2 saat güneşte, kalan zamanda gölgede tutulur. 6 ay sonunda elde edilen karışım yara, yanıklara sürülerek tedavisi yapılır.

Kaynak kişiler: 3, 73, 76, 82, 84, 89, 117, 118

4.20.Fam.: Juglandaceae

4.20.1.Bitki adı: *Juglans regia* L.

Şekil 4.50. *Juglans regia* ve kuru meyvesi

Türkçe adı: Ceviz

Bitki örneğinin alındığı yer: Çiçekli Mah. Muhtarlık arkası

Bitki tanımı: Geniş, yuvarlak taçlı, 25-30 m uzunlukta ağaçlar. Gövde 1.5-2 m çapında, gümüşü-gri, düz kabuklu. Meyve az çok küresel, çıplak, yeşil, 4-5-6 cm. çapında, endokarp ince veya kalın, hafifçe kırışık. Ç:5. Deniz seviyesi-1550 m

Yayılışı: A2(A): Kocaeli, A3: Sakarya, A8: Rize, B8: Siirt, B9: Bitlis, C5: İçel, C6:Maras

1.Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Bronşit tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Ceviz içi günde 3-4 adet hastalık geçene kadar tüketilir.

Kaynak kişi: 11

2.Kullanılan Organ: Tohum zarı

Kullanılış Amacı: Bronşit tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kahverengi tohum zarı çıkarılır, kaynatılır ve hastalık geçene kadar günde 2-3 bardak içilir.

Kaynak kişi: 95

3.Kullanılan Organ: Yaprak

1.Kullanılış amacı: Bakım maddesi, kına olarak kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Ceviz yaprağı 20 dk kaynatılır. Soğuması sağlanır. Soğuyan suya cevizin yeşil kabuğı rendelenir. Karışım haftada 1 saça sürölür ve 1 saat beklenir. Süre sonunda saç durulanır.

Kaynak kişiler: 109

2.Kullanılış amacı: Bademcik tedavisi

Kullanılış miktarı ve şekli: Ceviz yaprağı suda kaynatılır, rahatsızlık geçene kadar günde 2 bardak içilir.

4.Kullanılan Organ: Tohum püskölü

Kullanılış amacı: İltihap giderici

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohum püskölü suda kaynatılır. Elde edilen dekoksiyon rahatsızlık geçene kadar günde 2 bardak içilir.

Kaynak kişi: 116

4.21.Fam.: Lamiaceae (Labiatae)

4.21.1.Bitki adı: *Lavandula stoechas* L.

Şekil 4.51. *Lavandula stoechas*

Türkçe adı: Karan

Bitki örneğinin alındığı yer: Akçapınar Mah. Ağaçlı yol kenarı

Bitki tanımı: 45 cm'ye kadar veya daha uzun kokulu çalılar. Üstteki brakteler mor veya beyaz, alttakiler tüylü. Ç:3-6

Yayılışı: A1(E): Çanakkale, A1(A): Çanakkale, A2(A): İstanbul, B1: Balıkesir, C1: Muğla, C2: Muğla, C3: Antalya, C4: İçel, C5: İçel, C6: Hatay,

1.Kullanılan organ: Çiçek

1.Kullanılış amacı: Grip-nezle tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kurutulan çiçekler suda kaynatılır, dekoksiyon hastalık geçene kadar günde 2 defa tüketilir.

Kaynak kişi: 4

2. Kullanılış amacı: Kalp rahatsızlığı tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Taze çiçekler suda kaynatılır, dekoksasyon hastalık geçene kadar günde 2 defa tüketilir.

Kaynak kişi: 35

2.Kullanılan organ: Toprak üstü organlar

1.Kullanılış amacı: Hazımsızlık tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları suda kaynatılır, rahatsızlık geçene kadar günde 2-3 bardak içilir.

Kaynak kişiler: 43, 104, 110

2.Kullanılış amacı: Akciğer iltihabının tedavisi

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organlarının dekoksasyonu günde 3-4 bardak tüketilir.

Kaynak kişiler: 46,104

3.Kullanılış amacı: şeker hastalığı tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları suda kaynatılır, elde edilen dekoksasyon günde 1-2 bardak tüketilir.

Kaynak kişi: 116

4.21.2.Bitki adı: *Mentha pulegium* L.

Şekil 4.52. *Mentha pulegium*

Türkçe adı: Narpız

Bitki örneğinin alındığı yer: Yeşilçam Mah.

Bitki tanımı: Keskin kokulu, çok yıllık otlar. Çiçekler leylak renginde. Ç: 6-9.

Yayılışı: Türkiye: A1(E): Tekirdağ, A2(A): İstanbul, A3: Bolu, A4: Kastamonu, A6:Samsun, A7: Giresun, A8: Rize, A9: Çoruh, B1: Çanakkale, B2: İzmir, B3: Eskişehir, C1:Aydın, C2: Antalya, C3: Antalya, C6: Hatay

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Karın ağrısına karşı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin toprak üstü organları kurutularak suda kaynatılır. Elde edilen dekoksiyon rahatsızlık geçene kadar günde 2-3 bardak tüketilir. Toprak üstü organlar doğrudan yenilerek de tüketilebilir.

Kaynak kişiler: 91,104

4.21.3.Bitki adı: *Mentha x piperita* L.

Şekil 4.53. *Mentha x piperita*

Türkçe adı: Nane

Bitki örneğinin alındığı yer: Turgut Mah.

Bitki tanımı: :*Mentha aquatica* ile *M. spicata*'nın hibridi. Stolonları ile üreyen, 40-50 cm. boyunda, çok yıllık otsu bitkiler. Su tutan topraklarda kolay yetişir.

Yayılışı: A2(E): İstanbul, A2(A): İstanbul, A3: Sakarya, C1: İzmir.

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

1.Kullanılış amacı: Karın ağrısı tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Soğan, kekik, nanenin toprak üstü organları doğranıp sıcak suyla yoğurulmuş hamura eklenir. Elde edilen hamur ılık şekilde karın üstüne sarılır. Akşamdan sabaha kadar karın bölgesinde kalır.

Kaynak kişiler: 27, 89

2.Kullanılış amacı: Nezle-grip tedavisinde kullanılır.

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Soğanın kökü, limonun soyulan meyvesi ve nanenin topraküstü organları kıyılıp kaynatılır. Elde edilen dekoksasyon soğutulup rahatsızlık geçene kadar günde 2 bardak içilir.

Kaynak kişi: 29

2.Kullanılış miktarı ve şekli: Kaynar suya kuru nane, karabiber ekilip üzerine limon sıkılıp içilir.

Kaynak kişi: 49

4.21.4.Bitki adı: *Ocimum basilicum* L.

şekil 4.54. *Ocimum basilicum*

Türkçe adı: Fesleğen, reyhan

Bitki örneğinin alındığı yer: Çörüş Mah.

Bitki tanımı: Tek yıllık bitkiler. Gövde dallanmış tüylüden tüysüze kadar değışen özellikte. Yapraklar, derin dişli, hemen hemen tüysüz, donuk mavimsi yeşil. Ç:8-11

Yayılışı: A2(E): İstanbul, B7: Elazığ, C2:Denizli, C6: Maraş

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Kolesterol tedavisi

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin kuru toprak üstü organları sıcak suda kaynatılır. Elde edilen dekoksiyon günde 1 bardak tüketilir.

Kaynak kişi: 17,69

4.21.5.Bitki adı: *Origanum onites* L.

şekil 4.55. *Origanum onites*

Türkçe adı: Kekik

Bitki örneğinin alındığı yer: Ula Göleti çevresi, Kızılcaekin mevkii

Bitki tanımı: 65 cm'ye kadar uzanan yarı çalımsı bitkiler. Her gövde de 10 çift olan dallar 13 cm.' ye kadar uzanır. Yapraklar saplı veya az çok sapsız. Ç:4-8

Yayılışı: A1 (A): Balıkesir, B1:Balıkesir, B2:Uşak, C1:İzmir, C2:Muğla, C3:Isparta, C5:İçel

1.Kullanılan organ: Toprak üstü organları

1.Kullanılış amacı: Karın ağrısı, mide üşütmesinin tedavisi, bertilme tedavisi

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları, zeytinyağı, Muğla tarhanası ve sıcak suyla lapası yapılır. Hazırlanan lapa ağrıyan bölgeye sarılır. Akşamdan sabaha kadar tutulur.

Kaynak kişiler: 6, 48, 64, 115

2. Kullanılış miktarı ve şekli: Kekik, Fesleğen, Topalak otu kurusu kaynar suda 10 dk. bekletilir. Bitki kuruları ve un kaynattığımız suyla yoğurulur, lapa şeklinde ağrıyan yerin üstüne sarılır. Rahatsızlık geçene kadar her gün tekrarlanabilir.

Kaynak kişi:17

3.Kullanılış miktarı ve şekli: Soğan, kekik, nanenin toprak üstü organları doğranıp sıcak suyla yoğurulmuş hamura eklenir. Elde edilen hamur ılık şekilde karın üstüne sarılır. Akşamdan sabaha kadar karın bölgesinde kalır.

Kaynak kişiler: 27, 79, 81,

4.Kullanılış miktarı ve şekli: Sıcak suya kekik ve un eklenip yoğurulur. Soğan doğranır, katranla birlikte hamur karıştırılır. Karın bölgesine sarılan yakı bir gece bekletilir.

Kaynak kişiler: 39,65

5.Kullanılış miktarı ve şekli: Kekiğin toprak üstü organları sıcak suda kaynatılarak elde edilen dekoksasyonu günde 2 bardak içilerek karın ağrısı tedavi edilir.

Kaynak kişiler: 1, 89, 95, 117

6.Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları kurutulup, dövülür ve yemeklere baharat olarak katılır.

Kaynak kişi:10

2.Kullanılan yapı: Yağı

Kullanılış miktarı ve şekli: Kekik yağı göbek deliği bölgesine karın ağrısını gidermek amacıyla birkaç damla sürülür.

Kaynak kişiler: 73, 82, 84

4.21.6.Bitki adı: *Rosmarinus officinalis* L.

Şekil 4.56. *Rosmarinus officinalis*

Türkçe adı: Biberiye

Bitki örneğinin alındığı yer: Armutçuk Mah. yol kenarı

Bitki tanımı: Dalları yükselici veya dik, 50 cm' ye kadar boylanabilen çalılar. Yapraklar 10-25 cm boyunda, üst yüzü koyu yeşil, alt yüzü beyaz tüylü. Çiçekler açık mavi, az çiçekli. Ç:2-5

Yayılışı: A1(A): Çanakkale, C5: İçel, C6: Hatay

Kullanılan organ: Dal-Yaprak

1.Kullanılış amacı: Tansiyon tedavisi, damar açıcı olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin dal ve yaprakları sıcak suda kaynatılır. Elde edilen dekoksiyon rahatsızlık geçene kadar günde 2 bardak içilir.

Kaynak kişi: 18

2.Kullanılış amacı: Ağrı kesici olarak kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitki yaprağı sıcak suda kaynatılır. Elde edilen su ağrı kesilene kadar günde 3 bardak içilir.

Kaynak kişi: 66

4.21.7.Bitki adı: *Salvia fruticosa* Miller.

Şekil 4.57. *Salvia fruticosa* ve kurusu

Türkçe adı: Adaçayı, çalba, geyik elması

Bitki örneğinin alındığı yer: Ula Göleti çevresi

Bitki tanımı: 1m. ye kadar boylanabilen çok yıllık bitkidir. Dalları yatık ve beyaz renkli tüylerle kaplıdır. Yapraklar saplı veya 1-2 kulakçıklı grimsi-beyaz renkte ve kuvvetli kokuludur. Çiçekler 2-6 tanesi bir arada ve leylak renklidir.

Yayılışı: A1(E): Tekirdağ, A1(A): Balıkesir, C1: Muğla, C1/2: Muğla, C2: Muğla, C3: Antalya

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Nezle-Grip, karın ağrısı tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kurutulmuş toprak üstü organları sıcak suda demlenerek günde 1-2 bardak tüketilir.

Kaynak kişiler: 1, 50, 67, 79, 84, 115

4.21.8.Bitki adı: *Sideritis leptoclada* O. Schwarz

Şekil 4.58. *Sideritis leptoclada* genel görünüşü

Türkçe adı: Kızlan çayı, dağ çayı, dikenli çay, geçi tiftiği

Bitki örneğinin alındığı yer: Ula Göleti çevresi

Bitki tanımı: 20-60 cm boylarında çok yıllık bitkiler, basit ya da küçük dallı. Kaliks 7-8 mm, kısa guddeli ve az guddesiz tüylere sahip. Korolla sarı renkte, 9-12 mm, iç kısımlar tüylü. Ç:6-7.

Yayılışı: C1: Muğla, C2: Muğla

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Karın ağrısı, Nezle-Grip tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kurutulmuş toprak üstü organları sıcak suda infüzyonu yapılır. Rahatsızlık geçene kadar günde 2-3 bardak tüketilir.

Kaynak kişiler: 1, 42, 79

4.21.9.Bitki adı: *Teucrium chamaedrys* L.

Şekil 4.59. *Teucrium chamaedrys*

Türkçe adı: Bodurcamahmut

Bitki örneğinin alındığı yer: Turgut Mah. Kırılık mevki

Bitki tanımı: 5-50 cm boyunda, tüy örtüsüne sahip, yarı çalimsı çok yıllıklardır. Yapraklar dişli, tüylü, korolla kırmızı mor renkli.

Yayılışı:A1(E):Kırklareli, A2(E):İstanbul, A3:Bolu, A4:Çankırı,A5:Kastamonu, A6:Samsun B1:İzmir, B3:Konya, B4:Ankara, B5:Nevşehir, C2:Denizli, C3:Antalya

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: İdrar yolları enfeksiyonu tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları sıcak suda 10 dk. kaynatılır. Soğuyunca sabah aç karına 1 bardak içilir. Rahatsızlık geçene kadar tekrarlanır.

Kaynak kişi: 30

4.21.10.Bitki adı: *Teucrium polium* L.

Şekil 4.60. *Teucrium polium*

Türkçe adı: Yavşancık otu, Epiryavşan otu

Bitki örneğinin alındığı yer: Şirinköy Mah. Dağ etekleri

Bitki tanımı: Yarı çalimsı çok yıllıklar. Gövde, toprak üzerine yatıktan dike kadar değişen özelliklerde, beyaz, gri (bazen gümüş renginde), kıvrık tüy örtüsüne sahip. Ç:6-9

Yayılışı: A1 (E):İstanbul, A1(A):İstanbul, A2(A):Kocaeli, A3:Eskişehir, A4:Ankara, A5:Amasya, A6:Samsun, A7:Trabzon, A8:Çoruh, A9:Kars, B1:Manisa, B2:Kütahya, B3:Kütahya, B4:Ankara, B5:Kayseri, B6:Malatya, B7:Elazığ, B8:Erzurum, B9:Bitlis, B10:Ağrı, C1:Aydın, C2:Muğla, C3:Konya, C4:Konya, C5: İçel, C6:Gaziantep, C7:Urfa, C8:Mardin, C9:Hakkari, C10:Hakkari

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Kan şekerinin düzenlenmesinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları suda kaynatılır, dekoksiyon günde 2-3 bardak içilir.

Kaynak kişi: 46

4.22.Fam.: Lauraceae

4.22.1.Bitki adı: *Cinnamomum verum* L.

Şekil 4.61. *Cinnamomum verum* genel görünüşü ve gövdeden kesilen kabuk

Türkçe adı: Tarçın

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: Yaprakları parlak, dikdörtgenimsi mızrak şeklinde, çiçekleri küçük, uç kısımlarında ve yaprak koltuklarında panikula.

Yayılışı: Kültürü yapılmaktadır.

Kullanılan organ: Gövde

Kullanılış amacı : Kan şekerini düzenleme

Kullanılış miktarı ve şekli: Kuru tarçın ufalanır, 1 bardak suya 1 çay kaşığı tarçın karıştırılır. Günde 1-2 bardak içilir.

Kaynak kişi: 79

4.22.2.Bitki adı: *Laurus nobilis* L.

Şekil 4.62. *Laurus nobilis* genel görünüşü ve meyvesinden üretilen yağ

Türkçe adı: Defne, tenel üzümü

Bitki örneğinin alındığı yer: Gölcük Mah. Kıyra yolu üzeri

Bitki tanımı: Aromatik, herdem yeşil çalı ve ağaçlar. Yapraklar sert, derimsi, eterik yağ bakımından zengin. Meyve tek tohumlu siyah bir bakka. Ç:3-5

Yayılışı: A1(E): Çanakkale, A1(A): Balıkesir, A2 (E): İstanbul, A2(A): Bursa, A3:Zonguldak, A4:Kastamonu, A5:Sinop, A6:Samsun, A7:Trabzon, A8:Rize, B1:İzmir, C1:Aydın, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:Antalya, C5:İçel, C6: Maraş

Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Romatizma tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: 1 kg. üzüm dövülerek un haline getirilir, 2 kg. balla karıştırılır. Ağrılar geçene kadar günde 1 yemek kaşığı yenir.

Kaynak kişiler: 15, 65

Kullanılan organ: Meyve ve yapraklarından elde edilen yağ

1.Kullanılış amacı: Meyve ve yapraklar bol miktarda toplanır ve suda kaynatılır. Su yüzeyinde toplanan eterik yağ süzülerek toplanır. Elde edilen yağ göğüse sürülerek; nezle-grip tedavisinde, ağrıyan kasın üzerine sürülerek kas yorgunluğu tedavisinde, 1 bardak suya 1 çay kaşığı eklenip içilerek tansiyon düşürücü olarak kullanılır.

Kaynak kişiler: 45 (Kas yorgunluğu-Nezle, Grip tedavisi), 112 (Tansiyon düşürücü)

4.23.Fam.: Linaceae

4.23.1.Bitki adı: *Linum usitatissimum* L.

Şekil 4.63. *Linum usitatissimum*

Türkçe adı: Keten

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka Mah. Pazar yeri

Bitki tanımı: 30-60 cm.kadar boylanabilen mavi çiçekli tek yıllık kültür bitkisidir. 4-6mm. uzunlukta, yumurta biçiminde, yassı, parlak, kırmızımsı esmer renkli, kokusuz ve yağlı lezzetli tohumlardır(Baytop, 1984).

Yayılışı: A1:İstanbul, A1:Çanakkale, A5:Kastamonu, A5:Amasya, B5:Kırşehir, C5:Adana, C5:Kilis, C6:İçel

Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Sindirim sistemi hastalıkları, hazımsızlık, gaz sancısı tedavisi

Kullanılış miktarı ve şekli: Günde 1 kaşık tohum doğrudan, yemeklerle ya da yoğurda karıştırılarak tüketilir.

Kaynak kişi: 120

4.24.Fam: Lythraceae

4.24.1.Bitki adı: *Punica granatum* L.

Şekil 4.64. *Punica granatum*

Türkçe adı: Nar

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılyaka Mah.

Bitki tanımı: 2-7 m. boyunda dikenli çalı veya dikensiz küçük ağaç. Yapraklar lanseolattan tersovata kadar. Çiçekler kırmızı veya nadiren beyaz.

Yayılışı: A5:Samsun, A8-A9: Artvin, C1:Muğla, C1:Aydın, C3:Antalya, C7:Adıyaman, C8:Siirt, C9:Şırnak

Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve taneleri doğrudan ya da salatalara koyularak tüketilir.

Kaynak kişi: 120

2.Kullanılış amacı: Kansızlık tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyvenin taneleri ayıklanır ve meyve sıkacağından geçirilir. Elde edilen su günde 1 bardak şeklinde rahatsızlık geçene kadar içilir.

Kaynak kişi:114

4.25.Fam: Malvaceae

4.25.1.Bitki adı: *Hibiscus esculantus* L.

şekil 4.65. *Hibiscus esculantus*

Türkçe adı: Bamyacı

Bitki örneğinin alındığı yer: Armutçuk Mah.

Bitki tanımı: Seyrek olarak dikenli, yaprakları parçalı tek yıllıklardır. Çiçekler koltuklarda tek. :7-9

Yayılışı: A1(E):Kırıkkale, A1(A):Çanakkale, A2(A):İstanbul, A5:Kastamonu, C4:Konya, C5:İçel.

1.Kullanılan organ: iek

Kullanılış amacı: Astım-bronşit tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kuru ya da taze iek suda kaynatılır. Elde edilen dekoksasyon günde 1 bardak rahatsızlık geçene kadar içilir.

Kaynak kişi: 18

2.Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: İltihap giderilmesi, çıban tedavisi

Kullanılış miktarı ve şekli: 8-10 adet meyve suda 10 dk. haşlanır. Haşlanmış meyve ağırlı bölgeye sarılır ve 8-10 saat beklenir. İki gün üst üste yapılması yeterli olur.

Kaynak kişi: 124

2.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyveler yağda kavurulur, üstüne su eklenip pişirilerek yemeği yapılır.

Kaynak kişi: 124

4.25.2.Bitki adı: *Malva sylvestris* L.

şekil 4.66. *Malva sylvestris*

Türkçe adı: Ebegümeçi, ebegöme

Bitki örneğinin alındığı yer: Ataköy Mah. Osan mevki

Bitki tanımı: Çok yıllık ya da iki yıllık bitkiler. Gövde, kabarcıklı tüylere sahiptir. Yapraklar az çok dairemsi, 5-7 loblu, oymalı, pilozdan tüysüze kadar değişen özelliklerde. Petaller pembemsi mor. Ç:5-10

Yayılışı: A1(E): Tekirdağ, A1(A): Çanakkale, A2(E): İstanbul, A3:Zonguldak, A5:Amasya, A8:Çoruh, B1:İzmir, B4:Ankara, B8:Erzurum, C2:Denizli, C3:Antalya, C4:Konya, C6:Hatay

Kullanılan organ: Toprak üstü organlar

1.Kullanılış amacı: Gıda amaçlı ve bağırsakları yumuşatma amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Pişirilerek yemeği yapılır ya da sıcak suda haşlanarak yoğurtla birlikte tüketilir.

Kaynak kişiler: 73, 125

2.Kullanılış amacı: Ayak, bilek incinmelerinin tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organlar kıyılıp 10 dk. haşlanır. Haşlanmış kısma un eklenip yoğurulur lapa haline getirilir. Lapa incinen bölgeye sarılır, 4-6 saat bekletilir.

Kaynak kişi: 16

4.26.Fam.: Meliaceae

4.26.1.Bitki adı: *Melia azedarach* L.

Şekil 4.67. *Melia azedarach* genel görünüşü ve meyvesinden yapılmış tesbih

Türkçe adı: Tesbih ağacı

Bitki örneğinin alındığı yer: Gölcük Mah. dağları

Bitki tanımı: 15 m. kadar boyunda yaprak döken ağaçlar. Yapraklar tek tüysü; yaprakçıklar 9-15, az çok testere dişli. Çiçekler morumsu renkli ve bileşik salkımlarda, meyve küremsi ve sarı renkli.

Yayılışı: A2(A): İstanbul, B1: İzmir, C3: Antalya, C5: İçel, C9: Hatay

Kullanılan organ: Gövde

Kullanılış amacı: Sırık, desteklik olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövdesinden elde edilen sırık, fasulye bitkisinin yanına dikilerek gövdenin sarılması sağlanmaktadır.

Kaynak kişiler: 13

4.27.Fam: Moraceae

4.27.1.Bitki adı: *Ficus carica* L. subsp. *carica* var. *caprificus* Tsch. et Rav.

Şekil 4.68. *Ficus carica* genel görünüşü ve kuru meyvesi

Türkçe adı: İncir

Bitki örneğinin alındığı yer: Yeşilova Mah.

Bitki tanımı: 10-15m. kadar boylanabilen çok yıllıklar. Genç yapraklar yeşil sonradan kahverengileşir. Yapraklar geniş 5-20(-35) cm. arasında değişir. Ç:3-4, 5-6,

8-9 Pedinkul meyve ile aynı uzunlukta, meyve 1-2.5 cm ve beyaz renkli Ç:5 kültürü yapılan bir bitkidir.

Yayılışı: A2(E): İstanbul, A2(A): Bilecik A4: Kastamonu, A5: Sinop, A7:Trabzon A8:Erzurum, B1:İzmir

1.Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve doğrudan besin olarak tüketilir.

Kaynak kişi: 61

2.Kullanılış amacı: Bronşit tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kuru incir zeytinyağında 1 gün bekletilir. Ertesi gün incir yenir, yağ içilir. Hastalık geçene kadar günde 1-2 kez uygulanır.

Kaynak kişi: 96

3. Kullanılış amacı: Kabızlık tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Günde 2-3 incir doğrudan tüketilir, sindirim sisteminin çalışması sağlanır.

Kaynak kişi: 103

2.Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Yakacak olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde- Dal parçaları kesilip yakacak olarak kullanılır.

Kaynak kişi: 103

4.27.2.Bitki adı: *Morus alba* L.

Şekil 4.69. *Morus alba* ve gövdesinden yapılmış havan

Türkçe adı: Dut

Bitki örneğinin alındığı yer: Armutcuk Mah. Kahve önü

Bitki tanımı: 15m.'ye kadar boylanabilen geniş yapraklı ağaçlardır. Meyve beyaz sinkarptır. Ç:5

Yayılışı: A2(A):Bursa, A2(E):İstanbul, A1(E):Tekirdağ, A5:Amasya, A6:Sivas, A7:Trabzon, A8:Çorum, A9:Kars, B1:İzmir, B5:Niğde, B7:Malatya, C2:Denizli, C6:Gaziantep,C9:Hakkari

1.Kullanılan organ: Yaprak

Kullanılış amacı: Kan şekerinin düzenlenmesinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin taze yaprakları doğrudan yenir.

Kaynak kişiler: 20

2.Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyveler doğrudan yenir.

Kaynak kişi: 61

3.Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kuru gövde kesilerek et kesme tahtası, dibek yapımında kullanılmaktadır.

Kaynak kişi: 77

4.27.3.Bitki adı: *Morus nigra* L.

Şekil 4.70. *Morus nigra*

Türkçe adı: Karadut

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka Mah.

Bitki tanımı: 15 m.'ye kadar boylanabilen çok yıllıklar. Pedinkul meyve ile aynı uzunlukta, meyve 1-2,5 cm ve beyaz renkli. Ç:5-6

Yayılışı: A1(E):, Tekirdağ, A2(E): İstanbul, A2(A): ,Bursa, A5:Amasya, A6:Sivas, A7:Trabzon, A8:Çoruh, A9:Kars, B1:İzmir, B5:Niğde, B7:Malatya, C2:Muğla, C6:Gaziantep, C3:Adıyaman

Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyveler doğrudan yenir.

Kaynak kişi: 68

2.Kullanılış amacı: Bağırsak ve mide yaraları tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: 10-15 meyve 0,5 litre suda kaynatılıp, şurup haline getirilir. Rahatsızlık geçene kadar günde 2-3 bardak bu şuruptan içilir.

Kaynak kişi: 126

4.28.Fam.: Myrtaceae

4.28.1.Bitki adı: *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh.

Şekil 4.71. *Eucalyptus camaldulensis* genel görünüşü

Türkçe adı: Sulfata, Okaliptus

Bitki örneğinin alındığı yer: Akçapınar Mah. Ağaçlıklı yol

Bitki tanımı: 15 m. ye kadar boylanabilen; kabuğu pürüzsüz, yaprak döken ağaçlar. Ç:11-5 Özellikle Mersin ve Adana da ticari olarak yetiştirilir. Geniş çapta doğallaşmış, yol kenarları ve kumlu alanları istila etmiştir.

Yayılışı: A2(A): İstanbul, B1: İzmir, C3: Antalya, C5: İçel, C9: Hatay

Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır.

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Okaliptusun gövdesi kereste halinde tavan tahtası olarak kullanılır.

Kaynak kişi: 77

2.Kullanılış miktarı ve şekli: Okaliptusun gövde kerestesi tarla düzleştirici sürgü yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 108

4.29.Fam: Oleaceae

4.29.1.Bitki adı: *Olea europaea* L.

Şekil 4.72. *Olea europaea* ve meyvesinden elde edilen yağı

Türkçe adı: Zeytin

Bitki örneğinin alındığı yer: Çiçekli Mah.

Bitki tanımı: 10 (-15) m' ye kadar yükselebilen her dem yeşil ağaçlar, geniş taçlı, yapraklar: üstler koyu yeşil ve tüysüz, altlar sıkça gri renkte-pulsu. Meyve parlak siyah, kahverengimsi yeşil ya da nadiren olgunken fildişi beyazı. Ç:5

Yayılışı: A1(E): Çanakkale, Tekirdağ, A1(A):Çanakkale, Balıkesir, A2(Ê):İstanbul, A2(A):İstanbul, Bursa, Kocaeli, Bilecik, A6:Samsun, A7:Giresun, Trabzon, A8:Çoruh, B1:Çanakkale, Balıkesir, Manisa, İzmir, C2:Aydın, Denizli, Muğla, C3:Burdur, Isparta, Antalya, C4:İçel, Konya, C5:Adana, C6:Hatay, Gaziantep, Maraş, C7:Adıyaman, Urfa, C8:Mardin

1.Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin meyvesinin sıkılmasıyla elde edilen yağ yemeklerde kullanılır. Ayrıca meyve bu yağa katılarak kahvaltılarda tüketilir.

Kaynak kişi: 49

2.Kullanılan organ: Yağ

1.Kullanılış amacı: Bertik tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Zeytinin yağı odun külüyle yoğurulur. Elde edilen lapa ağrılı bölgeye sarılır, 4-5 saat beklenir. Ağrı geğeene kadar tekrarlanır.

2.Kullanılış amacı: İltihap giderilmesinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Eşit miktarda alınan zeytinyağı, bal ve limon suyu sıcak suda macun haline gelene kadar kaynatılır. Elde edilen karışım iltihap geğeene kadar sabah aç karnına 1 yemek kaşığı yenir.

Kaynak kişi: 94

3.Kullanılış amacı: Bronşit tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kuru incir bir bardak zeytinyağında 1 gün bekletilir. Ertesi gün incir yenir, zeytinyağı içilir. Hastalık geğeene kadar günde 1-2 kere tekrarlanır.

Kaynak kişi: 96

4.Kullanılış amacı: Denizkeşanesi dikeninin ıkarılmasında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Keşane dikeninin battığı yere zeytinyağı sürölerek ovalanır. Dikenin ıkması sağlanır.

Kaynak kişi: 108

4.30.Fam: Pedaliaceae

4.30.1.Bitki adı: *Sesamum indicum* L.

Şekil 4.73. *Sesamum indicum* ve tohumu

Türkçe adı: Susam

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökçe Mah.

Bitki tanımı: 30-150 cm. yükselebilen, gövde dallanmış, dik, kötü kokulu salgı bezlerine sahip tek yıllıklardır. Ç:7-8

Yayılışı: C2:Muğla, A1(E):Tekirdağ, B1:Manisa, B9:Kars, C6:Hatay

Kullanılan organ: Tohum

1.Kullanılış amacı: Gıda amaçlı tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohum simitlere, pastalara, böreklerle katılarak tüketilir.

Kaynak kişiler: 41, 78, 83

2. Kullanılış amacı: Bebeklerde gaz sancısının tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohum bir miktar kavrulur, bez içerisine sarılıp bebeğin karnına koyulur. 2-3 saat beklenir.

Kullanan kişi: 97, 107

4.31.Fam: Platanaceae

4.31.1.Bitki adı: *Platanus orientalis* L.

Şekil 4.74. *Platanus orientalis* genel görünüşü ve gövdesinden üretilen arı kovanı

Türkçe adı: Kavak

Bitki örneğinin alındığı yer: Kavakçalı Mah. Dere kenarı

Bitki tanımı: 20 m.'ye kadar boylanabilen, gövde genişliği 16m.'ye kadar ulaşan çok yıllıklardır. Yapraklar 5-7 parçalı geniş. Çiçekleri küremsi durumlarda toplanmış, çok gösterişli ve büyük bir ağaçtır. Ç:3-5

Yayılışı: A1(E):Edirne, A1(A):Balıkesir, A2(E):İstanbul, A2(A):Bursa, A3:Ankara, A4:Zonguldak, A5:Sinop, A6:Tokat, A7:Trabzon, B1:Balıkesir, B2:Kütahya, B3:Eskişehir, C2:Muğla, C3:Antalya

Kullanılan organ: Gövde

1.Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılmaktadır.

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde arı kovanı ve et kesme tahtası yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 24, 70, 107, 127

2.Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde tarla sürgüsü yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 81

3.Kullanılış miktarı ve şekli: Gövdeden elde edilen kereste merdiven yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 82

4.Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde ve dal parçaları yakacak olarak kullanılır.

Kaynak kişi: 83

Kullanılan organ: Yaprak

1.Kullanılış amacı: Kemik erimesi tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: 6-7 adet yeşil yaprak toplanıp suda kaynatılır. Dekoksiyon günde 2 defa hastalık belirtileri azalana kadar içilir.

Kaynak kişi: 25

4.32.Fam.: Polygonaceae

4.32.1.Bitki adı: *Rumex acetosella* L.

şekil 4.75. *Rumex acetosella*

Türkçe adı: Kuzukulağı

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılyaka mah. Yol kenarları

Bitki tanımı: Bir veya çok yıllık otsular. Yapraklar bazen hastat veya sagitat. Çiçekler tek eşeyli veya erdişi. Periant 2 dairede dizilmiş, her dairede 3 adet, dış halkadakiler küçük, iç halkadakilerin üzeri çoğunlukla siğilli ve meyveyi sarar. Stamenler 6 (Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: Batı, Orta, Kuzey Karadeniz, Doğu Anadolu, Isparta ve İzmir, Kayseri, Kütahya, K.Maraş, Tüm Marmara Bölgesi

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Temizlenen otlar yağda kavrulur yemek olarak tüketilir.

Kaynak kişi: 90

4.33.Fam. : Rhamnaceae

4.33.1 Bitki adı: *Paliurus spina-christi* Miller.

Şekil 4.76. *Paliurus spina-christi*

Türkçe adı: Karaçalı, karaçalı diken, kızıl çaltı

Bitki örneğinin alındığı yer: Saray yanı Mah.

Bitki tanımı: Yaysı dallara sahip, 2-4 m boyundaki dikenli çalılar. Meyve çoğunlukla dalgalı, ekvatorial kanat da dahil 2-2,5 cm. çapında. Ç:5-7

Yayılışı: A1(E):Tekirdağ, A1(A):Çanakkale, A2(E):İstanbul, A2(A):İstanbul, A3:Bolu, A4:Zonguldak, A5:Sinop/Kastamonu, A6:Samsun, A7:Trabzon, A8:Çoruh, B1:İzmir, B2:Balıkesir, B3:Konya, B4:Ankara, B7:Elazığ, B8/C9: Siirt, B9:Bitlis, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:İçel, C5:Seyhan, C6:Hatay, C7:Adıyaman, C8:Mardin, C9:Siirt

Kullanılan organ: Tohum

1.Kullanılış amacı: Böbrek kumu ve böbrek taşı dökme için kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohumlar sıcak suda kırmızı renk oluşana kadar bekletilir. Her öğünden önce aç karnına 1 bardak içilir. Taş düşene kadar her gün tekrarlanır.

Kaynak kişiler: 8, 83

4.34.Fam. : Rosaceae

4.34.1.Bitki adı: *Armenica vulgaris* Lam.

Şekil 4.77. *Armenica vulgaris*

Türkçe adı: Kayısı

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: 2 m.'ye kadar boylanabilen yaprak döken ağaç veya nadiren çalılardır. Çiçeklerin rengi önce pembemsi sonradan beyazdır. Ç:1-3

Yayılışı: A2(A): Bursa, A4: Ankara, C1:Muğla, C2:Muğla, C3:Antalya

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Bağırsak çalıştırıcı, kabızlığın tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Doğrudan günde 3-4 adet yenir ayrıca reçeli ve hoşafı yapılarak tüketilir.

Kaynak kişi: 82

4.34.2.Bitki adı: *Amygdalus communis* L.

Şekil 4.78. *Amygdalus communis*

Türkçe adı: Badem

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılağaç Mah.

Bitki tanımı: Çiçekler yaprak koltuklarında tek veya çift. Sepal ve petaller 5. Ovaryum üst durumlu. Meyve perikarpı sert bir drupa. 8 m.'ye kadar boylanan dikensiz ağaç(Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: A1:Çanakkale, A2:İstanbul, A3:Bolu, A4:Kastamonu, A5:Sinop, A5:Amasya, A6: Samsun, A6: Ordu, B1:İzmir, B1:Balıkesir, B2:Kütahya, B3:Ankara, B7:Elazığ, B7:Erzincan, B9:Muş, B9:Van, C5:Hatay, C5:Adana, C6:Diyarbakır, C6:Gaziantep, C8:Mardin, C8:Hakkari

Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Günde 1 avuç doğrudan yenir.

Kaynak kişi: 121

4.34.3.Bitki adı: *Cerasus avium* (L.) Moench

Şekil 4.79. *Cerasus avium*

Türkçe adı: Kiraz

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka Mah. Pazarı

Bitki tanımı: 25 m.'ye kadar boylanabilen ağaçlardır. Çiçekler 2-3 şemsiyelidir.

Yayılışı: A1(E):Kırklareli, A2(E):İstanbul, A3:Bolu, A4:Kastamonu, A5:Sinop, A6:Samsun, A6:Ordu, B3:Kütahya

Kullanılan organ: Sapları

Kullanılış amacı: İdrar söktürücü olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Saplarının kaynatılmasıyla hazırlanan dekoksiyon günde 1 bardak tüketilir.

Kaynak kişi: 60

4.34.4.Bitki adı: *Cerasus vulgaris* Miller.

Şekil 4.80. *Cerasus vulgaris*

Türkçe adı: Vişne

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: 25 m.'ye kadar boylanabilen ağaçlardır. Çiçekler 2-3 şemsiyelidir.

Yayılışı:A1(E):Kırklareli, A2(E):İstanbul, A3:Bolu, A4:Kastamonu, A5:Sinop, A6:Samsun, A6:Ordu, B3:Kütahya

Kullanılan organ: Sapları

Kullanılış amacı: İdrar söktürücü olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Saplar sıcak suda kaynatılır, elde edilen dekoksiyon günde 1-2 bardak içilir.

Kaynak kişi: 60

4.34.5.Bitki adı: *Cydonia oblonga* Miller.

Şekil 4.81. *Cydonia oblonga*

Türkçe adı: Ayva

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılyaka Mah. pazarı

Bitki tanımı: Büyük çalılar veya 8 m' ye kadar uzunlukta ağaçlar; Meyve armut şeklinde veya hemen hemen küremsi, (3-) 5-12, sarımsı, hoş kokulu. Ç:5-6

Yayılışı: A1(E): Çanakkale, A2(E): İstanbul, A2(A): Bursa, A3: Sakarya, A4:Zonguldak, A6:Amasya, B1: Çanakkale, B7: Erzincan, C3: Antalya

1.Kullanılan organ: Yaprakları

1.Kullanılış amacı: İshal geçirmek için kullanılmaktadır.

1.1.Kullanılış miktarı ve şekli: Yapraklar suda kaynatılarak dekoksiyonu yapılır. Hastalık geçene kadar günde 1-2 bardak içilir.

Kaynak kişiler: 93, 117

2.Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyveler doğrudan ya da reçeli yapılarak gıda olarak tüketilir.

Kaynak kişiler: 47, 76

4.34.6.Bitki adı: *Fragaria vesca* L.

Şekil 4.82. *Fragaria vesca*

Türkçe adı: Çilek

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka Mah. Pazarı

Bitki tanımı: Toprak üstü stolonlu çok yıllık otsu. Yapraklar trifoliat. Meyveler bileşik, etlenmiş bir reseptakulum üzerinde, küçük akenlerden oluşmuştur(Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: A1:Çanakkale, A1:Kırklareli, A1:İstanbul, A2:İstanbul, A3:Bolu, A4:Samsun, A5:Sinop, A6:Trabzon, A7:Kastamonu,A9:Kars, B1:İzmir, B1:Balıkesir, B5:Yozgat, B9:Van, C5:Hatay

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve doğrudan ya da reçeli yapılarak tüketilir.

Kaynak kişi: 76

4.34.7.Bitki adı: *Malus sylvestris* Miller

Şekil 4.83. *Malus sylvestris*

Türkçe adı: Elma

Bitki örneğinin alındığı yer: Çörüş Mah.

Bitki tanımı: 2m.'ye kadar boylanabilen yaprak döken ağaç veya çalılardır. Çiçekleri pembe veya beyaz renklidir.

Yayılışı: A1(A): Balıkesir, A2(A): Bursa, A5: Samsun, B1: Balıkesir, B3: Konya, C1:Aydın, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:İçel, C6:Maraş, C7:Adıyaman

Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Bertik için kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Elmalar soyulur, az suda haşlanarak hazırlanan lapası gecedan sabaha ağırlı bölgeye sarılır. Ağrı geçene kadar her gün tekrarlanabilir.

Kaynak kişi: 81

2.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve doğrudan ya da reçeli yapılarak gıda olarak tüketilir.

Kaynak kişi: 108

4.34.8.Bitki adı: *Prunus percica* L.

Şekil 4.84. *Prunus percica*

Türkçe adı: Şeftali

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: Yaprak döken çalı veya küçük ağaç. Sepaller ve petaller 5, stamenler 20-30, ovaryum üst durumlu. Meyve drupa(Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: A6:Samsun, B7:Malatya

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve doğrudan ya da reçeli yapılarak tüketilir.

Kaynak kişi: 76

4.34.9.Bitki adı: *Pyrus communis* L.

Şekil 4.85. *Pyrus communis*

Türkçe adı: Armut

Bitki örneğinin alındığı yer: Yaylasöğüt Mah.

Bitki tanımı: Yaprak döken ağaç ve çalılardır. Çiçekler beyaz. Hepantium olgunlukta meyveyi sarar ve etlenir.

Yayılışı: A1(A): Balıkesir, A2(A): Bursa, A5: Samsun, B1: Balıkesir, B3: Konya, C1:Aydın, C2: Muğla, C3:Antalya, C4:İçel, C5:İçel, C6:Maraş, C7:Adıyaman

1.Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve doğrudan besin olarak tüketilir.

Kaynak kişi: 60

2.Kullanılan organ: Gövde

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde parçaları dibek, kaşık, hapaz yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 70, 77, 89

4.34.10.Bitki adı: *Pyrus amygdaliformis* Vill.

Şekil 4.86. *Pyrus amygdaliformis*

Türkçe adı: Deli armut, Çakal armutu, Çöğür, Ahlat

Bitki örneğinin alındığı yer: Yaylasöğüt Mah.

Bitki tanımı: 6m.'ye kadar boylanabilen ağaç ya da çalılardır. Çiçekler beyaz renkli 2-2,5 cm çapındadır.

Yayılışı: A3:Bolu, A4:Zonguldak, A1(E):Tekirdağ

1.Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve doğrudan yenir.

Kaynak kişi: 60

2.Kullanılan organ: Gövde

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde, et kesme tahtası, dibek yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 111

4.34.11.Bitki adı: *Rosa canina* L.

Şekil 4.87. *Rosa canina*

Türkçe adı: Kuşburnu

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe Pazarı

Bitki tanımı: 1,5-3,5m. yükseklikte, dalları sarkık, çalı görünüşünde, dikenli bir ağaçtır. Yaprakçıklar yeşil veya koyu yeşil renkli ve dişli kenarlı(Baytop, 1984).

Yayılış: Yayılış alanını tüm Türkiye oluşturur.

Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Kan şekerinin düzenlenmesinde, kansızlık tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyvenin kaynatılmasıyla hazırlanan dekoksiyon günde 1-2 bardak içilmektedir.

Kaynak kişiler: 59, 106

2.Kullanılış amacı: Böbrek taşı düşürülmesinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyveden yapılan reçel sabahları aç karına 1 çay kaşığı yenir. Rahatsızlık geçene kadar tekrar edilir.

Kaynak kişi: 106

4.34.12.Bitki adı: *Rubus sanctus* Schreber.

Şekil 4.88. *Rubus sanctus*

Türkçe adı: Böğürtlen

Bitki örneğinin alındığı yer: Kırıya Mah.

Bitki tanımı: 1-2 m. boyunda kökten sürgünler veren çalılar. Dikenler sert. Çiçekli sürgünler daha yoğun olarak tüylü ve daha küçük dikenlere sahip. Meyveler siyah, çok sayıda ve küçük az sulu drupalardan oluşmuş. Ç:6-8

Yayılışı: A1(E):Tekirdağ, A1(A):Balıkesir, A2(E):İstanbul, A2(A):Bilecik, A3:Sakarya, A4:Zonguldak, A5:Sinop, A6:Samsun, A7:Trabzon, A8:Çoruh, B1:İzmir, B2:Kütahya, B4:Ankara, B7:Elazığ, B8:Bitlis, C1:Muğla, C2:Muğla, C3:Antalya, C5:İçel, C6:Maraş, C6:Gaziantep, C7:Adıyaman, C8:Mardin, C9:Hakkari

Kullanılan organ: Kök

Kullanılış amacı: Tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin kökü yarım litre suda kaynatılır. Günde 1 bardak, hastalık geçene kadar içilir.

Kaynak kişi: 102

4.35.Fam.: Rutaceae

4.35.1.Bitki adı: *Citrus aurantiifoli* L.(Christm) Swingle.

Şekil 4.89. *Citrus aurantiifoli*

Türkçe adı: Bergamut

Bitki örneğinin alındığı yer: Elmalı Mah.

Bitki tanımı: Küçük ağaçlar. Yapraklar basit, çiçekler beyaz ya da morumsulaşmış, tek ve koltuklarda ya da kısa koltuk rasemlerinde, çiçekler genellikle tam

Yayılışı: Akdeniz floristik bölgesinde yetiştirilmektedir(İzmir, Aydın, Muğla, İçel, Seyhan, Hatay).

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Öksürük tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve kabukları kaynatılıp içilmektedir.

Kaynak kişi: 80

4.35.2.Bitki adı: *Citrus limon* L.

Şekil 4.90. *Citrus limon*

Türkçe adı: Limon

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökçe Mah.

Bitki tanımı: Küçük ağaçlar. Yapraklar basit, alternat, ince, yan damarlar az, genç dallar yaprak koltuklarında tek dikenlere sahip. Meyve etli, meyve kabuğu parlak sarı, her uçta memeciksi bir çıkıntıya sahip, tohumlar içi meyve eti ile dolu saplı ve iğ şeklinde keselerle çevrili.

Yayılışı: Akdeniz floristik bölgesinde yetiştirilmektedir(İzmir, Aydın, Muğla, İçel, Seyhan, Hatay).

Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Soğuk algınlığı, nezle- grip tedavisinde kullanılmaktadır.

1.1.Kullanılış miktarı ve şekli: Soğan kökü, soyulmuş limon ve bir çay kaşığı kuru nane kaynatılır. Günde 2 bardak hastalık geçene kadar içilir.

Kaynak kişi:29

1.2. Kullanılış miktarı ve şekli: Kaynatılmış bir bardak suya kuru nane ve karabiber ekilip, içine limon sıkılıp içilir. Hastalık geçene kadar günde 2 bardak içilir.

2. Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyvenin suyu çorbalara, salatalara doğrudan sıkılarak tüketilir.

3.Kullanılış amacı: İltihap giderilmesinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Eşit miktarda bal, limon suyu, zeytinyağı karıştırılıp, sıcak suda kaynatılır. Macun halini alana kadar bekletilir. İltihap geçene kadar sabah aç karna 1 kaşık tüketilir.

Kaynak kişi: 94

4.35.3.Bitki adı: *Citrus nobilis* Lour.

şekil 4.91. *Citrus nobilis*

Türkçe adı: Mandalina

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökçe Mah. Bağlık mevkii

Bitki tanımı: Küçük çok yıllık ağaçlar. Yaprak koltuklarında tek dikenlere sahip, yaprak sapları darca kanatlı, genellikle yaprak tabanıyla eklemli.

Yayılışı: Akdeniz floristik bölgesinde yetiştirilmektedir(İzmir, Aydın, Muğla, İçel, Seyhan, Hatay).

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve soyulup doğrudan gıda olarak tüketilmektedir.

Kaynak kişiler:59, 78, 80, 83

4.35.4.Bitki adı: *Citrus paradisi* McFad.

şekil 4.92. *Citrus paradisi*

Türkçe adı: Greyfurt

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökçe Mah. Bağlık mevkii

Bitki tanımı: Küçük ağaclar yaprak koltuklarında tek dikenlere sahip; Meyve tatlı asitli etli hisperidyum, kabuk düz yüzeyli, tohumlar içi meyve eti ile dolu saplı ve iğ şeklinde keseler ile çevrili.

Yayılışı: Akdeniz floristik bölgesinde yetiştirilmektedir(İzmir, Aydın, Muğla, İçel, Seyhan, Hatay).

Kullanılan organ: Meyvesi

Kullanılış amacı: Gıda olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyveler doğrudan yenilmektedir.

Kaynak kişi: 59

4.35.5.Bitki adı: *Citrus sinensis* (L.) Osbeck.

Şekil 4.93. *Citrus sinensis*

Türkçe adı: Portakal

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökçe Mah. Bağlık mevki

Bitki tanımı: Küçük ağaçlar. Yaprak koltuklarında tek dikenlere sahip, yaprak sapları darca kanatlı, genellikle yaprak tabanı ile eklemli. Çiçekler beyaz ya da morumsulaşmış. Meyve tatlı asitli etli hisperidyum, kabuk düz yüzeyli, tohumlar içi meyve eti ile dolu saplı ve iğ şeklinde keseler ile çevrili.

Yayılışı: Akdeniz floristik bölgesinde yetiştirilmektedir(İzmir, Aydın, Muğla, İçel, Seyhan, Hatay).

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve soyulup doğrudan gıda olarak kullanılmaktadır.

Kaynak kişiler: 59, 76, 78, 80, 83

4.36.Fam.: Salicaceae

4.36.1.Bitki adı: *Populus tremula* L.

Şekil 4.94. *Populus tremula* genel görünüşü

Türkçe adı: Titrek kavak, Selvi

Bitki örneğinin alındığı yer: Örnekköy Mah.

Bitki tanımı: 25 m.'ye kadar yükselebilen, kışın yapraklarını döken bir ağaçtır. Pürüzsüz ve yeşilimsi bir gövdeye sahiptir.

Yayılışı: A1(E):Kırklareli, A1(A):Balıkesir, A2(E):İstanbul, A2(A):İstanbul, A4:Ankara, A5:Ankara, A5:Çorum, A8:Trabzon, A9:Kars, B1:İzmir, B5:Kayseri, B7:Tunceli, B8:Muş, B9:Bitlis, C2:Denizli, C3:Antalya, C9:Hakkari

1.Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Eşya araç-gereç yapımında kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tavan tahtası, dibek, hapaz yapımında kullanılmaktadır.

Kaynak kişi: 77

2.Kullanılan organ: Yaprak

Kullanılış amacı: Tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Yeşil yapraklar başın ağrıyan bölümüne sarılır, terleyinceye kadar tutulur. Rahatsızlık geçene kadar günde 4-5 defa uygulanır.

Kaynak kişi: 86

4.36.2.Bitki adı: *Salix fragilia* L.

Şekil 4.95. *Salix fragilia* ve dalından yapılmış sepetler

Türkçe adı: Söğüt

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılağaç Mah.

Bitki tanımı: 10-20 m. boyunda ağaçlar. Genç dallar zeytin yeşili. Kabukları çatlak grimsi. Yapraklar sivri, dallar sarkık.

Yayılışı:A2(E):İstanbul, A4:Kastamonu, A8:Gümüşhane, A9:Kars, B7:Erzincan

Kullanılan organ: Gövde-Dal

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Genç dal ve gövde kısımları örülerek sepet yapımında kullanılır.

Kaynak kişi:110

4.37.Fam.: Solanaceae

4.37.1.Bitki adı: *Capsicum annum* L.

Şekil 4.96. *Capsicum annum* ve meyvenin kurutulmuş hali

Türkçe adı: Biber

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: 20-80 cm. boyunda dik gövdeli bitkilerdir. Meyve 1-25 cm. boyunda kırmızı, yeşil, beyazımsı-sarı renklidir. Ç:5-11

Yayılışı: A2(E):İstanbul

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve doğrudan doğranarak ya da kurutularak değirmende dövülüp pul haline getirilir. Yemeklerde kullanılır.

Kaynak kişiler: 23, 73, 80

4.37.2. Bitki adı: *Lycopersicon esculentum* Mill.

Şekil 4.97. *Lycopersicon esculentum* ve meyvenin kurutulmuş hali

Türkçe adı: Domates

Bitki örneğinin alındığı yer: Karabörtlen Mah. Halk pazarı

Bitki tanımı: Glandulalar tüylü tek yıllık bitki. Yapraklar imparipinnat. Meyve küremsi veya armut şeklinde, kırmızı, pembe veya sarımsı bir bakka(Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: Tüm Türkiye’de kültürü yapılmaktadır.

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Doğrudan yemeklerde ya da reçeli yapılarak kullanılır.

Kaynak kişiler: 73, 80, 83

4.37.3. Bitki adı: *Solanum melongena* L.

Şekil 4.98. *Solanum melongena* genel görünüşü

Türkçe adı: Patlıcan

Bitki örneğinin alındığı yer: Karabörtlen Mah.

Bitki tanımı: Tek yıllık bitkiler. Çiçekler erdişi, ışımsal simetrili, tek veya tipik olarak koltuklarda kimoza durumda. Meyve yuvarlakımsı veya uzun, siyahımsı mor bir bakkadır.

Yayılışı: Kültürü yapılmaktadır.

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Yemeği ve kızartması yapılarak tüketilir.

Kaynak kişiler: 73, 83

4.37.4. Bitki adı: *Solanum tuberosum* L.

Şekil 4.99. *Solanum tuberosum* genel görünüşü

Türkçe adı: Patates

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: Yumrulu, dik, dallanmış gövdeye sahip tek yıllıklardır. Ç:6-8

Yayılışı: Trakya, Kuzey Anadolu, Orta Anadolu, Kıyı Ege, Doğu Anadolu, G.Doğu Anadolu

Kullanılan organ: Kök

1.Kullanılış amacı: Tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Haşlanan kök ishal kişiye yedirilir. Rahatsızlık geçene kadar günde 2 adet yenebilir.

Kaynak kişi: 58

2.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kök, küp şeklinde doğranarak sulu yemeği yapılır.

Kaynak kişi: 66

4.37.5.Bitki adı: *Solanum nigrum* L.

Şekil 4.100. *Solanum nigrum* genel görünüşü

Türkçe adı: Köpek sirkeni

Bitki örneğinin alındığı yer: Karabörtlen Mah.

Bitki tanımı: 10-70 cm. boyunda dik gövdeli, dar yapraklı, siyah üzümlü tek yıllıklardır. Ç:6-11

Yayılışı: A2(E):İstanbul, A7:Trabzon, B1:İzmir, B3:Eskişehir, B7:Elazığ, C1:Aydın, C2:Muğla, C3:Antalya, C5:İçel

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Çıban tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve dövülüp ufalanır, iltihaplı bölgeye doğrudan sarılarak 8-10 saat beklenir. İltihap dağılana kadar her gün tekrarlanabilir.

Kaynak kişi: 74

4.38.Fam.: Theaceae

4.38.1.Bitki adı: *Camelia sinensis* L.O. Kuntze

Şekil 4.101. *Camelia sinensis* genel görünüşü ve kurutulmuş yaprağı

Türkçe adı: Siyah çay

Bitki örneğinin alındığı yer: Ula İlçe marketleri

Bitki tanımı: 6 m.'ye kadar boylanabilen çalı ya da ağaçlardır.

Yayılışı: Karadeniz kıyılarında kültürü yapılır.

Kullanılan organ: Yaprak

Kullanılış amacı: Gıda amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanım şekli ve miktarı: Kurutulan yapraklar sıcak suda demlenerek tüketilir.

Kaynak kişi: 58

4.39.Fam.: Thymelaeaceae

4.39.1.Bitki adı: *Daphne gnidioides* Jaub.

Şekil 4.102. *Daphne gnidioides* genel görünüşü ve dallarından örülmüş süpürge

Türkçe adı: Yiğircik, Eğircik çalısı

Bitki örneğinin alındığı yer: Gölcük Mah. dağları

Bitki tanımı: 0,5-2 m kadar boylanabilen dik çalılar. Dallar kahverengi ya da yapraklı kısımlarda, çiçek sapları 6 mm.'ye kadar uzamış. Çiçek örtüsü hemen hemen kalıcı. Ç:6-8

Yayılışı: B1: İzmir, C2: Muğla, C3: Antalya, C4: İçel, C5: İçel, C6: Maraş

Kullanılan organ: Gövde ve dalları

Kullanılış amacı: Bahçe süpürgesi yapımında kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Gövde ve dalları demet halinde bağlanarak süpürge olarak kullanılmaktadır.

Kaynak kişi: 14

4.40.Fam.: Tiliaceae

4.40.1.Bitki adı: *Tilia rubra* L.

Şekil 4.103. *Tilia rubra* genel görünüşü ve kurutulmuş yaprakları

Türkçe adı: Ihlamur

Bitki örneğinin alındığı yer: Akyaka Mah. pazar aktarı

Bitki tanımı: 40-45 m'ye kadar boylanabilen ağaçlar. Genç sürgünler tüylü, sonraları tüysüz. Çiçekler 3'ü bir arada, sarkık salkım şeklinde.

Yayılışı: A1(A): Balıkesir, A2(A): Bursa, A5: Samsun, B1: Balıkesir, B3: Konya, C1:Aydın, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:İçel, C5:İçel, C6:Maraş, C7:Adıyaman

Kullanılan organ: Çiçek ve yaprakları

1.Kullanılış amacı: Soğuk algınlığı, kansızlık ve karın şişliğinin tedavisinde kullanılmaktadır.

Kullanım miktarı ve şekli: Çiçekli yaprakların kaynatılması ile hazırlanan dekoksasyon rahatsızlık geçene kadar günde 2-3 bardak içilir.

Kaynak kişiler: 7, 48, 55,67, 84

2.Kullanılış amacı: Gıda amaçlı kullanılır.

Kullanım miktarı ve şekli: Yaprakların sıcak suda kaynatılmasıyla elde edilen çay günlük olarak tüketilmektedir.

Kaynak kişi: 7

4.41.Fam.: Typhaceae

4.41.1.Bitki adı: *Typha domingensis* (Pers.) Steudel

Şekil 4.104. *Typha domingensis* genel görünüşü ve dallarından örülmüş sepet

Türkçe adı: Hasır otu

Bitki örneğinin alındığı yer: Akçapınar Mah. Azmak içi

Bitki tanımı: 2m.'ye boylanabilen gür gövdeli çok yıllıklardır. Ç:6-11 Bataklık, göl ve nehir kenarlarında yetişir.

Yayılışı: A1(A):Balıkesir, A1(E):Edirne, A2(E):İstanbul, A2(A):Bursa, A3:Bilecik, A4:Zonguldak, A5:Çorum, B1:Balıkesir, B2:Kütahya, B3:Afyon, B4:Ankara, B5:Yozgat, B7:Erzincan, C1:Aydın, C2:Denizli, C3:Isparta

Kullanılan organ: Yaprak

Kullanılış amacı: Hasır yapımında kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Yaprakları eğrilip örülür. Hasır, sepet yapımında iskeleti oluşturur.

Kaynak kişi: 73

4.42.Fam.: Urticaceae

4.42.1.Bitki adı: *Urtica dioica* L.

Şekil 4.105. *Urtica dioica*

Türkçe adı: Isırgan otu, Dalan otu

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılağaç Mah. Akkaya mevkii

Bitki tanımı: Yakıcı tüyler taşıyan, 30-150 cm boyunda, iki evcikli, çok yıllık otsu bitkiler. Ç:6-9

Yayılışı: A1(A):Balıkesir, A2(E):İstanbul, A3:Bolu, A7:Giresun, B1:İzmir, B4:Ankara, B7:Elazığ, B8:Erzurum, B9:Bitlis, B10:Kars, C3:Antalya, C4:Konya, C5:Niğde, C6:Adana, C10:Hakkari

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Gıda amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Genç toprak üstü organları yemeği yapılarak tüketilir. Kansere iyi geldiği ifade edilmiştir.

Kaynak kişi: 115

4.43.Fam.: Verbenaceae

4.43.1.Bitki adı: *Vitex agnus-castus* L.

Şekil 4.106. *Vitex agnus-castus*

Türkçe adı: Hayıt

Bitki örneğinin alındığı yer: Gölcük Mah.

Bitki tanımı: 1-4 m boyunda, çok dallanmış çalılar. Yapraklar karşılıklı, korolla soluk leylak renginden maviye kadar değişen renklerde, meyve küresel, siyah veya kırmızımsı, 3-4 mm. Ç:6-9

Yayılışı: A1(E):Çanakkale, A1(A):Çanakkale, A2(A):Bursa, A3:Bolu, A4:Zonguldak, A5:Amasya, A6:Samsun, A7:Giresun, C1:Muğla, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:İçel, C5:Adana, C6:Hatay

1.Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Bitki koruyucu olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Hayıtın genç toprak üstü organları domateslere yakın yerleştirilir. Böylece domates zararlısı kelebeğin gelmesi engellenir.

Kaynak kişi: 14

2. Kullanılan organ: Yaprak

Kullanılış amacı: Tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Yapraklar tuzla dövölür ve ağrılı bölgeye sarılarak ağrının tedavisi sağlanır.

Kaynak kişi: 40

2.Kullanılış miktarı ve şekli: Yaprak ezilir, zeytinyağı ve sabunla lapası yapılır. Karnın ağrıyan bölgesine sarılarak, akşamdan sabaha beklenir. Ağrı geçene kadar gün aşırı tekrarlanır.

Kaynak kişi: 93

4.44.Fam: Vitaceae

4.44.1.Bitki adı: *Vitis vinifera* L.

şekil 4.107. *Vitis vinifera* genel görünüşü ve kurutulmuş meyve

Türkçe adı: Üzüm

Bitki örneğinin alındığı yer: şirinköy Mah.

Bitki tanımı: Sülüklü tırmanıcı çalılar.

Yayılışı: A1(E):Çanakkale, A1(A):Çanakkale, A2(A):Bursa, A3:Bolu, A4:Zonguldak, A5:Amasya, A6: Samsun, A7:Giresun, C1:Muğla, C2:Muğla, C3:Antalya, C4:İçel, C5:Adana, C6:Hatay

Kullanılan organ: Meyve

1.Kullanılış amacı: Gıda olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Üzümün meyvesi doğrudan gıda olarak tüketilir.

Kaynak kişi: 80

2.Kullanılış amacı: Kansızlık tedavisinde kullanılmaktadır.

2.1.Kullanılış miktarı ve şekli: Meyve ve çekirdek öğütölür, elde edilen su günde 1 bardak rahatsızlık geçene kadar içilir.

Kaynak kişi: 111

2.2. Kullanılış miktarı ve şekli: Meyvenin kaynatılmasıyla elde edilen pekmez günde 1 bardak kansızlık geçene kadar kullanılır.

Kaynak kişi: 113

Şekil 4.108. *Vitis vinifera* meyvesinden pekmez yapımı ve elde edilen pekmez

ANGIOSPERMAE - MONOCOTYLEDONES

4.45.Fam: Amaryllidaceae

4.45.1.Bitki adı: *Allium porrum* Don.

Şekil 4.109. *Allium porrum* genel görünüşü ve yemeği

Türkçe adı: Pırasa

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe Pazarı

Bitki tanımı: Soğanlı fakat gelişmemiş bir soğana sahip, 10-50 cm boyunda yaprakları düz tek yıllıklardır.

Yayılışı: A2(E):İstanbul, C5:İçel

Kullanılan organ: Kök ve Yaprak

Kullanılış amacı: Gıda olarak kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitki doğranıp yağda kavrularak yemeği yapılmakta, gıda olarak tüketilmektedir.

Kaynak kişiler: 66, 91

4.45.2.Bitki adı: *Allium cepa* L.

Şekil 4.110. *Allium cepa* genel görünüşü ve kurutulmuş kök

Türkçe adı: Soğan

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe Pazarı

Bitki tanımı: Soğan basık küremsi. Gövde içi boş, şişkin alt kısımlarından uca doğru daralmış. Yapraklar enine kesitte hemen hemen yarı dairemsi. Çiçek örtüsü yıldızsı; parçalar yeşilimsi beyaz. Ç:6-8

Yayılışı: A2(E): İstanbul

Kullanılan organ: Kök

1.Kullanılış amacı: Grip tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Soğan, kekik, nanenin toprak üstü organları doğranıp sıcak suyla yoğurulmuş hamura eklenir. Elde edilen hamur ılık şekilde karnın üstüne sarılır. Akşamdan sabaha kadar karın bölgesinde kalır.

Kaynak kişi: 29

2.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Taze ya da kuru kök yemeklerde, salatalara katılır.

Kaynak kişi: 61

3. Kullanılış amacı: Bertik, burkulma tedavisinde kullanılır.

1.Kullanılış miktarı ve şekli: Sıcak suya kekik ve soğan eklenip haşlanır, karışıma un ve katran eklenip yoğurulur. Karışım sıcak halde bertilen ya da burkulan yere sarılır. Geceden sabaha beklenir.

Kaynak kişiler: 39,115

2. Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin kuru kökü suda kaynatılır. Sıcak kök ağrılı bölgeye sarılır, 4-5 saat beklenir. Günde 1 defa tekrarlanır.

Kaynak kişiler: 67, 81

4. Kullanılış amacı: İltihap giderilmesi (Çıban)

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitkinin kuru kökü suda kaynatılır. Sıcak kök ağrılı bölgeye sarılır, 8-10 saat beklenir. İltihabın toparlanması sağlanır.

Kaynak kişiler: 75, 84

4.45.3.Bitki adı: *Allium sativum* L.

Şekil 4.111. *Allium sativum* genel görünüşü ve tanelenmiş şekli

Türkçe adı: Sarımsak

Bitki örneğinin alındığı yer: Portakallık Mah.

Bitki tanımı: Soğan basık yumurtamsı, 5-15(-60) tane az çok eşit soğancıklara sahip. Ç:6-8. Ekimi yapılır.

Yayılışı: A2(E):İstanbul, C5:İçel

Kullanılan organ: Kök-Yaprak

1.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Bitki taze ya da kurutularak yemeklerde kullanılmaktadır.

Kaynak kişiler: 61

Kullanılan organ: Kök

Kullanılış amacı: Saç kıran tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kurutulmuş kök havanda ezilir ve kaya tuzunda 1 gün bekletilir. Saçın dökülmüş derisine küçük çizikler atılarak kanatılır. Lapa kanayan yere sarılır. Haftada 2 kez uygulanır.

Kaynak kişiler: 2, 103

4.46. Fam: Aracaceae

4.46.1. Bitki adı: *Cocos nucifera* L.

Şekil 4.112. *Cocos nucifera* ve meyveden elde edilen yağı ve tozu

Türkçe adı: Hindistan cevizi

Bitki örneğinin alındığı yer: Çıtlık Mah.

Bitki tanımı: 15-40 m. Boyunda eğri gövdeli ağaçlar, Meyvesi 20-25 cm boyunda yuvarlakımsı. Endokarp çok sert. Tohumun ortasında beyaz süt bulunur(Seçmen ve ark.,2004).

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kurutulan meyve içi ufalanır ve tatlıların üzerine serpilir.

Kaynak kişi: 101

4.47. Fam.: Asparagaceae

4.47.1.Bitki adı: *Asparagus acutifolius* L.

Şekil 4.113. *Asparagus acutifolius* genel görünüşü ve yemeği

Türkçe adı: Tilkişen, tilkimen

Bitki örneğinin alındığı yer: Kızılyaka mah. Gerenlik mevki

Bitki tanımı: Sert yapılı, odunsu çalılar. Kladodlar 3-8 mm boyunda, iğnemsî, 5-10'lu kümeler halinde, ucu dikenli. Ç:8-9

Yayılışı: A1(E): Edirne, A1(E/A): Çanakkale, A2(E): İstanbul, A2(A): İstanbul, C2:

Denizli, C3: Antalya, C4: Antalya, C5: İçel, C6: Hatay

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Genç sürgünleri yağda kavrulur, üzerine yumurta kırılarak pişirilir.

Kaynak kişiler: 61,92

4.48.Fam: Asphodelaceae

4.48.1.Bitki adı: *Asphodelus aestivus* Brot.

Şekil 4.114. *Asphodelus aestivus* genel görünüşü

Türkçe adı: Çiriş otu, kiriş otu, kirişlik otu

Bitki örneğinin alındığı yer: Elmalı Mah.

Bitki tanımı: Çiçekli gövdeleri 60-200 cm uzunluktaki yumrulu, çok yıllık bitkiler.

Yapraklar 25-40×15-30 mm, şerit şeklinde ve dipte rozet oluşturmakta. Ç:3-6.

Yayılışı: A1(E): Edirne, A1(A): Çanakkale, A2(E): İstanbul, A2(A): İstanbul, B1:İzmir, C1:Aydın, C3: Antalya, C6: Urfa

Kullanılan organ: Kök

Kullanılış amacı: Basur tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kök kaynatılıp süzülür, 1'er gram vicks, bepanthen, hamaden, silverdin merhemleri ve 3 diş sarımsak ezmesi, bir tutam tuzla karıştırılıp lapa şekline getirilir. Hazırlanan lapa 1,5-2 saat basurlu bölgede kalır. Bu tedavi 1 kez uygulanır.

Kaynak kişi: 8

4.49.Fam: Cyperaceae

4.49.1.Bitki adı: *Cyperus rotundus* L.

Şekil 4.115. *Cyperus rotundus*

Türkçe adı: Topalak otu,

Bitki örneğinin alındığı yer: Gölcük Mah.

Bitki tanımı: 10-50 cm yükseklikte, gövdesi üç köşeli, köklerinde 10-15 cm uzunlukta, zeytin tanesi biçiminde esmer renkli yumrular bulunan, çok yıllık ve otsu bir bitkidir. Ç:5-7-9

Yayılışı: A1(E):Çanakkale, A1(A):Çanakkale, A2(E):İstanbul, A2(E):İstanbul, A6:Samsun, B1:İzmir C2:Muğla, C1:İzmir, C3:Antalya, C8:Mersin

Kullanılan organ: Gövde

Kullanılış amacı: Mide üşütmesi tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kekik, Fesleğen, Topalak otu kurusu kaynar suda 10 dk. bekletilir. Bitki kuruları ve un kaynattığımız suyla yoğurulur, lapa şeklinde ağrıyan yerin üstüne sarılır. Rahatsızlık geçene kadar her gün tekrarlanabilir.

Kaynak kişi: 17

4.50.Fam: Liliaceae

4.50.1.Bitki adı: *Urginea maritima* Baker.

Şekil 4.116. *Urginea maritima*

Türkçe adı: Ada soğanı

Bitki örneğinin alındığı yer: Ataköy Mah.

Bitki tanımı: İri soğanlı çok yıllıklar. Yapraklar geniş ve şerit şeklinde. Çiçekler beyaz ve sonbahar da çiçek açar. Soğanı sarımsı veya pembemsi, kokusuz, keskin ve acı lezzetlidir.

Yayılışı: C1:Muğla

Kullanılan organ: Kök

Kullanılış amacı: Kas ağrısı, kas yırtığı tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Ağrılı bölge zeytinyağıyla ovulup yumuşatılır. Ada soğanının kökü ikiye kesilir. Kesilen kısım ovulan ağrılı bölgeye sürülür. Ağrı geçene kadar günde 2 defa uygulanır.

Kaynak kişi: 88

4.51.Familya adı: Musaceae

4.51.1.Bitki adı: *Musa sapientum* L.

Şekil 4.117. *Musa sapientum* genel görünüşü ve meyvesi

Türkçe adı: Muz

Bitki örneğinin alındığı yer: İlçe pazarı

Bitki tanımı: Tropik ve subtropiklerde yayılış gösteren ve geniş ölçüde kültürü yapılan ağaç görünüşlü otsulardır. Meyveleri nişasta bakımından oldukça zengindir(Seçmen ve ark.,2004).

Yayılışı: Akdeniz bölgesinde kültürü yapılmaktadır.

Kullanılan organ: Meyve

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Meyvesi doğrudan yenilmektedir.

Kaynak kişiler: 68

4.52.Fam: Poaceae (Gramineae)

4.52.1.Bitki adı: *Cynodon dactylon* (L.) Pers.

Şekil 4.118. *Cynodon dactylon*

Türkçe adı: Ayrık otu

Bitki örneğinin alındığı yer: Yeşilova Mah. tarlaları

Bitki tanımı: 30 cm. yükseklikte olan rizomlu çok yıllık otsulardır.

Yayılışı:A1(E):Edirne, A1(A):Çanakkale, A2(E):İstanbul, A2(A):İstanbul, A9:Kars, A10:Kars, B1:İzmir, B2:Manisa, B4:Ankara, C1:Aydın, C3:Antalya, C5:Konya

Kullanılan organ: Kök

1.Kullanılış amacı: İdrar söktürücü, iltihap giderici olarak tedavi amaçlı kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Ayrık otu kökü temizlenip, suda kaynatılır. Elde edilen su günde 1-2 bardak hastalık belirtileri geçene kadar içilir.

Kaynak kişi: 78

2.Kullanılış amacı: Basur, Mayasıl tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Ayrık otu kökü temizlenip, suda kaynatılır. Elde edilen su, günde 1 bardak hastalık belirtileri geçene kadar içilir.

Kaynak kişi: 102

4.52.2. Bitki adı: *Avena sativa* L.

Şekil 4.119. *Avena sativa* genel görünüşü ve kullanımı

Türkçe adı: Yulaf

Bitki örneğinin alındığı yer: Esentepe Mah.

Bitki tanımı: Bir yıllık otsular, çiçek durumu panikula. Lemma genellikle kılçıklı(Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: A2:İstanbul, A9: Kars, C3: Konya, C5:İçel

Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Gıda amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohum değirmende dövülerek un haline getirilir. Elde edilen un ekmek vs. yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 78

4.52.3. Bitki adı: *Arundo donax* L.

Şekil 4.120. *Arundo donax* genel görünüşü ve kullanım şekilleri

Türkçe adı: Saz Kargı

Bitki örneğinin alındığı yer: Akçapınar Mah.

Bitki tanımı: Sulak yerlerde yetişen rizomlu çok yıllık bitkiler. Çiçek durumu zengin dallanma gösteren gevşek bir panikula. Spikulalar basık, genellikle az sayıda ve erdişi çiçekli. Glumaların boyları eşit, 3-5 damarlı(Seçmen ve ark., 2004).

Yayılışı: A1:Tekirdağ, A2:İstanbul, A2:Kocaeli, A8: Artvin, B1:Bursa, B1:Balıkesir,B2:Manisa,C1:Aydın, C2:Muğla,C5:Adana

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Eşya yapımında kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstü organları hasır, kilim, sepet yapımında kullanılır.

Kaynak kişi: 38

4.52.4.Bitki adı: *Hordeum vulgare* L.

Şekil 4.121. *Hordeum vulgare* genel görünüşü ve samanı

Türkçe adı: Arpa

Bitki örneğinin alındığı yer: Yeşilçam Mah.

Bitki tanımı: Bir ya da çok yıllık otsular. Glumalar kılçıklı.

Yayılışı: A2(E):İstanbul, A2(A):İstanbul, A4:Kastamonu, A7:Trabzon, B1:İzmir, B3:Eskişehir, B4:Konya, B5:Kırşehir, B6:Kayseri, B7:Tunceli, B8:Bingöl, B9:Bitlis, B10:Kars, C1:Muğla, C2:Antalya, C3:Antalya, C4:İçel, C7:Urfa

1.Kullanılan organ: Tohum

1.Kullanış amacı: Böbrek taşı düşürülmesinde kullanılır.

Kullanış miktarı ve şekli: Tohum kaynatılır, süzüntü aç karına günde 1 bardak içilir.

Kaynak kişiler: 31

2.Kullanış amacı: Bere, bertik tedavisinde kullanılır

Kullanış miktarı ve şekli: Tohum yarılr, ateşte kavrulur. Bir bez içerisinde ağırlı bölgeye sarılıp, beklenir. Ağrı geçene kadar tekrar edilir.

Kaynak kişiler: 37,116

3.Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohum değirmende ufalanır, un haline getirilir. Elde edilen un; Pasta, börek, kek, ekmek yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 37, 58, 80,

2.Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanış amacı: Hayvan yiyeceği olarak kullanılır.

Kullanış miktarı ve şekli: Toprak üstü organlar kurutulur, öğütülerek saman haline getirilir. Hayvanlara yedirilir.

Kaynak kişiler: 57, 58, 7

4.52.5.Bitki adı: *Sorghum vulgare* Pers.

Şekil 4.122. *Sorghum vulgare* genel görünüşü ve süpürge yapımı

Türkçe adı: Süpürge otu

Bitki örneğinin alındığı yer: Esençay Mah.

Bitki tanımı: Tek yıllık bitkiler gövde sert, pürüzsüz, çiçeksiz kısım çıplak 1,5-4m arasında değişen uzunlukta. Yaprak laminaları linear- akuminat, düz 20-60 cm., 2-5 (-8) cm. kenarları kısa, düz ve çıplak. Panikula çok değişken büyüklük ve şekillerde, eliptik-silindirik ya da piramidal, 8,5-55/ 4-11 cm

Yayılışı:A2(E):İstanbul, A2(A):Bursa, B7:Elazığ, B8:Erzurum, C7:Urfa

Kullanılan organ: Toprak üstü organlar

Kullanılış amacı: Süpürge yapımında kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Evlerde kullanılan süpürge yapımında kullanılmaktadır.

Kaynak kişiler: 61, 81, 114

4.52.6.Bitki adı: *Triticum aestivum* L.

Şekil 4.123. *Triticum aestivum* genel görünüşü ve tohumundan üretilen un

Türkçe adı: Buğday

Bitki örneğinin alındığı yer: Yeşilova Mah.

Bitki tanımı: 140 cm.' ye kadar boylanabilen tek yıllıklardır. Gövde tek, yapraklar lineer, Ç:4 5(-6)

Yayılışı:A2(E):İstanbul, A2(A):İstanbul, A4:Kastamonu, A7:Trabzon, B1:İzmir, B3:Eskişehir, B4:Konya, B5:Kırşehir, B6:Kayseri, B7:Tunceli, B8:Bingöl, B9:Bitlis, B10:Kars, C1:Muğla, C2:Antalya, C3:Antalya, C4:İçel, C7:Urfa

Kullanılan organ: Tohum

1.Kullanılış amacı: Gıda olarak kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohumlar öğütülerek un haline getirilir. Un; ekmek, pasta, börek yapımında kullanılır.

Kaynak kişiler: 58,78, 80

2.Kullanılış amacı: İneklerde tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: İneklerde eten düşmemesi durumunda tohumlar yarılr, ocakta biraz kavrulur. Günde 2 defa 2-3 avuç kadar ineğe yedirilir.

Kaynak kişi: 60

Kullanılan organ: Toprak üstü organlar

1.Kullanılış amacı: Hayvan yemi olarak kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kuru toprak üstü organları öğütölerek saman haline getirilir. Hayvan yemi olarak kullanılır.

Kaynak kişiler: 57, 58, 70, 108

2.Kullanılış amacı: Genç sürgünler yumurtalık kanserinin tedavisinde kullanılır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Toprak üstüne çıkan sürgünler boyları 3 cm' ye gelene kadar doğrudan yenerek tüketilir.

Kaynak kişi: 71

4.52.7.Bitki adı: *Zea mays* L.

Şekil 4.124. *Zea mays* genel görünümü ve unu

Türkçe adı: Mısır

Bitki örneğinin alındığı yer: Kıyra Mah.

Bitki tanımı: Gövde 4m'ye kadar ya da daha fazla uzar, içi dolu, alt noduslardan köklenir. Dişi çiçek durumu yaklaşık 20 cm, stilus çok uzun (4 cm.'ye varan uzunlukta), çiçek açma evresinden sonra okreanın tepesinden sarkmış ve dışarı uzamış. Genellikle yetiştirilir. Ç:6-10. Terkedilmiş tarlalar. Deniz seviyesi: 1830 m.

Yayılışı: A2(E):İstanbul, A2(A):Bursa, A6:Ordu, A7:Giresun, A8:Rize, A10:Kars, B7:Diyarbakır, B10:Kars, C7:Adıyaman, C10:Hakkari

Kullanılan organ: Püskülleri

Kullanılış amacı: İdrar yolu iltihaplarının tedavisinde, idrar söktürücü olarak, böbrek taşının düşürülmesinde kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Püskül toplanıp kurutulur, kurutulmuş püskül sıcak suda 5 dk. bekletilir. Rahatsızlık geçene kadar günde 2-3 bardak içilir.

Kaynak kişiler: 16, 116

Kullanılan organ: Tohum

Kullanılış amacı: Gıda olarak tüketilmektedir.

Kullanılış miktarı ve şekli: Tohum öğütülerek un yapımında kullanılır, tohum haşlanarak, patlatılarak yenir.

Kaynak kişiler: 16, 36, 78

Kullanılan organ: Toprak üstü organları

Kullanılış amacı: Hayvan yiyeceği olarak kullanılır

Kullanılış miktarı ve şekli: Yeşil toprak üstü organları doğrudan hayvan yemi olarak kullanılır.

Kaynak kişiler: 36, 57, 108

4.53.Fam: Zingiberaceae

4.53.1.Bitki adı: *Zingiber officinale* Roscoe.

Şekil 4.125. *Zingiber officinale*

Türkçe adı: Zencefil

Bitki örneğinin alındığı yer: Gökova Mah.

Bitki tanımı: Etli, rizomlu ve tubersi kökleri olan kokulu çok yıllık otsular. Yapraklar iki sırada dizilmiş, linear veya eliptik, saplı, kaidesi kınlı. Brakteler renkli.

Yayılışı: Tropik ve yarı tropiklerde, Çin, Endonezya, Hindistan, Malezya bölgesinde yayılış gösterir.

Kullanılan organ: Kök

Kullanılış amacı: Tedavi amaçlı kullanılmaktadır.

Kullanılış miktarı ve şekli: Kabuğu soyulan zencefil ince ince doğranır. Doğranan kısımlar dekoksiyon yapılarak günde 2 bardak ya da doğrudan yenerek rahatsızlık geçene kadar tüketilir.

Kaynak kişi: 105

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Muğla İli 2012 yılında Büyükşehir yasasına tabi olmuş ve köy niteliğindeki yerleşim yerleri mahalle statüsüne alınmıştır. Bu çalışmamızda mahalle olarak bahsedilen yerleşim yerleri köy özelliği taşımaktadır. Ula (Muğla) İlçesi ve bağlı mahallelerinde yaptığımız alan çalışmasında 49 kadın, 79 erkek olmak üzere 128 kişiye anket uygulanmıştır. Erkeklerin çoğunlukta olmasının nedeni görüşmelerin daha çok kahvehanelerde, meydanlarda yapılmasıdır. Erkeklerin de bilgi sahibi olması bu bilgilerin kullanımında ve aktarımında erkeklerin de katkısının olduğu dikkatimizi çekmektedir. Bölgemizde yaptığımız çalışmalarda görüşülen kişilerin çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu görülmüştür. Görüşülen kadınların 47'si, erkeklerin 67'si ilkokul mezunudur. İlkokul mezunu toplam 114 kişiden 109 kişinin 40 ve üstü yaşlarda olduğu, ayrıca 0-20 yaş aralığında kimseyle görüşülememesinin nedeni genç neslin şehir merkezinde yaşamayı tercih etmesi olarak tahmin edilmekte yine aynı durumun mahallelerdeki eğitim seviyesini düşürdüğü sonucuna varmamıza neden olmaktadır(Çizelge 5.1.). Lise mezunu beş, ön lisans mezunu altı, lisans mezunu iki kişiyle görüşülmesi bu durumu doğrular niteliktedir. Çalışma bölgemizde Ortaokul mezunu kimseyle görüşme yapılmamış olup, bir kişinin de ilk eğitimini tamamlayamamış olduğu görülmektedir.

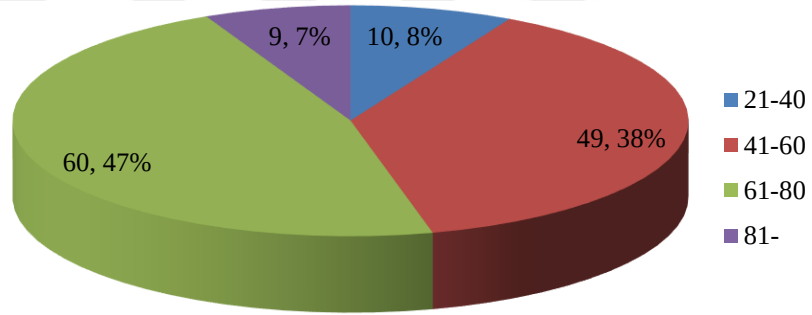
Çizelge 5.1. Kaynak kişilerin yaş aralığı ve eğitim düzeyi bilgileri

Yaş Aralığı	21-40		41-60		61-80		81-Üstü		Toplam	
Eğitim Durumu	K	E	K	E	K	E	K	E	K	E
Eğitim Almamış	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
İlkokul Mezunu	2	2	15	27	26	33	4	5	47	67
LiseMezunu	-	2	-	3	-	-	-	-	-	5

Çizelge 5.1.^(devam)

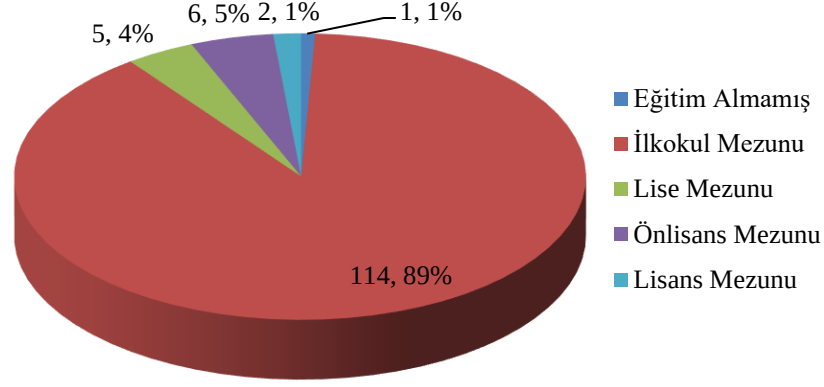
Önlisans Mezunu	-	3	-	3	-	-	-	-	-	6
Lisans Mezunu	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1
Toplam	2	8	16	33	27	33	4	5	49	79

Çalışma bölgemizde görüşülen 128 kişiden 10'u (%8) 21-40 yaş aralığında, 49'u (%38) 41-60 yaş aralığında, 60'ı (%47) 61-80 yaş aralığında, 9'u (%7) 81 yaş ve üstü yaş aralığında yer almaktadır(Şekil 5.1.). En büyük değere 61-80 yaş aralığının sahip olması ve 41-60 yaş aralığının onu izlemesi geçmişte insanların birçok alanda bitkileri kullandığını göstermektedir.

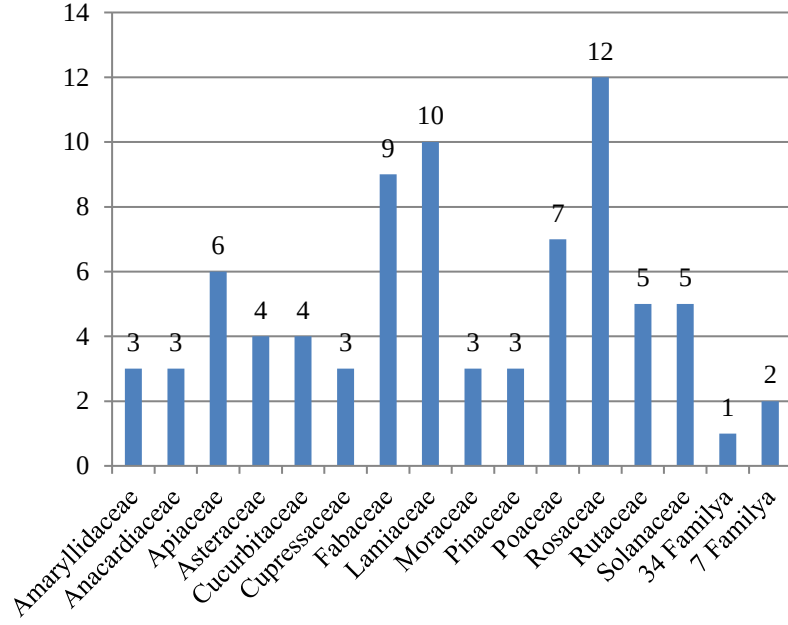
Şekil 5. 1.Bilgi alınan kişilerin yaş dağılışı ve kişi sayısı

Bölgede görüşülen 128 kişinin eğitim durumlarına bakıldığında 1 kişinin ilk eğitimini tamamlayamamış olduğu görülmektedir. Çalışmamızda ortaokul mezunu kimseyle görüşülmemiştir. 128 kişiden 114'ü (%89) ilkokul, 6'sı (%5) ön lisans, 5'i (%4) lise, 2'si (%1) lisans mezunu olduğu görülmüştür(Şekil 5.2.).

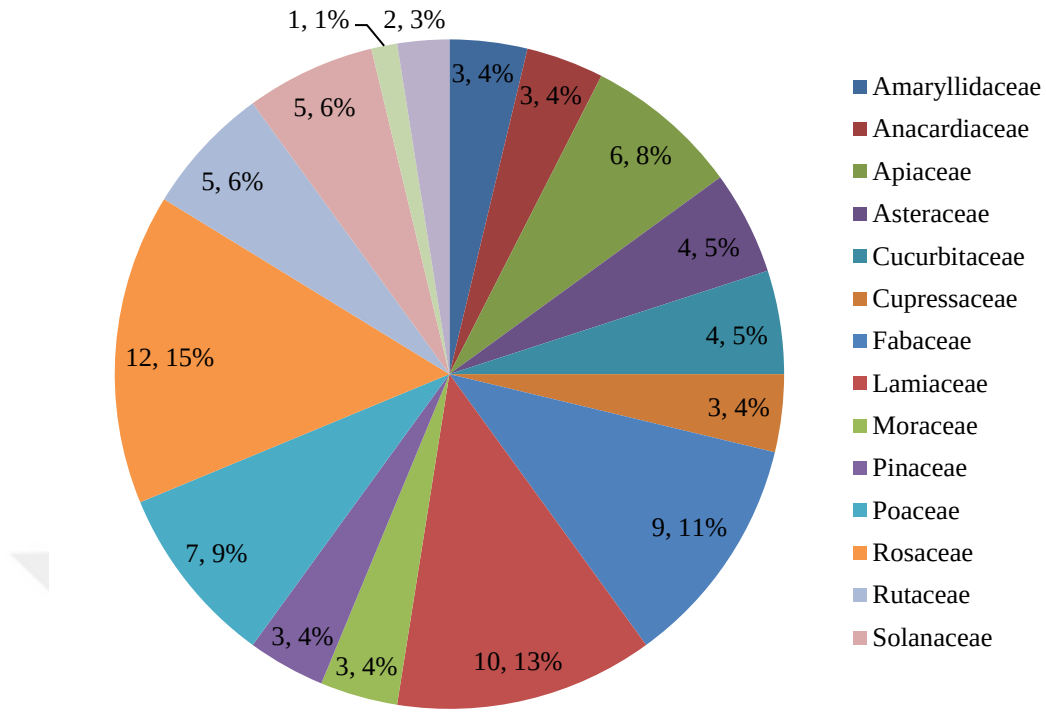
Şekil 5. 2. Bilgi alınan kişilerin eğitim durumları ve kişi sayısı

Yapılan görüşme anketleri sonucunda bölgede 53 familyaya ait 123 bitkinin çeşitli amaçlarla kullanıldığı belirlenmiştir(Çizelge 7.1.3.). Bu bitkilerden 70 tanesi bölgede doğal olarak yetişmekte, 45 tanesi halk tarafından bahçe, tarla ve bostanlarda yetiştirilmekte, 10 tanesi bölgede yetiştirilmeyip aktardan, marketlerden temin edilmektedir. Bitki familyalarından en fazla türe sahip olanı 12 türe Rosaceae, 11 türe Lamiaceae'dir. Bu familyaları Fabaceae 9 türe, Poaceae 7 türe, Apiaceae 6 türe, Rutaceae ve Solanaceae 5 türe, Asteraceae (Compositae) ve Cucurbitaceae 4 türe, Amaryllidaceae, Anacardiaceae, Cupressaceae, Moraceae, Pinaceae 3 türe, 7 Familya 2 türe, 33 familya 1 türe takip etmektedir. 2 türe temsil edilen familyalar; Brassicaceae (Cruciferae), Chenopodiaceae, Lauraceae, Malvaceae, Pinaceae, Salicaceae' dir. 1 türe temsil edilen familyalar; Arecaceae, Apocynaceae, Asparagaceae, Asphodelaceae, Betulaceae, Boraginaceae, Capparaceae, Corylaceae, Cyperaceae, Ericaceae, Euphorbiaceae, Fagaceae, Hamamelidaceae, Hypericaceae (Guttiferae), Juglandaceae, Liliaceae, Linaceae, Lythraceae, Meliaceae, Musaceae, Myrtaceae, Oleaceae, Pedaliaceae, Platanaceae, Polygonaceae, Rhamnaceae, Theaceae, Thymelaceae, Tiliaceae, Typhaceae, Urticaceae, Verbenaceae, Vitaceae, Zingiberaceae' dir(Şekil 5.3.). Bulunan bu sonuçlar Muğla ilinde yapılan diğer çalışmalara benzerdir(Kazan, 2007; Uysal,2008).

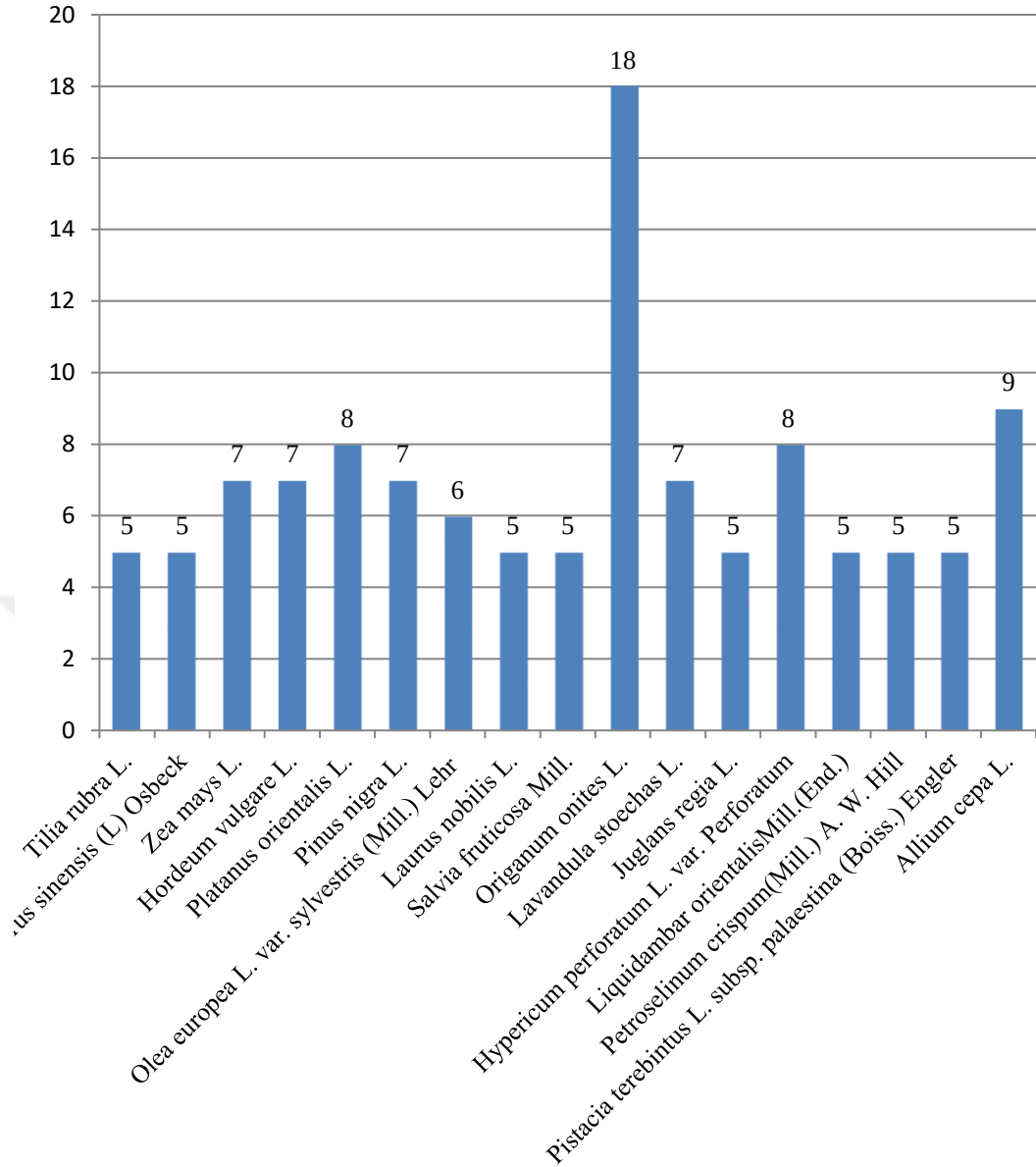
Şekil 5. 3. Familyaların içerdiği tür sayılarına göre değerlendirilmesi

Bölgede halkın kullandığı 123 bitki türünden 12'si %15 temsil oranıyla Rosaceae familyasına aittir. Lamiaceae familyası 10 türe sahip olup tüm türlerin %13'ünü, 9 türe sahip Fabaceae familyası tüm türlerin %11'ini, 7 türe sahip Poaceae tüm türlerin %9'unu, 6 türe sahip Apiaceae familyası tüm türlerin %8'ini, 5'er türe sahip Solanaceae ve Rutaceae familyaları tüm türlerin %12'sini, 4'er türe sahip Asteraceae (Compositae) ve Cucurbitaceae familyaları %10'unu, 3'er türe sahip Amaryllidaceae, Anacardiaceae, Cupressaceae, Moraceae, Pinaceae familyaları %20'sini, 2'şer türe sahip 7 familya tüm türlerin %3'ünü, 1'er türe sahip 34 Familya tüm türlerin %1'ini oluşturmaktadır. Bulundurduğu tür sayısı bakımından en büyük yüzdeye Rosaceae familyası sahiptir(Şekil 5.4.). Rosaceae familyasına ait türlerin daha fazla kullanılmasının nedeni bu bitkilerinin meyvelerinin besin olarak tüketiminin bölgede yaygın olmasından kaynaklanmaktadır.

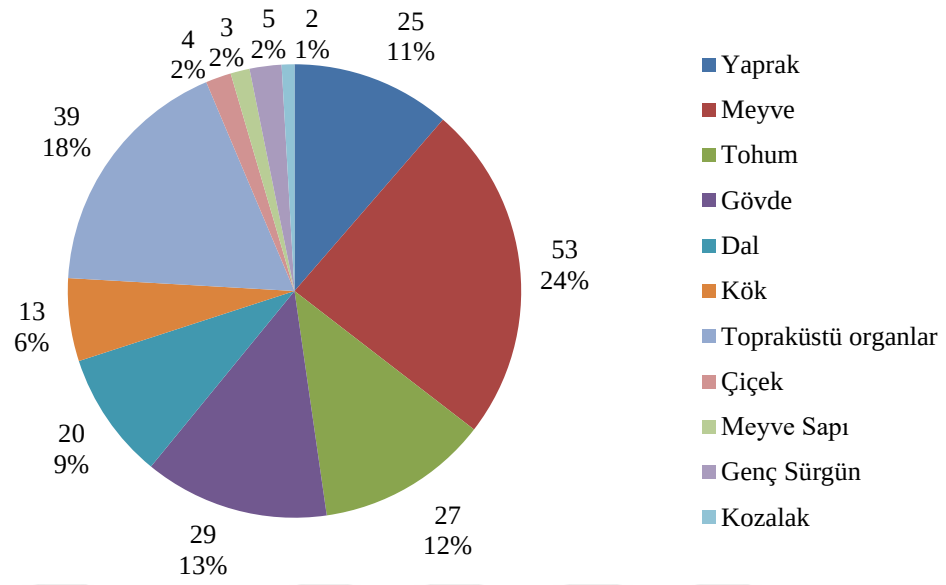
Şekil 5. 4. Familyaların içerdiği tür sayısının toplam tür sayısına göre yüzdesi

En çok kullanılan tür Lamiaceae familyasına ait olan *Origanum onites* L.'dir. Bu familyayı Platanaceae familyasından *Platanus orientalis* L. ve Hypericaceae familyasından *Hypericum perforatum* L. var. *perforatum* takip etmektedir. Bölgede 123 bitki türü arasından Lamiaceae familyasına ait olan *Origanum onites* L. 18 kişi tarafından kullanılarak en fazla kullanılan tür olmuştur(Şekil 5.5.). Ortaca ve Köyceğiz'de yapılan çalışmalarda da aynı durumun görülmesi bu bitkinin bölgede geniş bir yayılışa sahip olduğunu gösterir. Platanaceae familyasından *Platanus orientalis* L.'nin 8 kişi tarafından kullanılması bu bitkinin bölgede yaygın olarak bulunmasından ve bitki organlarının birden fazla kullanım alanının bulunmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. 8 kişiyle yine en fazla kullanılan bitkilerden olan Hypericaceae familyasından *Hypericum perforatum* L. var. *perforatum*'un da bölgede yanık ve yaraların iyileşmesinde ilk sırada kullanılan bitki olmasından kaynaklanmaktadır.

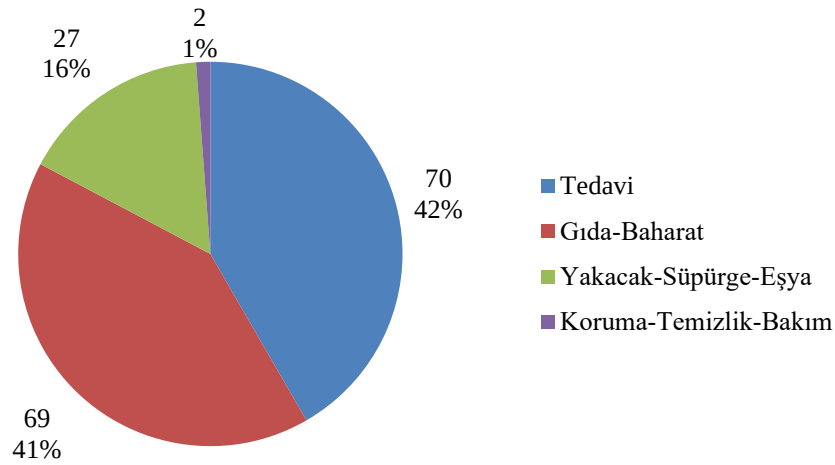
Şekil 5. 5. Kullanım sayılarına göre bitki türleri

Kullanılan organların büyük çoğunluğu %24 (53 tür) oranla meyve oluşturmaktadır. meyveyi %18 (39 tür) oranla toprak üstü organlar, %13 (29 tür) oranla Gövde, %12 (27 tür) oranla Tohum, %11 (25 tür) oranla Yaprak, %9 (20 tür) oranla Dal, %6 (13 tür) oranla Kök takip etmektedir(Şekil 5.6.). En fazla kullanılan organın meyve olması bölgenin meyve çeşitliliği bakımından zengin olduğunu düşündürmektedir. İkinci en fazla kullanılan organın toprak üstü organlar olması bitkilerin büyük çoğunluğunun bütün olarak kullanıldığını göstermektedir.

Şekil 5. 6. Kullanılan organların kullanım yüzdesi

Bölgede 53 familyaya ait 123 bitki türü hakkında bilgi toplanmıştır. Bu bitkilerden 70 tür doğal olarak yayılış göstermekte, 45 bitki türü halk tarafından yetiştirilmekte, 10 bitki türü bölgede yetiştirilmeyip halk pazarlarından ya da aktarlardan temin edilmektedir. Bu 123 bitkiden 70'i %42 oranla tedavi amaçlı(Tablo 7.1.4.), 69 bitkinin %41 oranla gıda ve baharat olarak(Tablo 7.1.5.), 27 bitkinin %16 oranla yakacak, süpürge ve eşya amaçlı(Tablo 7.1.6.), 2 bitkinin %1 oranla koruma, temizlik ve bakım amaçlı(Tablo 7.1.7.), kullanılmakta olduğu belirlenmiştir(Şekil 5.7.).

Şekil 5. 7. Bitkilerin kullanım amaçlarına göre kullanım yüzdesi

Tıbbi amaçlı kullanılan bitkiler iki şekilde kullanılmışlardır. Bu bitkiler tek başına ya da karışım halinde birden fazla bitki ile beraber kullanılmıştır. Bitkilerin tek kullanımına ait 231, karışım halinde kullanılan bitkilere ait 11 kullanım şekli vardır. Bölgemizde yaptığımız çalışmada *Olea europea* L., *Allium cepa* L., *Triticum aestivum* L. 'nin hem besin hem tedavi amaçlı, *Origanum onites* L. , *Hypericum perforatum* L. var. *perforatum*, *Lavandula stoechas* L. 'nin tedavi amaçlı, *Platanus orientalis* L. 'in hem tedavi hem de eşya yapımında kullanımlarının oldukça yaygın olduğu görülmektedir. *Pinus nigra* Arn. ve *Pinus brutia* Ten.'in gövdesi, dalları eşya yapımında ve yakacak olarak çok sık kullanılmaktadır. Bölgede endemik olarak yayılış gösteren tek tür *Liquidambar orientalis* Mill.' dir. Bu bitki yaklaşık olarak 65 milyon yıl öncesinden bölgede Relikt olarak kalan endemik bir türdür. Dünyada yalnızca ülkemizin Güneybatı kıyılarında, Muğla ilimizin Fethiye, Milas, Marmaris, Ortaca ve Köyceğiz ilçelerinde doğal olarak yetişmektedir. Ağacın gövdesine çizik atılmakta ve çizikten akan salgıdan elde edilen sığla, açık yaraların tedavisinde, sindirim sistemi rahatsızlıklarının giderilmesinde, ilaç ve esans yapımında kullanılmaktadır. Bölgemizde de sığla açık yaraların ve ülser gibi mide yaralarının tedavisinde kullanılmaktadır. "Köyceğiz (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği" (Uysal, 2008) adlı çalışmada *Liquidambar orientalis* Mill. ' in taze yapraklarının haşlanıp kavrulmasıyla yemeğinin yapıldığına, bitkinin kurutulmuş gövde örtüsünün tütsü olarak kullanımına, gövdenin arı kovanı yapımında kullanıldığına değinilmiş, fakat bizim çalışmamızda bu kullanımlardan bahsedilmemiştir.

Olea europea L. 'nin bölgede yaygın olarak bulunması bu bitkinin meyvesinin ve meyvenin sıkılmasıyla elde edilen yağının besin olarak kullanımı hem de ticaretinin yapılmasının yanı sıra bu bitkinin tedavi de kullanılması gibi çeşitli amaçlara hizmet ettiği görülmektedir. Bitkinin yağı yara, bertik tedavisinde doğrudan kullanılmakta ya da, *Mentha x piperita* L., *Citrus lemon* L. gibi diğer bitkilerle grip, soğuk algınlığı tedavisinde, karışım halinde kullanılabilmektedir. Bu kullanım amaçları bölgede yapılan diğer çalışmalara (Kazan, 2007; Uysal, 2008), benzerlik göstermektedir.

Triticum aestivum L.'nin genç sürgünlerinin çiğ şekilde yenilmesi yumurtalık kanserinin tedavisinde kullanılmaktadır. Ayrıca bitkinin tohumlarının öğütülmesiyle elde edilen unun ekmek, pasta ve börek yapımında kullanılması bitkinin bölgedeki ekimini arttırmaktadır.

Bitkinin toprak üstü organlarının öğütülmesiyle elde edilen saman, hayvan yiyeceği olarak kullanılmaktadır. Bitkinin saman olarak kullanımı da bölgenin hayvancılıkla geçimini sürdüren mahallelerdeki kullanımını arttırmaktadır.

Allium cepa L. bölgede besin olarak yemeklerde tüketilmektedir. Bitkinin bir diğer kullanımı tedavi amaçlıdır. Tıbbi olarak bitki tek başına kökü haşlanıp doğrudan ağrılı ya da iltihaplı bölgeye sarılarak iltihabın dağıtılması sağlanmaktadır. Bitki karışım halinde diğer bitkilerle beraber yakı halinde özellikle küçük çocuklarda karın ağrısı tedavisinde kullanılmaktadır. Soğan, kekik ve nanenin toprak üstü organları doğranıp sıcak suyla yoğurulmuş hamura eklenir(Karışım 1). Elde edilen hamur ılık şekilde karnın üstüne sarılır(Çizelge 1.8). Bölgede yapılan diğer çalışmalarda (Kazan, 2007; Uysal, 2008) yakı içinde haytın toprak üstü kısımları da kullanılmış olup bölgemizde bu kullanım yoktur. ‘‘ Köyceğiz (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği’’ (Uysal, 2008) adlı çalışmada nane yerine narpız kullanımı vardır.

Origanum onites L.‘ nin toprak üstü organları ve bu organlardan elde edilen yağı karın ağrısı tedavisinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Toprak üstü organları tek başına infüzyon, dekoksion şeklinde ya da başka bitkilerle lapa ve yakı şeklinde kullanılmaktadır. *Origanum onites* L. ‘ nin toprak üstü organları, *Ocimum basilicum* L. ve *Cyperus rotundus* L.‘ un unla karıştırılarak elde edilen lapası karın ağrısı tedavisinde kullanılmaktadır. Köyceğiz (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği (Uysal, 2008) adlı çalışmada aynı lapa *Cyperus rotundus* L. yerine *Vitex agnus-castus* L. kullanılarak hazırlanmaktadır. *Allium cepa* L., *Mentha x piperita* L. ile yapılan yakısı da karın ağrısı tedavisinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Köyceğiz (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği (Uysal, 2008) adlı çalışmada bu yakı içinde *Mentha x piperita* L. kullanılmadan yapılmaktadır. *Origanum onites* L.‘ nin bir başka kullanım şekli de kurutulmuş yapraklarının yemeklerde baharat olarak kullanılmasıdır. Tedavi amaçlı kullanılan bitkilerin infüzyon, dekoksion, yakı, lapa ya da merhem şeklinde kullanımı yaygın olup, bitkilerin genç sürgünleri doğrudan yenerek de tüketilmektedir. Bitki gövdesinden elde edilen akma, sakız, reçine, süt gibi salgılar da tedavi amaçlı tüketilebilmektedir.

Pistacia terebinthus L.‘ nin gövdesinden elde edilen reçine yaralanan bölgeye sarılır, yaranın mikrop kapması engellenir. *Pistacia terebinthus* L.‘ nin genç sürgünleri ile *Scandix pecten-veneris* L.‘nin toprak üstü organları çiğnenip yutularak yutma zorluğu tedavisinde kullanılmaktadır. Gövdesi kesilip kurutulan *Pistacia terebinthus*

L., toprağı düzleştirmede sürgü olarak da kullanılmaktadır. *Euphorbia amygdaloides* L. ‘nin gövdesinin kırılmasıyla elde edilen süt böcek ısırmalarında ya da siğıl tedavisinde kullanılmaktadır. *Pinus nigra* Arn subsp, *pallasina* (Lamb.) Holmboe’ nin akması egzema tedavisinde kullanılmaktadır. ‘‘Köyceğız (Muğıla) İlçesinin Etnobotaniğı’’(Uysal, 2008) ve ‘‘Marmaris (Muğıla) İlçesinde Etnobotanik Bir Araştırma’’(Gürdal, 2010) adlı çalışmalarda *Origanum onites* L.’ nin toprak üstü organlarından kekik yağı elde edildiğı, *Salvia fruticosa* Miller. ‘ in elma denilen meyvelerinden elma yağı çıkarıldığı, *Laurus nobilis* L.’ in siyah meyvelerinden defne yağı elde edildiğinden bahsedilmiş ancak çalışmamızda bu üretimlere rastlanmamıştır. Bunun nedeni olarak, bölge insanı yapılan işlemlerin zorluğundan ve ticaretinin değersizliğinden bahsetmiştir. Bölgede *Hypericum perforatum* L. var. *Perforatum*’ un toprak üstü organlarının zeytinyağında bekletilerek elde edilen karışımı yanık ve yaraların iyileşmesinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Aynı kullanıma diğerk çalışmalarda da (Kazan, 2007; Uysal, 2008) rastlanmıştır. *Lavandula stoechas* L.’ nin toprak üstü organlarının dekoksionu nezle, grip, akciğer iltihabının giderilmesi, kalp ve şeker hastalıklarının tedavisinde kullanılmaktadır. *Cynadon dactylon* L.’ nin kökünden elde edilen dekoksion iltihap giderici ve idrar söktürücü olarak kullanımına yörede yapılan diğerk çalışmalarda (Uysal, 2008; Gürdal, 2010) belirtilmemiştir. *Quercus coccifera* L.’ nin palamutlarının dekoksionun zehirli guatr tedavisinde kullanımı da diğerk çalışmalarda (Uysal, 2008; Gürdal,2010) belirtilmemiştir. *Quercus coccifera* L.’ nin gövdesi et kesme tahtası, dibek, toprak sürgüsü yapımında kullanılarak tarlaların düzleştirilmesi sağılanmaktadır. *Pistacia lentiscus* L.’ nin gövde ve dalları kaşık yapımında, *Pistacia terebintus* L. subsp. *palaestina* (Boiss.) Engler‘ in gövdesi sürgü yapımında kullanılmaktadır. *Nerium oleander* L. çapa sapı yapımında, *Carpinus betulus* L. kaşık yapımında, *Juniperus foetidissima* Willd. ekmek hapazı yapımında, *Arbutus unedo* L., kaşık, dibek, hapaz yapımında, *Melia azedarach* L. fasulye bitkisinin sarılması için sırik yapımında, *Pinus brutia* Ten. saban, sürgü, boyunluk yapımında, *Pinus nigra* Arn. arı kovanı, dibek, yayık yapımında, *Platanus orientalis* L. arı kovanı yapımında, *Arundo donax* L. hasır, kilim, sepet yapımında, *Sorghum vulgare* L. ve *Daphne gnidioides* Jaub. süpürge yapımında, *Pyrus communis* L. ve *Pyrus amygdaliformis* Vill., dibek, kaşık, hapaz yapımında, *Populus tremula* L. tavan tahtası yapımında, *Salix fragilia* L. ve *Typha domingensis* (Pers.) Steudel hasır ve sepet yapımında kullanılmaktadır. *Pinus*

brutia Ten., *Pinus nigra* Arn. , *Platanus orientalis* L. gibi bitkilerin gövdesinden elde edilen keresteyle çit, merdiven, evin tavan ve taban gibi bölümleri yapılmaktadır. *Platanus orientalis* L.’ nin bu kullanımına diğer çalışmalarda (Ertop, 2004; Kazan, 2007; Gürdal, 2010) rastlanmamıştır. *Juglans regia* L.’ nin yeşil meyve kabuğu ve yaprağı saç boyamada kullanılmaktadır. Yörede yapılan diğer çalışmada (Uysal, 2008) küllü suyla çamaşır yıkandığı, küllü suya atılan *Vitex agnus-castus* L.’ nin dal ve yapraklarının çamaşırları yumuşattığı belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda *Vitex agnus-castus* L.’ nin bu kullanımına rastlanmamaktadır. Bunun nedeni olarak da gelişen teknolojiyle beraber her evde çamaşır makinesi olması ve el ile çamaşır yıkanmaması düşünülmektedir. Bizim çalışmamızda *Vitex agnus-castus* L.’nin toprak üstü organlarının tarlalarda, bahçelerde domates bitkilerinin yanına asılarak domates zararlısı bir çeşit kelebeğin domatese gelmesi engellenmektedir. Yörede yapılan diğer çalışmalarda (Uysal, 2008; Gürdal, 2010) böyle bir kullanıma rastlanmamıştır. Bölgede doğal olarak yetişmekte olan *Rumex acetosella* L., *Oenanthe pimpinelloides* L. , *Scandix pecten-veneris* L. , *Tragopogon porrifolius* L. , *Malva sylvestris* L. gibi bitkiler bölge halkı tarafından yaygın olarak toplanmakta ve yemek olarak tüketilmektedir.

Ula ve mahallelerinde yaptığımız etnobotanik çalışmamızın sonuçları, kaynak kişileri, tespit edilen familya ve tür sayıları, bitkilerin kullanım şekilleri bakımından Muğla İlinde yapılmış diğer etnobotanik çalışmalarla karşılaştırılmış, karşılaştırma yaptığımız çalışmaların familya ve tür sayıları çizelge halinde verilmiştir(Çizelge 7.1.9.). Kullanılan kısaltmalara semboller ve kısaltmalar bölümünde yer verilmiştir. “Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler” (Tuzlacı, 2002) adlı çalışmada kaynak kişilerle görüşülmediği ve 26 bitkiden besin ve tedavi amaçlı yararlanıldığından bahsedilmiştir. Bu çalışmayla kendi çalışmamız sadece tür sayısı bakımından kıyaslanabilmiştir. 26 türden 13’ ü ortaktır.

“Baba Dağı (Muğla) Florası ve Fethiye Yöresinde Halkın Yararlandığı Bitkiler Hakkında Bir Ön Araştırma” (Tuzlacı, 2002) adlı çalışmada kaynak kişilerle görüşülmediği 11 bitkinin kullanım amaçları ve şekillerinden bahsedilmiştir. Bu bitkilerden 6 tanesi çalışmamızla ortaktır. “ Muğla (Türkiye) İlinde Halkın Tedavi Amaçlı Kullandığı Bitkiler”(Ceylan, 2017) adlı çalışmada kaynak kişiler hakkında bilgi verilmediği, 67 familyaya ait 184 tür ve tür altı taksona ait bitkinin kullanım

amaçları ve şekilleri belirtilmiştir. Bu çalışmayla kendi çalışmamız arasında 51 familya ve 103 tür ortaktır. ‘‘Bodrum Yöresinin Yeniden Yabancı Bitkileri’’(Ertuğ, 2004) adlı çalışmada 68’i kadın, 41’i erkek toplam 109 kişiyle görüşülmüş ve kaynak kişilerle ilgili yaş, eğitim durumu gibi bilgiler verilmemiştir. ‘‘Ortaca (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği’’(Kazan,2007) adlı çalışmada 111 Kaynak kişiyle görüşüldüğü ve bu kişilerin 68’i Kadın, 43’ü Erkektir. Kaynak kişilerin büyük bir kısmını 41-80 yaş arasındaki kişiler oluşturmaktadır. Köyceğiz (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği (Uysal, 2008) adlı çalışmada 276 kişiyle görüşüldüğü ve bu kişilerin 144’ü Kadın, 132’si Erkektir. ‘‘Marmaris (Muğla) İlçesinde Etnobotanik Bir Araştırma’’(Gürdal, 2010) adlı çalışmada görüşülen kişilerle ilgili bir bilgi verilmemiş olup bu çalışmada 49 familyaya ait 95 tür bulunmakta, bu türlerden 40 tanesi çalışmamızla ortaktır. Ortaca ve Köyceğiz ilçelerinde yapılan çalışmalar dışındaki çalışmalarda, kaynak kişilerle ilgili kapsamlı bilgi verilmediği için bir kıyaslama yapmak ve sonuç çıkarmak mümkün değildir. Köyceğiz ve Ortaca ilçelerinde yapılan çalışmalarda bizim yaptığımız çalışmadan farklı olarak kadın sayısı fazla iken, çalışmamızda ise erkek sayısı fazladır. Bunun nedeni olarak görüşmelerimizi daha çok kahvehanelerde gerçekleştirmemiz düşünülmektedir. Bu durum erkeklerin de etnobotanik bilgisine sahip olduğu ve bu bitkilerin nesilden nesile aktarılmasında erkeklerin de katkısı olduğu sonucunu vermektedir. Muğla ilinde yapılan etnobotanik çalışmalarında verilen bilgiler arasında bitkilerin kullanım şekilleri ve amaçları gibi faktörler arasında büyük benzerlik söz konusu iken bitkilerin yerel adları arasında farklılıklar da gözlenebilmektedir. Bu farklılığa bilgilerin nesilden nesile sözlü olarak aktarılması, kısmen ya da tamamen değişime açık olması, bölgeden bölgeye kullanıma eklemeler olması, farklı kültürlerin etkisi neden olabilmektedir. Ula (Muğla) ilçesinde yaptığımız etnobotanik alan çalışmamızda bitkilerin yöresel isimleri, kullanım amaç ve şekilleri, tedavi amaçlı kullanılan bitkilerin tek başına ya da karışım halinde kullanım şekilleri belirlenmiştir. Çalışmamız Muğla ilinde yapılan benzer etnobotanik çalışmalarla familya, tür ve ortak tür sayısı bakımından kıyaslanmıştır(Çizelge 7.1.9.). Bölgedeki çalışmalarda kullanılan bitkilerin bazılarının kullanım şekli ve kullanım amacı bakımından bizim çalışmamızla benzediği görülmüştür. *Tilia rubra* L., *Urtica dioica* L., *Mentha x piperita* L., *Allium cepa* L. bitkilerinin kullanım amaçlarının ve kullanım şekillerinin farklı bölgelerde yapılan çalışmalar ile aynı olduğu görülmektedir. Aynı bitkiler aynı

amaçla kullanıldığı gibi, farklı bitkiler de aynı amaçla kullanılabilir. Bu da bize bitkilerin kullanımının halk arasında hala revaçta olduğunu göstermektedir.

Günümüzde ilaçların istenmeyen yan etkileri ortaya çıkmakta ve bu durum insanların ilaçların yan etkilerinden korunma isteklerini arttırmaktadır. İnsanlar günümüzde tedavisi kolay hastalıklar için ilk olarak bitkisel yöntemleri denemekte, daha ağır seyreden ve sonuç alınamayan durumlarda tıbbi desteğe başvurmaktadır. İnternete kolay ulaşım ve internette bitkilerle tedavi hakkında sayısız kaynak olması bitkilerin önemini ve kullanım miktarını arttırmaktadır. Geçmişte insanlar, bitkileri sadece tedavi amaçlı değil, eşya, boya, barınma, parfüm, esans, yapıştırıcı gibi birçok amaçla kullanmışlardır. Zaman içinde sözlü olarak aktarılan bu bilgilerden bazıları kaybolmuş, bazıları da insan ihtiyaçları değiştiği için terk edilmiştir. Var olan bu bilgilerin kaybolması aslında kültür mirası olan bu bilgilerin sonraki nesillere aktarılmasına engel olmaktadır. Bu mirası korumanın ve sonraki nesillere aktarılmasını sağlamanın bitkilerin korunmasını da arttıracığı düşünülebilir. Bu sayede zengin bir doğal çeşitliliğe ve çok sayıda endemik türe sahip ülkemizin de bitki mirasına daha fazla önem verilmesi sağlanabilir. Yapılan Etnobotanik çalışmalar kültür mirasımızın korunmasına ve bitkilerin öneminin kavratılmasına sağladığı katkılardan dolayı önemli çalışmalardır.

Muğla ve çevresi bitki örtüsü bakımından doğal bir zenginliğe sahiptir. Yörede günümüze kadar yapılmış ve bundan sonra yapılacak etnobotanik çalışmalar bitki çeşitliliğinin korunmasında önem arz etmektedir. Bu çalışmalar tamamlandığında kültürel mirasın kalıcılığının sağlanması, bitkilerin öneminin kavranması, bitkilerin sayısız kullanım şeklinin öğrenilmesi ve sonraki nesillere aktarılmasının sağlanmasının yanı sıra bulunan bilgilerin kanıtlanması, bitkilerin biyolojik aktivitelerinin araştırılması, etken maddeleri saflaştırılarak endüstriye kazandırılması da gerekmektedir. Böylece sanayiye kazandırılan her bitki çiftçinin refah seviyesine de katkı sağlayacaktır. Bizim çalışmamızın da bu amaç doğrultusunda bir katkı da bulunacağını düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Alpınar, K., 1999 *Ayvalık (Balıkesir) ve yakınındaki alanların floristik ve etnobotanik açıdan değerlendirilmeleri*, Tubitak TBAG Proje no:1407.
- Akçiçek, E., ve Vural, M., 2003 Kumalar Dağı (Afyon) ve Çevresindeki Bazı Bitkilerin Yöresel Adları ve Etnobotanik Özellikleri, *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 10, (2):151-162.
- Akgül, A., 2008 *Midyat (Mardin) Civarında Etnobotaniği*, Yüksek lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, 176.
- Bayram, E., Kırıcı, S., Tansı, S., Yılmaz, G., Arabacı, O., Kızıl S ve Telci D. 2010. Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Üretiminin Arttırılması Olanakları. *Türkiye Ziraat Mühendisliği VII.Teknik Kongresi Bildiriler Kitabı* , 11-15 Ocak, ANKARA, 437-456.
- Baytop, T., 1984 *Türkiye’de Bitkilerle Tedavi (Geçmişte ve Bugün)*, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 480 s.
- Baytop, T., 1994 *Türkçe Bitki Adları Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 578 s.
- Benlioğlu, O. ve Eyinç, M., 2002 *Kütahya ve Çevresinde Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkiler*, Yüksek lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kütahya, 98 s.
- Ceylan, O., 2017 Muğla İlinde Halkın Tedavi Amaçlı Kullandığı Bitkiler, *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 24, 1, 89-107
- Civelek, Ş., Türkoğlu, İ. ve Kırbağ, S., 2000 Elazığ İlindeki Etnobotanik Değeri Olan Bitkiler Üzerine Bir Araştırma, *F.Ü Fen ve Müh. Bilimleri Dergisi*, 12(1), 27-36
- Çolakoğlu, M. ve Bilgir, B., 1977 Ege Bölgesinde İnsan Beslenmesinde Kullanılan Bazı Yabani(sarmaşık, stipno, helvacılık, deniz börülcesi, ısırgan ve gelincik) Otlar Üzerine Araştırmalar, *Tübitak VI. Bilim Kong. Ve Tar. VeOrm. Gr. Teb.*, 3:11-19

- Davis, P.H.,(1965-1988), Flora of Turkey and the East Aegean Islands. I-X. Edinburg Univ. Press, Edinburg
- Davis, P. H., Mill, R.R. ve Tan, K., 1988 “Flora of Turkey and the East Aegean Islands”, (Supplement). Vol. 10, Edinburgh, Edinburgh University Press.
- Duran, A. 1998 Akseki (Antalya) İlçesindeki Bazı Bitkilerin Yerel Adları ve Etnobotanik Özellikleri, *Ot Sistematiik Botanik Dergisi*, 8(1):87-94
- Duran, A., Satıl, F. Ve Tümen, G., 2001 Balıkesir Yöresinde Yenen Yabani Meyveler ve Etnobotanik Özellikleri. *Ot Sistematiik Botanik Dergisi*, 8(1):87-94
- Erden, A. ve Satır, G., 1994 *Muğla’da Halk Hekimliği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 279 s.
- Erik,S. ve Tarıkahya, B., 2004 Türkiye Florası Üzerine, *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, Ankara, 139 s.
- Ertuğ, F., 2000 An Ethnobotanical Study İn Central Anatolia(Turkey), *Economic Botany* 54(2):155-182.
- Ertuğ, F., 2002 Bodrum Yöresinde Halk Tıbbında Yararlanılan Bitkiler, *14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı*, Bildiriler, Eskişehir.
- Ertuğ, F., Tümen, G., Çelik, A. ve Dirmenci, T., 2003 Buldan (Denizli) Etnobotanik Alan Araştırması, *Tüba Kültür Envanteri Dergisi*, 2/2004:187-218.
- Ertuğ, F., 2004 An Ethnobotanical Study in Central Anatolia (Turkey), *Economic Botany* 54(2): 155-182.
- Ertuğ, F., 2004 Wild edible plants of the Bodrum Area (Muğla, Turkey), *Turkish Journal of Botany*, 28(1-2):161-174.
- Güner, A., Aslan, S., Ekim, T., Vural, M. ve Babaç, M.T., 2012 *Türkiye Bitkileri Listesi (Damarlı Bitkiler)*, Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi Yayınları Flora Dizisi 1, İstanbul.1290s.

- Gürdal, B., 2010 *Marmaris (Muğla) İlçesinde Etnobotanik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 249 s.
- Honda, G. ve Yesilada, E., 1996 Traditional Medicine in Turkey VI. Folk Medicine in West Anatolia: Afyon, Kütahya, Denizli, Muğla, Aydın Provinces, *Journal of Ethnopharmacology*, 53: 75-87.
- Işık, S., Gönüz, A., Arslan, Ü. ve Öztürk, M., 1995 Afyon (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri, *Ot Sistematik Dergisi*, 2(1): 161-166.
- Kalças, E., L., 1974 *Food From The Fields, Edible Wild Plants Of Aegean Turkey*, Bilgehan Matbaası Bornova, İzmir, 146 s.
- Kaya E., Varol Ö. ve AYTEPE H., 2008 Urban Flora of Muğla (Muğla, Turkey), *Flora Mediterranean*, 18: 127-148.
- Kazan, D., 2007 *Ortaca (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 144 s.
- Kendir, G. ve Güvenç, A., 2010 Etnobotanik ve Türkiye’de Yapılmış Etnobotanik Çalışmalara Genel Bir Bakış, *Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dergisi*, Cilt 30, Sayı 1, Sayfa 49-80.
- Özhatay, N. ve Koçak, S., 1999 *Karaman Yöresinde Etnobotanik Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 236 s.
- Özhatay N, 2008 *Türkiye’nin 122 Önemli Bitki Alanı*, WWF (Doğal Hayatı Koruma Vakfı), Mas Matbaacılık A.Ş., İstanbul, 88 s.
- Öztürk, M. ve Özçelik, H., 1991 *Doğu Anadolu’nun Faydalı Bitkileri (Useful Plants of East Anatolia)*, Semih Ofset ve Matb., Ankara.
- Öztürk, M. ve Arslan, U., 1993 *Afyonkarahisar’da Halkın Kullandığı (Sebze, Salata, Ve İlaç Olarak) Bitkiler*, Diploma Tezi, Ege Üniversitesi, Biyoloji Anabilim Dalı, İzmir
- Öztürk, M., Seçmen, Ö., Gemici, Y. ve Görk, G., 1990 *Ege Bölgesi Bitki Örtüsü*, Sentez Limited, İzmir, 175 s.

- Sadıkoğlu, N., 1998 *Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi*, Yüksek lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 80 s.
- Sayar, A., Öztürk, M., Güvensen, A. ve Özdemir, F., 1995 Muğla (Türkiye) İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri, *Ot Sistematik Botanik Dergisi*,2,(1):151-160.
- Seçmen, Ö. ve Topdemir, B., 1999 *Manisa-Sarıgöl İlçesinin Etnobotaniği*, Diploma tezi, Ege Üniversitesi, Biyoloji Anabilim Dalı, İzmir
- Seçmen, Ö. ve Yılmaz, N., 1999 *Denizli-Çivril Etnobotaniği*, Diploma Tezi, Ege Üniversitesi, Biyoloji Anabilim Dalı, İzmir
- Seçmen, Ö., Gemici, Y., Görk, G., Bekat, L. ve Leblebici, E., 2004 *Tohumlu Bitkiler Sistematigi*, 8. Baskı, Ege Üniversitesi Fen Fakültesi Kitaplar Serisi No:116, İzmir, 386 s.
- Siyamoğlu, B., 1984 Ege Bölgesinde İnsan Beslenmesinde Kullanılan Bazı Yabani Otlar(Sılcan, Karakan, Pirzola Kekiği, Kudret Narı), *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 21,(3):75-88
- Tuzlacı, E., 2002 Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı Bitkiler, *14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı*, Bildiriler, Eskişehir.
- Tuzlacı, E., 2002 Baba Dağı florası ve Fethiye Yöresinde Halkın Yararlandığı Bitkiler Hakkında Yapılan Ön Arastırma, *14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı*, Bildiriler, Eskişehir.
- Tuzlacı, E. ve Sadıkoğlu, E., 2003 *Koçarlı (Aydın) Yöresinin Geleneksel Halk İlacı Olarak Kullanılan Bitkileri*, Yüksek lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 5111 s.
- Tuzlacı, E., 2005 *Bodrum' da Bitkiler ve Yasam*, Nobel Yayın ve Dağıtım, İstanbul, 253 s.
- Türkoğlu, İ., 2000 *Elazığ İlindeki Etnobotanik Değeri Olan Taksonların Araştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Elazığ, 161 s.

Uysal, G., 2008 *Köyceğiz (Muğla) İlçesinin Etnobotaniği*, Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Muğla, 226 s.

Uysal, İ. ve Tütenocaklı, T., 2002 *Ayvacık (B1, Çanakkale) Ve Çevresinin Etnobotaniği*, Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale, 115 s.

Varol, Ö., Doğru, A. ve Kaya, E., 2004 Yılanlı Dağı (Muğla)'nın Florası, *Ekoloji*, 13, (50): 23-36.

Yıldırım, Ş., 2004 Etnobotanik ve Türk Etnobotaniği, *İnsan Bilimleri için Kaynak Araştırmaları Dergisi*, 17: 167-174.

Yücel, E. ve Tunay, M., 2002 Nazilli(Aydın) ve Yöresinde Gıda Olarak Kullanılan Yabancı Otlar, *Türkiye Herboloji Dergisi*, 5 (2):10-17

Anonim, *Tıbbi ve Aromatik Bitkiler Sektör Raporu*, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, Aralık 2012, 30 s.

<http://www.baka.org.tr> ,

<http://www.mugla.pol.tr/ula> ,

<http://www.tubives.com> .,

<http://www.ula.bel.tr> . ,

<http://www.ula.gov.tr>.

EKLER

1. Çizelgeler

Çizelge 1.1. Anket formu

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ FEN FAKÜLTESİ ETNOBOTANİK ALAN ÇALIŞMASI ARAŞTIRMA FORMU

Bilgi Alınan kişinin:

Adı- Soyadı:

Adresi:

Yaşı:

Cinsiyeti:

Eğitim Durumu:

Kullanılan Bitkinin	Yöresel adı		
	Bilimsel adı		
	Familyası		
Bitkinin temin edildiği kaynak	Toplama	Aktar	Pazar
Bitkinin temin edildiği mevkii ya da adres			
Kullanım amacı			
Kullanılan kısmı			
Kullanımıyla ilgili açıklama			
Bitkinin kullanımı, tedavi amaçlı ise:			
Hangi rahatsızlığa karşı kullanıldığı			
Bitkinin kullanımı	Tek Başına	Karışım halinde	
Kullanış hazırlanış yöntemi	Doğrudan		
	İnfüzyon		
	Dekoksiyon		
	Lapa		
	Yakı		

Çizelge 1.1.^(devam)

	Diğer			
Varsa hazırlanışı ile ilgili açıklama				
Kullanış şekli	Dahilen		Haricen	
Kullanma süresi				
Günde kaç kez ve ne miktarda kullanılıyor				
Bu bilgiyi kimden öğrendiği	Aile büyükleri	Komşusu	Aktar	Diğer
Varsa diğer açıklamalar				

Çizelge 1.2. Kaynak kişi bilgileri

NO	ADI-SOYADI	CİNSİYETİ	YAŞ	EĞİTİM DURUMU	ADRESİ
1	KADİR KAYACAN	ERKEK	47	LİSE MEZUNU	KÖPRÜBAŞI MAH.
2	MÜJGAN KAYACAN	KADIN	45	ÜNİVERSİTE LİSANS	KÖPRÜBAŞI MAH.
3	FİKRET KAYACAN	ERKEK	75	İLKOKUL MEZUNU	KÖPRÜBAŞI MAH.
4	FİLİZ ACAR	KADIN	73	İLKOKUL MEZUNU	KÖPRÜBAŞI MAH.
5	GÜLAYŞE KAYACAN	KADIN	74	İLKOKUL MEZUNU	KÖPRÜBAŞI MAH.
6	RAHMİ GÖÇMEN	ERKEK	83	İLKOKUL MEZUNU	AYAZKIYI MAH.
7	BENGÜL GÖÇMEN	KADIN	78	İLKOKUL MEZUNU	AYAZKIYI MAH.
8	KENAN GÜDÜR	ERKEK	78	İLKOKUL MEZUNU	ALPASLAN MAH.
9	CEMİLE GÜDÜR	KADIN	57	İLKOKUL MEZUNU	ALPASLAN MAH.
10	KEMAL BELEN	ERKEK	59	İLKOKUL MEZUNU	ÇİÇEKLİ MAH.
11	TURGUT KARAN	ERKEK	54	İLKOKUL MEZUNU	ÇİÇEKLİ MAH.
12	HASAN ÇİÇEKLİ	ERKEK	76	İLKOKUL MEZUNU	ÇİÇEKLİ MAH.
13	HATİCE ÇAKMAK	KADIN	60	İLKOKUL MEZUNU	GÖLCÜK MAH.
14	SALİH KANATOĞLU	ERKEK	64	İLKOKUL MEZUNU	GÖLCÜK MAH.
15	KADİR YAVUZ	ERKEK	64	İLKOKUL MEZUNU	GÖLCÜK MAH.
16	HANİFE KOCAKULAK	KADIN	62	Okutulmamış	GÖLCÜK MAH.
17	DURAN KOCAKULAK	ERKEK	62	İLKOKUL MEZUNU	GÖLCÜK MAH.
18	ŞERİF KARASAKAL	ERKEK	51	ÖN LİSANS	ARMUTÇUK MAH.
19	ALİ KARAKUŞ	ERKEK	68	İLKOKUL MEZUNU	ARMUTÇUK MAH.
20	MEHMET KARACA	ERKEK	69	İLKOKUL MEZUNU	ARMUTÇUK MAH.
21	DURAN ÇARDAK	ERKEK	63	İLKOKUL MEZUNU	ARICILAR MAH.
22	İHSAN ÖZEN	ERKEK	44	LİSE MEZUNU	KAVAKÇALI MAH.
23	ŞENER ÖZEN	ERKEK	31	LİSE MEZUNU	KAVAKÇALI MAH.

Çizelge 1.2.(devam)

24	HALİT ÖZEN	ERKEK	60	İLKOKUL MEZUNU	KAVAKÇALI MAH.
25	ŞABAN ÖZCAN	ERKEK	37	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
26	SERPİL ÖZCAN	KADIN	29	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
27	MEHMET ÖZCAN	ERKEK	57	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
28	DURGÜL ÖZCAN	KADIN	40	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
29	MEHMET KARAKAYA	ERKEK	48	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
30	ERKAN GARİP	ERKEK	38	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
31	MEHMET BOZDAĞ	ERKEK	56	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
32	RAMAZAN GÜNAY	ERKEK	60	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
33	BÜNYAMİN GÜNAY	ERKEK	54	İLKOKUL MEZUNU	TURGUT MAH.
34	MUSTAFA KIRCA	ERKEK	78	İLKOKUL MEZUNU	OYRİ-KIYRA MAH.
35	LEVENT EŞELİ	ERKEK	47	İLKOKUL MEZUNU	OYRİ-KIYRA MAH.
36	MEHMET AĞIRCAN	ERKEK	78	İLKOKUL MEZUNU	OYRİ-KIYRA MAH.
37	NECATİ YILDIZ	ERKEK	80	İLKOKUL MEZUNU	GÖKÇE MAH.
38	AYSEL YILDIZ	KADIN	72	İLKOKUL MEZUNU	GÖKÇE MAH.
39	HÖRÜ ÇAĞIRGAN	KADIN	83	İLKOKUL MEZUNU	GÖKÇE MAH.
40	OSMAN AYDIN	ERKEK	74	İLKOKUL MEZUNU	GÖKÇE MAH.
41	NİYAZİ FEREK	ERKEK	74	İLKOKUL MEZUNU	AKÇAPINAR MAH.
42	CENGİZ HAN KÖROĞLU	ERKEK	28	LİSANS MEZUNU	AKÇAPINAR MAH.
43	CENGİZ KÖROĞLU	ERKEK	78	İLKOKUL MEZUNU	AKÇAPINAR MAH.
44	MESTAN ÖLMEZ	ERKEK	105	İLKOKUL MEZUNU	AKÇAPINAR MAH.
45	RAMAZAN ÇAKIR	ERKEK	64	İLKOKUL MEZUNU	ŞİRİNKÖY MAH.
46	AYŞE KOLKESEN	KADIN	56	İLKOKUL MEZUNU	ŞİRİNKÖY MAH.
47	GÜLTEN ÇAKIR	KADIN	63	İLKOKUL MEZUNU	ŞİRİNKÖY MAH.
48	AYNİMAH İÇTEPE	KADIN	60	İLKOKUL MEZUNU	ESENTEPE MAH.
49	SELAHATTİN TAPAN	ERKEK	55	ÖNLİSANS	ESENTEPE MAH.
50	ÜMİT DEVECİOĞLU	ERKEK	25	ÖNLİSANS	ESENTEPE MAH.
51	FATMAGÜL AYDIN	KADIN	61	İLKOKUL MEZUNU	YEŞİLÇAM MAH.
52	DUDU KARADAĞ	KADIN	63	İLKOKUL MEZUNU	YEŞİLÇAM MAH.
53	AYTEN KARADAĞ	KADIN	62	İLKOKUL MEZUNU	YEŞİLÇAM MAH.
54	GÜLER KARADAĞ	KADIN	50	İLKOKUL MEZUNU	YEŞİLÇAM MAH.
55	HÜSEYİN YAVUZ	ERKEK	69	İLKOKUL MEZUNU	ÇÖRÜŞ MAH.
56	VEYSEL SANDRAS	ERKEK	50	İLKOKUL MEZUNU	ÇÖRÜŞ MAH.
57	ALİ KILIÇ	ERKEK	54	İLKOKUL MEZUNU	ÇÖRÜŞ MAH.
58	SÜLEYMAN ESKİ	ERKEK	49	ÖNLİSANS	YAYLASÖĞÜT MAH.
59	ZEHRA ÇINAR	KADIN	64	İLKOKUL MEZUNU	YAYLASÖĞÜT MAH.
60	OSMAN ÇINAR	ERKEK	64	İLKOKUL MEZUNU	YAYLASÖĞÜT MAH.
61	GÜLSEREN AKYOL	KADIN	71	İLKOKUL MEZUNU	YAYLASÖĞÜT MAH.
62	ERHAN AKYOL	ERKEK	58	İLKOKUL MEZUNU	YAYLASÖĞÜT MAH.
63	SABAHATTİN UÇAR	ERKEK	68	İLKOKUL MEZUNU	AKYAKA MAH.
64	MUSTAFA UÇAR	ERKEK	59	İLKOKUL MEZUNU	AKYAKA MAH.
65	GÜLSÜM ALGIN	KADIN	73	İLKOKUL MEZUNU	AKYAKA MAH.
66	FERİŞTAH GÜLGÜN	KADIN	73	İLKOKUL MEZUNU	AKYAKA MAH.

Çizelge 1.2.(devam)

67	MEHMET EROL	ERKEK	71	İLKOKUL MEZUNU	AKYAKA MAH.
68	GÜLFER UÇAR	KADIN	58	İLKOKUL MEZUNU	AKYAKA MAH.
69	MESUDE UÇAR	KADIN	59	İLKOKUL MEZUNU	AKYAKA MAH.
70	MUSTAFA AVCI	ERKEK	71	İLKOKUL MEZUNU	KARABÖRTLEN MAH.
71	DURŞUN ALKAN	ERKEK	70	İLKOKUL MEZUNU	KARABÖRTLEN MAH.
72	İBRAHİM KUZGUN	ERKEK	50	İLKOKUL MEZUNU	KARABÖRTLEN MAH.
73	İHSAN AKKAYA	ERKEK	67	İLKOKUL MEZUNU	KARABÖRTLEN MAH.
74	PERİHAN AKGÜN	KADIN	73	İLKOKUL MEZUNU	KARABÖRTLEN MAH.
75	MEHMET AKTÜRK	ERKEK	60	İLKOKUL MEZUNU	PORTAKALLIK MAH.
76	İZZET TOKALAŞ	ERKEK	58	İLKOKUL MEZUNU	PORTAKALLIK MAH.
77	ALİ ÇÖĞMEN	ERKEK	57	İLKOKUL MEZUNU	PORTAKALLIK MAH.
78	ALİ GÖKGEDİK	ERKEK	56	İLKOKUL MEZUNU	PORTAKALLIK MAH.
79	SAİT KUZGUN	ERKEK	41	İLKOKUL MEZUNU	ELMALI MAH.
80	HALİL EROĞLU	ERKEK	59	İLKOKUL MEZUNU	ELMALI MAH.
81	ALİ DURALI	ERKEK	67	İLKOKUL MEZUNU	SARAYYANI MAH.
82	MEHMET ALKAN	ERKEK	57	İLKOKUL MEZUNU	SARAYYANI MAH.
83	NAİL TİRİÇ	ERKEK	57	İLKOKUL MEZUNU	SARAYYANI MAH.
84	ŞADAN TİRİÇ	ERKEK	50	İLKOKUL MEZUNU	SARAYYANI MAH.
85	SAMİ TİRİÇ	ERKEK	29	ÖN LİSANS	SARAYYANI MAH.
86	MEHMET UZUN	ERKEK	63	İLKOKUL MEZUNU	ÖRNEKKÖY MAH.
87	AYŞE ÇAMLİBEL	KADIN	63	İLKOKUL MEZUNU	ÖRNEKKÖY MAH.
88	LEYLA AKAN	KADIN	45	İLKOKUL MEZUNU	ÖRNEKKÖY MAH.
89	GÜLÜMSER ŞAHİN	KADIN	65	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
90	EMİNE KARAGÖL	KADIN	65	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
91	HATİCE PALA	KADIN	49	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
92	FİKRİYE BACAKOĞLU	KADIN	50	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
93	EMİNE ÇETİN	KADIN	49	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
94	UMMUHAN ŞAHİN	KADIN	56	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
95	MELEK ÇETİN	KADIN	69	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
96	EMİNE ÇETİN	KADIN	74	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
97	SAFİNAZ SARIBAŞ	KADIN	63	İLKOKUL MEZUNU	KIZILYAKA MAH.
98	DÜRDANE DERE	KADIN	81	İLKOKUL MEZUNU	ÇİTLİK MAH.
99	FATMA ÇAMBELEN	KADIN	58	İLKOKUL MEZUNU	ÇİTLİK MAH.
100	EMİNE PALA	KADIN	66	İLKOKUL MEZUNU	ÇİTLİK MAH.
101	AYNUR SARİOĞLU	KADIN	53	İLKOKUL MEZUNU	ÇİTLİK MAH.
102	FERİŞTAH AKYOL	KADIN	73	İLKOKUL MEZUNU	YEŞİLOVA MAH.
103	FATMA EREN	KADIN	63	İLKOKUL MEZUNU	YEŞİLOVA MAH.
104	NERİMAN EKER	KADIN	58	İLKOKUL MEZUNU	YEŞİLOVA MAH.
105	İSMAİL HAKKI BULUT	ERKEK	81	İLKOKUL MEZUNU	GÖKOVA MAH.
106	MEHMET BARZA	ERKEK	65	İLKOKUL MEZUNU	GÖKOVA MAH.
107	MEHMET DENİZ	ERKEK	63	İLKOKUL MEZUNU	GÖKOVA MAH.
108	ERGÜN DERE	ERKEK	76	İLKOKUL MEZUNU	GÖKOVA MAH.
109	TAHSİN BALIKOĞLU	ERKEK	39	LİSE MEZUNU	GÖKOVA MAH.

Çizelge 1.2.^(devam)

110	MUSTAFA ALİ GÜLGÜN	ERKEK	85	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
111	AYŞE BAŞOĞLAN	KADIN	58	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
112	OSMAN TEKELİ	ERKEK	87	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
113	HAMİYET TEKELİ	KADIN	71	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
114	TANJU AKCAN	ERKEK	29	ÖNLİSANS	KIZILAĞAÇ MAH
115	SAKİNE BAŞOĞLAN	KADIN	62	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
116	ŞENNUR YALÇIN	KADIN	68	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
117	OSMAN YALÇIN	ERKEK	71	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
118	SEDAT BAŞOĞLAN	ERKEK	71	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
119	İLHAN AKCAN	ERKEK	56	İLKOKUL MEZUNU	KIZILAĞAÇ MAH
120	MAHMUT ÖZCAN	ERKEK	63	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.
121	PAKİZE ÇİMENTEPE	KADIN	86	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.
122	HALİL AY	ERKEK	76	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.
123	SAMİ DAMGALIOĞLU	ERKEK	71	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.
124	AYŞE ÇOLAK	KADIN	68	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.
125	MEMDUH BAYKARA	ERKEK	58	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.
126	MUSTAFA DEMİRCAN	ERKEK	56	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.
127	ERDAL AY	ERKEK	51	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.
128	SULTAN KULAKSIZOĞLU	KADIN	83	İLKOKUL MEZUNU	ATAKÖY MAH.

Çizelge 1.3. Ula Bölgesinde Kullanılan Bitkilerin Yöresel Adları, Kaynak Kişileri ve Bilimsel Adları

Familya	Latince Adı	Yöresel Adı	Kaynak Kişi No	Kişi Sayısı
Amaryllidaceae	<i>Allium porrum</i> L.	Pırasa	66,91	2
	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	7,9,29,61,75,84,39,67,115	9
	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak	2,61,103	3
Anacardiaceae	<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Sakız ağacı, sakızlık	77	2
	<i>Pistacia terebintus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler	Menevis, menengiç	14,72,92,107,117	5
Apiaceae (Umbelliferae)	<i>Rhus coriaria</i> L.	Sumak	50	1
	<i>Apium graveolens</i> L.	Kereviz	66,107	2
	<i>Oenanthe pimpinelloides</i> L.	Gazayak, gazyak	90	1
	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A. W. Hill	Maydonoz	34,53,67,80,113	5
	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Anason	67	1
	<i>Scandix pecten-veneris</i> L.	Kiskis	26,65,98,117	4

Çizelge 1.3(devam)

Arecaceae	<i>Cocos nucifera</i> L.	Hindistan Cevizi	101	1
Apocynaceae	<i>Nerium oleander</i> L.	Zakkum, ay ağacı	98	1
Asparagaceae	<i>Asparagus acutifolius</i> L.	Tilkisen, tilkimen	61,92	2
Asteraceae (Compositae)	<i>Anthemis tictoria</i> L.	Papatya, beyaz papatya	12,59,99,121	4
	<i>Cynara scolymus</i> L.	Enginar	51,64	2
	<i>Helianthus annus</i> L.	Ayçiçeği	52	1
	<i>Trapagon angustifolium</i> L.	Dede Sakalı	26	1
Asphodelaceae	<i>Asphodelus aestivus</i> L.	Çiriş Otu	8	1
Betulaceae	<i>Carpinus betulus</i> L.	Gürgen	119	1
Boraginaceae	<i>Borago officinalis</i>	Sığır Dili	32,111	2
Brassicaceae (Cruciferae)	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> L.	Beyaz lahana	64,94,118	3
	<i>Lepidium sativum</i> L.	Tere	64	1
Capparaceae	<i>Capparis spinosa</i> L. var. <i>aegyptia</i> (Lam.) Boiss.	Kebere, kapari, gebere	5	1
Chenopodiaceae	<i>Salicornia europaea</i> L.	Deniz Börülcesi	63	1
	<i>Beta maritima</i> L. var. <i>maritima</i>	Pancar, mancar	63	1
Corylaceae	<i>Corylus maxima</i>	Fındık	52	1
Cucurbitaceae	<i>Citrillus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. et. Naksi.	Karpuz	63,108	2
	<i>Cucumis sativus</i> L.	Salatalık	73	1
	<i>Cucurbita pepo</i> L.	Ak kabak, kabak	76,97	2
	<i>Cucumis melo</i> L.	Kavun	63,108	2

Çizelge 1.3^(devam)

Cupressaceae	<i>Cupressus sempervirens</i> L. var. <i>pyramidalis</i>	Selvi, mezarlık selvisi	19	1
	<i>Juniperus drupacea</i> Lab.	Andız	109,113	2
	<i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	Ardıç	22	1
Cyperaceae	<i>Cyperus rotundus</i> L.	Topalak otu	17	1
Ericaceae	<i>Arbutus unedo</i> L.	Sandal	54,63	2
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia amygdaloides</i> L.	Sütleg�n	18	1
Fabaceae (Leguminosae)	<i>Arachis hypogaea</i>	Fıstık	52	1
	<i>Ceratonia siliqua</i> L.	Ke�iboynuzu, harnup, harıp	62,122	2
	<i>Ciceria arietinum</i> L.	Nohut	52,62	2
	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasulye	62,83	2
	<i>Lens culinaris</i> L.	Mercimek	62,112	2
	<i>Medicago sativa</i>	Yonca	53,8	2
	<i>Vicia ervilia</i> (L.) Willd.	Burçak	28	1
	<i>Vicia faba</i> L.	B�rek bakla	83	1
	<i>Vigna anguiculata</i> (L.) Walp.	B�r�lce	62,123	2
Fagaceae	<i>Quercus coccifera</i> L.	Kızıl pınar	7,59,112,119	4
Hamamelidaceae	<i>Liquidambar orientalis</i> Mill.(End.)	Sı�la, g�nl�k	4,33,82,84,85	5
Hypericaceae (Guttiferae)	<i>Hypericum perforatum</i> L. var. <i>perforatum</i>	Kantaron otu	3,73,76,82,84,89,117,118	8
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	11,95,109,116,119	5
Lamiaceae (Labiatae)	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Karan	4,35,43,46,104,110,115	7
	<i>Mentha pulegium</i> L.	Narpız	91,104	2
	<i>Mentha x piperita</i> L.	Nane	27,29,49,89	4

Çizelge 1.3(devam)

Lamiaceae (Labiatae)	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Fesleğen, reyhan	17,69	2
	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik	1,6,10,17,27,39,48,64,65, 73,79,81,82,84,89,95,115,117	18
	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Biberiye	18,66	2
	<i>Salvia fruticosa</i> Mill.	Adaçayı, çalba, geyik elması	1,67,79,84,115	5
	<i>Sideritis leptoclada</i> O. Schwarz et P.H. Davis (Endemik)	Kızlan çayı, dağ çayı	1,42,78	3
	<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	Bodurcamahmut	30	1
	<i>Teucrium polium</i> L.	Yavsancık otu	46	1
	<i>Cinnamomum verum</i> L.	Tarçın	79	1
Lauraceae	<i>Laurus nobilis</i> L.	Defne, tenel, teğnel	15,45,65,84,112	5
Liliaceae	<i>Urginea maritima</i> Baker	Ada Soğanı	88	1
Linaceae	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Keten	120	1
Lythraceae	<i>Punica granatum</i>	Narpuz	114	1
Malvaceae	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Bamya	16,18,124	3
	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümeci, ebegümeç	73,125	2
Meliaceae	<i>Melia azederach</i> L.	Tesbih Ağacı	13	1
Moraceae	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav.	İncir Boğası, erkek incir	61,96,103	3
	<i>Morus alba</i> L.	Dut	20,61,77	3
	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut	68,126,77	3
Musaceae	<i>Musa sapientum</i> L.	Muz	68	1
Myrtaceae	<i>Eucalyptus camaldulensis</i> Dehnh.	Sulfata	77,108	2
Oleaceae	<i>Olea europea</i> L. var. <i>sylvestris</i> (Mill.) Lehr	Zeytin	49,87,88,94,96,108	6

Çizelge 1.3^(devam)

Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	Susam	41,78,83,97,107	5
Pinaceae	<i>Pinus brutia</i> Ten.	Çam, kızılçam	44,82,114	3
	<i>Pinus nigra</i> L.	Karaçam	9,21,44,56,70,73,108	7
	<i>Pinus pinea</i> L.	Fıstık çamı	44	1
Platanaceae	<i>Platanus orientalis</i> L.	Kavak	7,24,25,81,82,83,107,127	8
Poaceae (Gramineae)	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	Ayrık otu	78,102	2
	<i>Avena sativa</i> L.	Yulaf	78	1
	<i>Arundo donax</i>	Saz-Kargı	38	1
	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa	31,37,57,58,70,80,116	7
	<i>Sorghum vulgare</i> L.	Süpürgelik	61,81,114	3
	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday	7,60,70	3
	<i>Zea mays</i> L.	Mısır	6,16,36,57,78,108,116	7
Polygonaceae	<i>Rumex acetosella</i> L.	Kuzu Kulağı	90	1
Punicaceae	<i>Punica granatum</i> L.	Nar	60,12	2
Rhamnaceae	<i>Paliurus spina-christi</i> Mill.	Karaçalı, karaçalı diken	8,82	2
Rosaceae	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Kayısı	82	1
	<i>Amygdalus communis</i> L.	Badem	121	1
	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	60	1
	<i>Cerasus avium</i> (L) Moench	Kiraz	60	1
	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva	47,76,93,117	4
	<i>Fragaria vesca</i>	Çilek	76	1
	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma	81,108	2
	<i>Prunus percica</i> L.	Şeftali	76	1
	<i>Pyrus communis</i> L.	Armut	60,70,77,89	4
	<i>Pyrus amygdaliformis</i> s Vill. var. <i>amygdaliformis</i> s	Çöğür, ahlat, aklat	60,111	2

Çizelge 1.3^(devam)

Rosaceae	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu	59,106	2
	<i>Rubus sanctus</i> Schreber.	Böğürtlen	102	1
Rutaceae	<i>Citrus aurantiifoli</i> L.	Bergamut	80	1
	<i>Citrus limon</i> L.	Limon	29,49,59,94	4
	<i>Citrus nobilis</i> Lour.	Mandalina	59,78,80,83	4
	<i>Citrus paradisi</i> McFad.	Greyfurt	59	1
	<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck.	Portakal	59,76,78,80,83	5
Salicaceae	<i>Populus tremula</i>	Selvi	77,86	2
	<i>Salix fragilia</i> L.	Söğüt	110	1
Solanaceae	<i>Capsicum annum</i> L.	Biber	23,73,80	3
	<i>Capsicum lycopersicum</i> L.	Domates	73, 80	2
	<i>Solanum melongena</i> L.	Patlıcan	73	1
	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Patates	58,66	2
	<i>Solanum nigrum</i> L.	Köpek sirkeni	74	1
Theaceae	<i>Camelia sinensis</i>	Çay	58	1
Thymelaceae	<i>Daphne gnidioides</i> Jaub. et Spach	Eğircik çalısı, iğircik	14	1
Typhaceae	<i>Typha domingensis</i> (Pers) Steudel	Hasır Otu	73	1
Tiliaceae	<i>Tilia rubra</i> L.	İhlamur	7,48,55,67,84	5
Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan otu	115	1
Verbenaceae	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	14,40,93	3
Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	80,111,113	3
Zingiberaceae	<i>Zingiber officinale</i>	Zencefil	105	1

Çizelge 1.4. Tedavi Amaçlı Kullanılan Bitkiler

Familya	Latince Adı	Yöresel Adı	Yaşam Şekli	Kullanılan kısımları	Kaynak kişi
Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Tek yıllık	Gövde-Yaprak	29,75,81
				Kök	39,67,84,115
	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak	Tek yıllık	Kök	103
				Toprak üstü organları	2
Anacardiaceae	<i>Pistacia terebintus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler	Menevis, menengiç	Çok Yıllık	Genç Sürgün	117
				Sakız	14,92,107
Apiaceae (Umbelliferae)	<i>Apium graveolens</i> L.	Kereviz	İki-Çok Yıllık	Kök-Toprak üstü organları	107
	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A. W. Hill	Maydonoz	Tek yıllık	Dal-Yaprak	34,53,113
	<i>Pimpinella anisum</i> L.	Anason	Tek yıllık	Tohum	67
	<i>Scandix pecten-veneris</i> L.	Kiskis	Tek yıllık	Toprak üstü organları	117
Asphodelaceae	<i>Asphodelus aestivus</i> Brot.	Çiriş Otu	Çok Yıllık	Kök	8
Asteraceae (Compositae)	<i>Anthemis tictoria</i> L.	Papatya, beyaz papatya	Tek yıllık	Çiçek	12,99
				Toprak üstü organları	59,121
	<i>Cynara scolymus</i> L.	Enginar	Tek Yıllık	Topraküstü organları	51,64
Asteraceae	<i>Helianthusannus</i>	Ayçiçeği	Tek Yıllık	Tohum	52

Çizelge 1.4.^(devam)

Boraginaceae	<i>Borago officinalis</i>	Sığır Dili	Çok Yıllık	Toprak üstü kısımları	32,111
Brassicaceae (Cruciferae)	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> L.	Beyaz lahana	Tek Yıllık	Yaprak	94,118
	<i>Lepidium sativum</i> L.	Tere	Tek Yıllık	Tohum	64
Capparaceae	<i>Capparis spinosa</i> L. var. <i>aegyptia</i> (Lam.) Boiss.	Kebere, kapari, gebere	Çok Yıllık	Meyve	5
Cupressaceae	<i>Cupressus sempervirens</i> L. var. <i>pyramidalis</i>	Servi, mezarlık servisi	Çok Yıllık	Kozalak	19
Cyperaceae	<i>Cyperus rotundus</i> L.	Topalak otu- Pamukluk	Çok Yıllık	Gövde	17
Ericaceae	<i>Arbutus unedo</i> L.	Sandal	Çok Yıllık	Meyve	54,63
Euphorbiaceae	<i>Euphorbia amygdaloides</i> L.	Sütleğen	Çok Yıllık	Süt Salgısı	18
Fabaceae (Leguminosae)	<i>Ceratonia siliqua</i> L.	Keçiboynuzu, harnup, harıp	Çok Yıllık	Meyve-Tohum	62
			Çok Yıllık	Meyve-Tohum	122
	<i>Lens culinaris</i> L.	Mercimek	Tek Yıllık	Tohum	112
	<i>Vicia ervilia</i> (L.) Willd.	Burçak	Tek Yıllık	Toprak üstü organları	28
Hamamelidaceae	<i>Liquidambar orientalis</i> Mill.(End.)	Sığla, günlük	Çok yıllık	Yağı	33,4,82,84, 85
Hypericaceae (Guttiferae)	<i>Hypericum perforatum</i> L. var. <i>perforatum</i>	Kantaron otu	Çok yıllık	Toprak üstü organları	3,73,76,82, 84,89,117, 118
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	Çok Yıllık	Meyve	11
				Tohum Kabuğu Püskülü	116
				Yaprak	119
				Tohum Zarı	95
Lamiaceae	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Karan	Çok yıllık	Toprak üstü organları	4,43,46,104, 110,115
	<i>Lavandula stoechas</i> L.	Karan	Çok yıllık	Çiçek	35
	<i>Mentha pulegium</i> L.	Narpız	Tek yıllık	Toprak üstü organları	91,104
	<i>Mentha x piperita</i> L.	Nane	Tek yıllık	Toprak üstü organları	27,29,49,89
	<i>Ocimum basilicum</i> L.	Fesleğen, reyhan	Tek yıllık	Yaprak	17
	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik	Çok Yıllık	Yaprak-Çiçek	69

Çizelge 1.4.^(devam)

Lamiaceae (Labiatae)				Toprak üstü organları	1,6,17,27,39,48,64,65,73,79,81,89,95,115,117
	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik	Çok Yıllık	Yağı	82,84
	<i>Rosmarinus officinalis</i> L.	Biberiye	Çok Yıllık	Dal-Yaprak	18,66
				Toprak üstü organları	1,5,67,79,84,115
	<i>Salvia fruticosa</i> Mill.	Adaçayı, çalba, geyik elması	Çok Yıllık	Toprak üstü organları	1,115
	<i>Sideritis leptoclada</i> O. Schwarz et P.H. Davis (Endemik)	Kızlan çayı, dağ çayı	Çok yıllık	Toprak üstü organları	1,42,78
	<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	Bodurcamahmut	Çok Yıllık	Toprak üstü organları	30
	<i>Teucrium polium</i> L.	Yavsancık-Epiryavşan Otu	Çok Yıllık	Toprak üstü organları	46
	<i>Cinnamomum verum</i> L.	Tarçın	Çok Yıllık	Gövde Örtüsü	79
Lauraceae	<i>Laurus nobilis</i> L.	Defne, tenel, teğnel	Çok Yıllık	Meyve	15,45,65
				Yağı	45,84
Liliaceae	<i>Urginea maritima</i> Baker	Ada Soğanı	Çok Yıllık	Kök-Yaprak	88
Linaceae	<i>Linum usitatissimum</i> L.	Keten	Çok Yıllık	Tohum	120
Lythraceae	<i>Punica granatum</i>	Narpuz	Çok Yıllık	Meyve	114
Malvaceae	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Bamya	Tek Yıllık	Çiçek	18
				Meyve	124
				T.üstü organları	16
Moraceae	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav.	İncir Boğası, erkek incir	Çok Yıllık	Meyve	96,103
	<i>Morus alba</i> L.	Dut	Çok Yıllık	Yaprak	20
	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut	Çok Yıllık	Meyve	126
Oleaceae	<i>Olea europea</i> L. var. <i>sylvestris</i> (Mill.) Lehr	Zeytin	Çok Yıllık	Meyve Yağı	87,88,94,96,108
Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	Susam	Tek Yıllık	Tohum	97,107

Çizelge 1.4.^(devam)

Pinaceae	<i>Pinus brutia</i> Ten.	Çam, kızılçam	Çok Yıllık	Genç Filiz	114
	<i>Pinus nigra</i> Arn ssp. <i>pallasiana</i>	Kara çam	Çok Yıllık	Akma	9
Platanaceae	<i>Platanus orientalis</i> L.	Kavak	Çok Yıllık	Yaprak	25
Poaceae (Gramineae)	<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	Ayrık otu	Tek Yıllık	Kök	78,102
	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa	Tek Yıllık	Tohum	31,37,116
	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday	Tek Yıllık	Tohum	60,7
				Genç Sürgün	70
	<i>Zea mays</i> L.	Mısır	Tek yıllık	Püskül	6,16,116
Punicaceae	<i>Punica granatum</i> L.	Nar	Çok Yıllık	Yaprak	60
Rhamnaceae	<i>Paliurus spina-christi</i> Mill.	Karaçalı, karaçalı diken	Çok yıllık	Tohum	8,82
Rosaceae	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Kayısı	Çok Yıllık	Meyve Sapı	82
				Meyve	82
	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	Çok Yıllık	Meyve Sapı	60
	<i>Cerasus avium</i> (L) Moench	Kiraz	Çok yıllık	Meyve Sapı	60
	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva	Çok Yıllık	Yaprak	93,117
	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma	Çok Yıllık	Meyve	81
	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu	Çok Yıllık	Meyve	59,106
	<i>Rubus sanctus</i> Schreber.	Böğürtlen	Çok Yıllık	Kök	102
Rutaceae	<i>Citrus aurantiifoli</i> L.	Bergamut	Çok Yıllık	Meyve	80
	<i>Citrus limon</i> L.	Limon	Çok yıllık	Meyve	29,49,94
Salicaceae	<i>Populus tremula</i>	Selvi	Çok Yıllık	Gövde-Dal	86
Solanaceae	<i>Solanum nigrum</i> L.	Köpek sirkeni	Tek Yıllık	Meyve	74
Tiliaceae	<i>Tilia rubra</i> L.	İhlamur	Çok yıllık	Dal-Yaprak	7,48,55,67,84
Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan otu	Tek Yıllık	Toprak üstü Organları	115
Verbenaceae	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Çok Yıllık	Yaprak	40,93,
Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	Çok Yıllık	Meyve-Tohum	111

Çizelge 1.5. Gıda ve Baharat Olarak Kullanılan Bitkiler

Familya	Latince Adı	Yöresel Adı	Yaşam Şekli	Kullanılan kısımları	Kaynak kişi
Amaryllidaceae	<i>Allium cepa</i> L.	Soğan	Tek Yıllık	Kök-Yaprak	61,9
	<i>Allium porrum</i> L.	Pırasa	Tek Yıllık	Kök-Yaprak	66,91
	<i>Allium sativum</i> L.	Sarımsak	Tek Yıllık	Kök-Yaprak	61
Anacardiaceae	<i>Rhus coriaria</i> L.	Sumak	Çok Yıllık	Meyve	50,1
Apiaceae (Umbelliferae)	<i>Anethum graveolens</i> L.	Dere otu	Tek Yıllık	Topraküstü organları	26
	<i>Apium graveolens</i> L.	Kereviz	İki-Çok Yıllık	Topraküstü organları	66,107
	<i>Oenanthe pimpinelloide</i> s L.	Gazayak, gazyak	Çok Yıllık	Topraküstü organları	90
	<i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) A. W. Hill	Maydonoz	Tek Yıllık	Yaprak	53,67,80
	<i>Scandix pecten-</i> <i>veneris</i> L.	Kiskis	Tek Yıllık	Topraküstü organları	26,65,98
Aracaceae	<i>Cocos nucifera</i> L.	Hindistan Cevizi	Çok Yıllık	Meyve	101
Asparagaceae	<i>Asparagus acutifolius</i> L.	Tilkimen, Tilkişen	Çok Yıllık	Genç Sürgün	61
Asteraceae (Compositae)	<i>Cynara scolymus</i> L.	Enginar	Tek Yıllık	Topraküstü organları	51
	<i>Trapagon angistufolium</i>	Dede sakalı	Tek Yıllık	Toprak üstü organları	26
Brassicaceae (Cruciferae)	<i>Brassica oleracea</i> var. <i>capitata</i> L.	Beyaz lahana	Tek Yıllık	Yaprak	64
Chenopodiaceae	<i>Salicornia europaea</i> L.	Deniz Börülcesi	Çok Yıllık	Toprak üstü organları	63
	<i>Beta maritima</i> L. var. <i>maritima</i>	Pancar, mancar	Tek Yıllık	Kök	63
Corylaceae	<i>Corylus maxima</i>	Fındık	Çok Yıllık	Tohum	52
Cucurbitaceae	<i>Citrillus lanatus</i> (Thunb.) Matsum. et. Naksi.	Karpuz	Tek Yıllık	Meyve	63,108
	<i>Cucumis sativus</i> L.	Salatalık	Tek Yıllık	Meyve	73
	<i>Cucumis melo</i> L.	Kavun	Tek Yıllık	Meyve	63,108

Çizelge 1.5.^(devam)

Cucurbitacea	Cucurbita pepo	Akkabak	Tek Yıllık	Meyve	76,97
	<i>Arachis hypogaea</i>	Fıstık	Tek Yıllık	Tohum	52
	<i>Ciceria arietinum</i> L.	Nohut	Tek Yıllık	Tohum	52,62
Fabaceae (Leguminosae)	<i>Lens culinaris</i>	Mercimek	Tek Yıllık	Tohum	62
	<i>Medicago sativa</i>	Yonca	Tek Yıllık	Topraküstü organları	53,8
	<i>Phaseolus vulgaris</i> L.	Fasulye	Tek Yıllık	Tohum-Meyve	62,83
	<i>Vicia faba</i> L.	Börek bakla	Tek Yıllık	Meyve-Yaprak	83
	<i>Vigna anguiculata</i> (L.)Walp.	Börülce	Tek Yıllık	Meyve-Tohum	62,123
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	Çok Yıllık	Meyve	11
Lamiaceae (Labiatae)	<i>Origanum onites</i> L.	Kekik	Çok Yıllık	Toprak üstü organları	10
Liliaceae	<i>Asparagus acutifolius</i> L.	Tilkişen	Çok Yıllık	Genç Sürgün	92
Malvaceae	<i>Hibiscus esculentus</i> L.	Bamya	Tek Yıllık	Meyve	124
	<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebegümeçi, ebegümeç	Tek Yıllık	Toprak üstü Organları	73,125
Moraceae	<i>Ficus carica</i> L. subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav.	İncir Boğası, erkek incir	Çok Yıllık	Meyve	61
	<i>Morus alba</i> L.	Dut	Çok Yıllık	Meyve	61
	<i>Morus nigra</i> L.	Karadut	Çok Yıllık	Meyve	68
Musaceae	<i>Musa sapientum</i> L.	Muz	Çok Yıllık	Meyve	68
Oleaceae	<i>Olea europea</i> L. var. <i>sylvestris</i> (Mill.) Lehr	Zeytin	Çok Yıllık	Meyve	49,87
Pedaliaceae	<i>Sesamum indicum</i> L.	Susam	Tek Yıllık	Tohum	41,78,83
Poaceae	<i>Avena sativa</i> L.	Yulaf	Tek Yıllık	Tohum	78
	<i>Hordeum vulgare</i> L.	Arpa	Tek Yıllık	Tohum	37,58,70,80
				Topraküstü organları	57
				Tohum	70
	<i>Triticum aestivum</i> L.	Buğday	Tek yıllık	Toprak üstü organları	57,58,78,80, 108

Çizelge 1.5.^(devam)

Poaceae	<i>Zea mays</i> L.	Mısır	Tek yıllık	Toprak üstü organları	36,57
				Tohum	16,78,108
Polygonaceae	<i>Rumex acetosella</i> L.	Kuzu Kulağı	Çok Yıllık	Toprak üstü organları	90
Punicaceae	<i>Punica granatum</i> L.	Nar	Çok Yıllık	Meyve	120
Rosaceae	<i>Armeniaca vulgaris</i> Lam.	Kayısı	Çok Yıllık	Meyve	82
	<i>Amygdalus communis</i> L.	Badem	Çok Yıllık	Tohum	121
	<i>Cerasus vulgaris</i> Mill.	Vişne	Çok Yıllık	Meyve	60
	<i>Cerasus avium</i> (L) Moech	Kiraz	Çok Yıllık	Meyve	60
	<i>Cydonia oblonga</i> Mill.	Ayva	Çok Yıllık	Meyve	47,76
	<i>Fragaria vesca</i>	Çilek	Çok Yıllık	Meyve	76
	<i>Malus sylvestris</i> Mill.	Elma	Çok Yıllık	Meyve	108
	<i>Prunus percica</i> L.	Şeftali	Çok Yıllık	Meyve	76
	<i>Pyrus amygdaliformis</i> Vill. var. <i>amygdaliformis</i>	Çöğür, ahlat, aklat	Çok Yıllık	Meyve	60
	<i>Pyrus communis</i> L.	Armut	Çok Yıllık	Meyve	60
Rutaceae	<i>Rosa canina</i> L.	Kuşburnu	Çok Yıllık	Meyve	59,106
	<i>Citrus limon</i> L.	Limon	Çok Yıllık	Meyve	59
	<i>Citrus nobilis</i> Lour.	Mandalina	Çok Yıllık	Meyve	59,78,80,83
	<i>Citrus paradisi</i> McFad.	Greyfurt	Çok Yıllık	Meyve	59
Solanaceae	<i>Citrus sinensis</i> (L.) Osbeck.	Portakal	Çok Yıllık	Meyve	59,76,78,80,83
	<i>Capsicum annum</i> L.	Biber	Tek Yıllık	Meyve	23,73,80
	<i>Capsicum lycopersicum</i> L.	Domates	Tek Yıllık	Meyve	73,8
	<i>Solanum melongena</i> L.	Patlıcan	Tek Yıllık	Meyve	73
Theaceae	<i>Solanum tuberosum</i> L.	Patates	Tek Yıllık	Kök	58,66
	<i>Camelia sinensis</i>	Çay	Çok Yıllık	Yaprak	58
Tiliaceae	<i>Tilia rubra</i> L.	Ihlamur	Çok Yıllık	Yaprak	7

Çizelge 1.5.^(devam)

Urticaceae	<i>Urtica dioica</i> L.	Isırgan otu	Tek Yıllık	Toprak üstü organları	115
Vitaceae	<i>Vitis vinifera</i> L.	Üzüm	Çok Yıllık	Meyve	80,113
Zingiberaceae	<i>Zingiber officinale</i>	Zencefil	Çok Yıllık	Kök	105

Çizelge 1.6. Yakacak, Süpürge, Eşya Olarak Kullanılan Bitkiler

Familiya	Bilimsel Adı	Yöresel Adı	Yaşam Şekli	Kullanılan kısımları	Kaynak kişi
Anacardiaceae	<i>Pistacia lentiscus</i> L.	Sakız Ağacı	Çok Yıllık	Gövde	77
	<i>Pistacia terebintus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.)Engler	Menevis, Menengiç	Çok Yıllık	Gövde	72
Apocynaceae	<i>Nerium oleander</i> L.	Zakkum, ay ağacı	Çok Yıllık	Gövde-Dal	98
Betulaceae	<i>Carpinus betulus</i> L.	Gürgen	Çok Yıllık	Gövde-Dal	119
Cupressaceae	<i>Juniperus drupacea</i> Lab	Andız	Çok Yıllık	Gövde-Kozalak	109
				Gövde	113
	<i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	Ardıç	Çok Yıllık	Gövde-Dal	22
Ericaceae	<i>Arbutus undulata</i> L.	Sandal	Çok Yıllık	Gövde-Dal	54,89,119
Fagaceae	<i>Quercus coccifera</i> L.	Kızıl pınar	Çok Yıllık	Gövde-Dal	59,70,119
Hamamelidaceae	<i>Liquidambar orientalis</i> Mill.(End.)	Sığla, günlük	Çok Yıllık	Dal,Gövde	82
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	Çok Yıllık	Toprak üstü organları	11

Çizelge 1.6.^(devam)

Meliaceae	<i>Melia azederach L.</i>	Tesbih Ağacı	Çok Yıllık	Gövde	13
Moraceae	<i>Ficus carica L.</i> subsp. <i>carica</i> var. <i>caprificus</i> Tsch. et Rav.	İncir Boğası, erkek incir	Çok Yıllık	Gövde-Dal	103
	<i>Morus alba L.</i>	Dut	Çok Yıllık	Gövde-Dal	77
Myrtaceae	<i>Eucalyptus camaldulensis</i> Dehnh.	Sulfata	Çok Yıllık	Gövde-Dal	77,108
Pinaceae	<i>Pinus brutia</i> Ten	Çam, kızılçam	Çok Yıllık	Gövde-Dal	44,82
	<i>Pinus nigra</i> Arn subsp., <i>pallasiana</i> (lamb) <i>Holmboe</i>	Karaçam	Çok Yıllık	Gövde-Dal	21,44,56,70, 73,108
	<i>Pinus pinea L.</i>	Fıstık çamı	Çok Yıllık	Gövde-Dal	44
Platanaceae	<i>Platanus orientalis L.</i>	Kavak	Çok Yıllık	Gövde-Dal	7,24,81,82,83 ,107,127
Poaceae	<i>Arundo donax</i>	Saz Kargı	Tek Yıllık	Gövde-Dal- Yaprak	38
Poaceae (Gramineae)	<i>Sorghum vulgare L.</i>	Süpürge Otu	Tek Yıllık	Toprak üstü organları	61,81,114
Rosaceae	<i>Pyrus communis L.</i>	Armut	Çok Yıllık	Gövde	70,77,89
	<i>Pyrus amygdaliformis</i> Vill. var. <i>amygdaliformis</i>	Çöğür	Çok Yıllık	Gövde	111
Salicaceae	<i>Populus tremula</i>	Selvi	Çok Yıllık	Gövde-Dal	77

Çizelge 1.6.^(devam)

Salicaceae	<i>Salix fragilia</i> L.	Kargı- Söğüt	Çok Yıllık	Gövde-Dal	110
Thymelaceae	<i>Daphne gnidioides</i> Jaub. et Spach	Eğircik çalısı, iğircik, emicik	Çok Yıllık	Gövde- Yaprak	14
Typhaceae	<i>Typha domingensis</i> (Pers) Steudel	Hasır Otu	Çok Yıllık	Toprak üstü Organları	73

Çizelge 1.7. Koruma, Temizlik ve Bakım Amaçlı Kullanılan Bitkiler

Familiya	Bilimsel Adı	Yöresel Adı	Yaşam Şekli	Kullanılan Kısımları	Kaynak Kişi
Juglandaceae	<i>Juglans regia</i> L.	Ceviz	Çok Yıllık	Yaprak	109
Verbenaceae	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Çok Yıllık	Toprak üstü organları	14

Çizelge 1.8. Karışım Halinde Kullanılan Bitkiler

No	Familiya	Bilimsel Adı	Yerel Adı	Organ	Amacı	Şekli	Kişi
1	Amaryllidaceae	Allium cepa L.	Soğan	T.üstü organlar	Tıbbi	Lapa	29
	Lamiaceae	Origanum onites L.	Kekik	T.üstü organlar			
	Lamiaceae	Mentha x piperita L.	Nane	T.üstü organlar			
2	Lamiaceae	Origanum onites L.	Soğan	Kök	Tıbbi	Lapa	39, 65, 115
	Lamiaceae	Mentha x piperita L.	Kekik	T.üstü organlar			
	Pinaceae	Pinus nigra Arn subsp., pallasina	Karaçam	Kozalak			
3	Anacardiaceae	Pistacia terebinthus L.	Meneviş, Menengiç	Genç sürgünler	Tıbbi	Doğrudan	117
	Apiaceae	Scandix pecten-veneris L.	Kişkiş, Kingiş	T.üstü organları			
4	Apiaceae	Scandix pecten-veneris L.	Kişkiş, Kingiş	T.üstü organlar	Gıda	Pişirilerek	26
	Apiaceae	Anethum graveolens L.	Dere otu	T.üstü organlar			
	Asteraceae	Tragopogon porrifolius L.	Dede sakalı	T.üstü organlar			
5	Asphodelaceae	Asphodelus aestivus L.	Kiriş otu, Çiriş otu	Kök	Tıbbi	Lapa	8
	Amaryllidaceae	Allium sativum L.	Sarımsak	Kök			
6	Cyperaceae	Cyperus rotundus L.	Topalak otu	T.üstü organları	Tıbbi	Lapa	17
	Lamiaceae	Ocimum basilicum L.	Fesleğen	Yaprak			
	Lamiaceae	Origanum onites L.	Kekik	T.üstü organlar			
7	Amaryllidaceae	Allium cepa L.	Soğan	Kök	Tıbbi	Dekoksiyon	29
	Lamiaceae	Origanum onites L.	Nane	T.üstü organlar			
	Rutaceae	Citrus limon L.	Limon	Meyve			
8	Lamiaceae	Origanum onites L.	Nane	T.üstü organları	Tıbbi	Lapa	6,48, 64, 115
	Oleaceae	Olea europaea L.	Zeytin	Yağ			
9	Moraceae	Ficus carica L. subsp. carica	İncir	Meyve	Tıbbi	Doğrudan	96
	Oleaceae	Olea europaea L.	Zeytin	Yağ			

Çizelge 1.8.^(devam)

10	Oleaceae	Olea europaea L.	Zeytin	Yağ	Tıbbi	Kaynatılarak	94
	Rutaceae	Citrus limon L.	Limon	Meyve			
11	Verbenaceae	Vitex agnus-castus L.	Hayıt	Yaprak	Tıbbi	Lapa	93
	Oleaceae	Olea europaea L.	Zeytin	Yağ			

Çizelge 1.9. Muğla İlinde Yapılmış Olan Etnobotanik Konulu Çalışmaların Ula İlçesinde Yaptığımız Çalışmayla Kullanılan Familya ve Tür Sayıları Bakımından Karşılaştırılması

Çalışma Adı	Çalışmayı Yapan Kişi ve Yılı	Familya Sayısı	Tür Sayısı	Ortak Tür Sayısı
DYF	Ertan Tuzlacı-2002	18	26	13
BBF	Ertan Tuzlacı-2002	13	11	6
BYB	Füsun Ertuğ-2004	47	116	47
OE	Duygu Kazan-2007	45	80	62
KE	Gülşah Uysal-2008	72	154	108
MEA	Bahar Gürdal-2010	49	95	40
MTA	Olca Ceylan-2017	67	184	103

ÖZGEÇMİŞ

1985 Muğla, Menteşe doğumludur. Yükseköğrenimini 2003-2007 yılları arasında Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü'nde tamamlamıştır. 2007- 2009 yılları arasında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Tezsiz Yüksek Lisansını tamamlamıştır. Halen özel bir kurumda Biyoloji Öğretmeni olarak çalışmaktadır.

